

Prezentácie z vedeckého seminára

VÝSKUM MLÁDEŽE V ČASE KRÍZY – Aktuálne trendy a
výzvy (nielen) sociologického výskumu mládeže na
Slovensku II.

RmS, Bratislava, 1.12.2023

Zoznam prezentácií

1. blok: Rodina a vzťahy.....4

- Rodinné správanie mladých ľudí na Slovensku v čase koronakrízy. Branislav Šprocha.....5
- SLOVENSKO, FES štúdia o mládeži 2021. Pavol Baboš, Aneta Világi.....21
- Násilie v tínedžerských vzťahoch. Zuzana Očenášová, Slávka Karkošková, Milan Fico.....35

2. blok: Škola a vzdelávanie.....62

- Vzdelanostné ašpirácie žiakov a ich rodičov ako determinant ich vzdelanostných dráh. Gabriela Lubelcová.....63
- Škola a školská klíma ako determinujúce faktory názorov študentov stredných škôl na imigrantov. Roman Džambazovič, Daniel Gerbery.....75
- Ukrajinskí študenti na univerzitách na Slovensku: Čo vysvetľuje mobilitu študentov pred a počas vojny? Michaela Pílová, Miloslav Bahna.....87

Zoznam prezentácií

3. blok: GEN Z – VÝZVY.....98

- Mladí ľudia a sociálne média. Jakub Hankovský.....99
- Mladí ľudia a obavy zo zmeny klímy: porovnanie výsledkov z výskumov verejnej mienky. Katarína Strapcová.....118
- Mladí ľudia na trhu práce v čase doznievajúcej pandémie koronavírusu. Zlatica Pecháčová, Katarína Čavojská.....142

4. blok: Občiansko-politická participácia mladých ľudí.....158

- Korupcia a podvádzanie očami stredoškolákov. Ľudmila Chovancová.....159
- Občianska a politická participácia mládeže 2017 – 2023. Katarína Čavojská177
- Politická dôvera z pohľadu mladej generácie – existuje vzťah medzi dôverou v politické inštitúcie, politickou participáciou a podporou demokracie? Tímea Szabó199

1. blok: Rodina a vzťahy

Rodinné správanie mladých ľudí na Slovensku v čase koronakrízy

doc. RNDr. Branislav Šprocha, Ph.D.

INFOSTAT – Výskumné demografické centrum

Prognostický ústav CSPV SAV, v.v.i.

Úvod a ciele

- Roky 2020 a 2021 poznačené pandémiou ochorenia Covid-19 významným spôsobom ovplyvnili nielen úmrtnosť, ale aj hlavné demografické procesy rodinného správania na Slovensku.
- Cieľom príspevku je podrobná analýza dopadov špecifických podmienok počas trvania koronakrízy na procesy sobášnosti a rozvodovosti na Slovensku – intenzitu a časovanie vstupov do prvého manželstva a intenzitu a rozloženie rozvodovosti manželstiev – v komparácii s predkrízovým vývojom.

Zdroje údajov a metodika

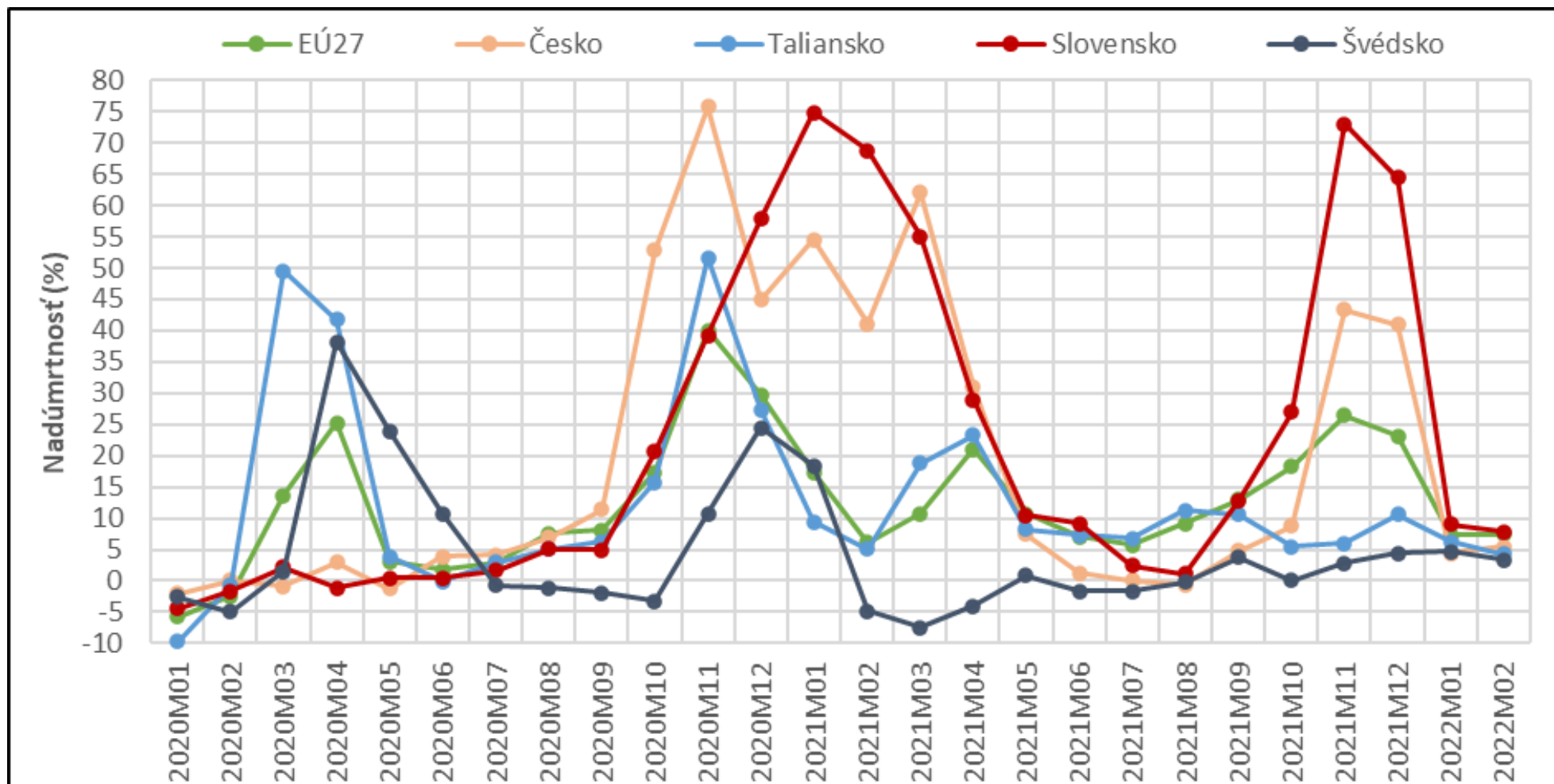
- Údaje Štatistického úradu SR (ďalej ŠÚSR) z vyčerpávajúceho zisťovania rady:

Obyv 1-12 (Hlásenie o uzavretí manželstva)

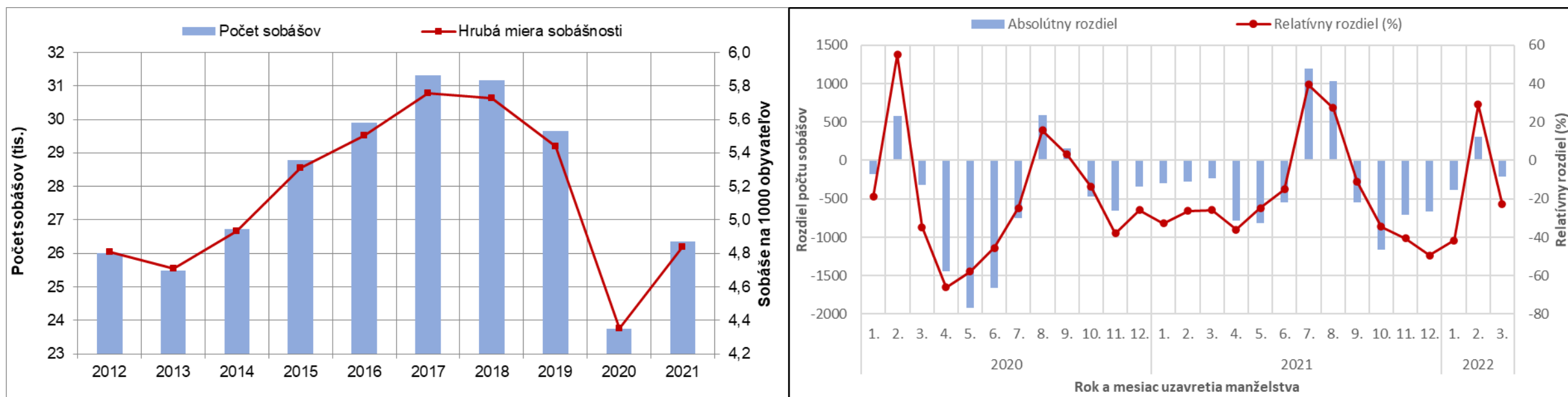
Obyv 4-12 (Hlásenie o rozvode)

- Konštrukcia jednovýchodných tabuliek sobášnosti slobodných mužov a žien priamou metódou
- Konštrukcia mier rozvodovosti podľa dĺžky trvania manželstva pri rozvode

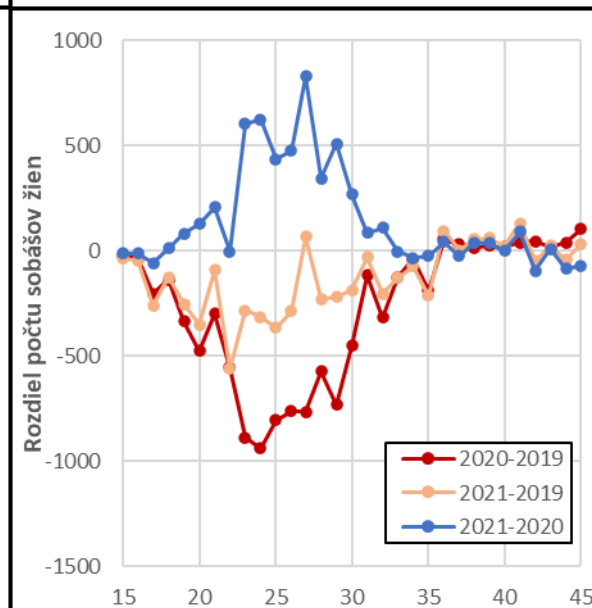
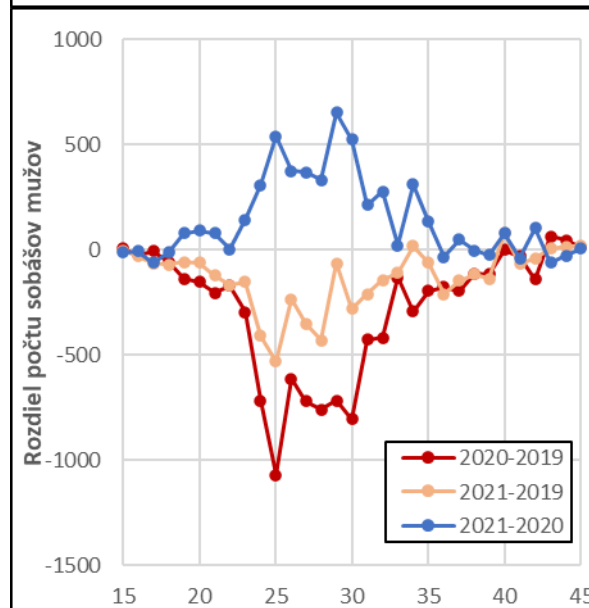
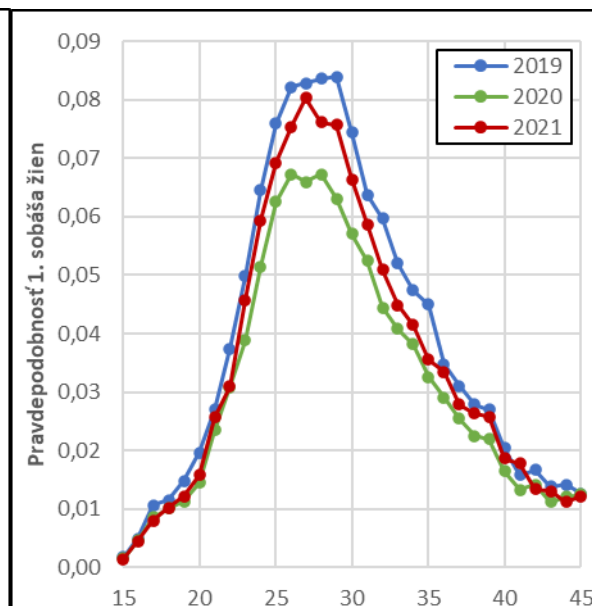
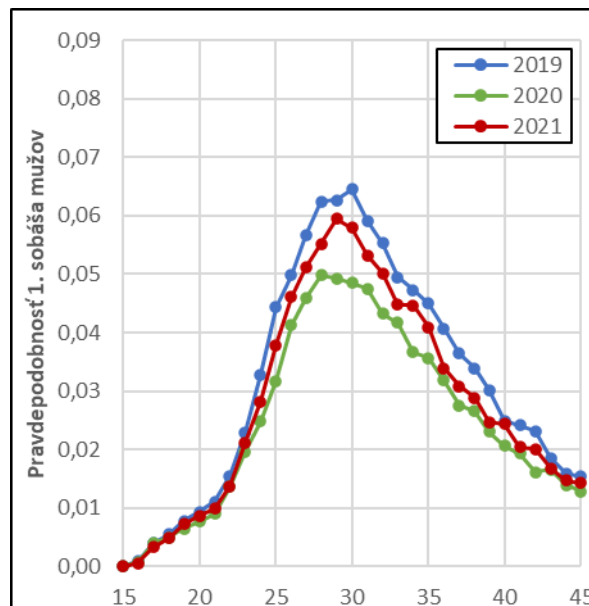
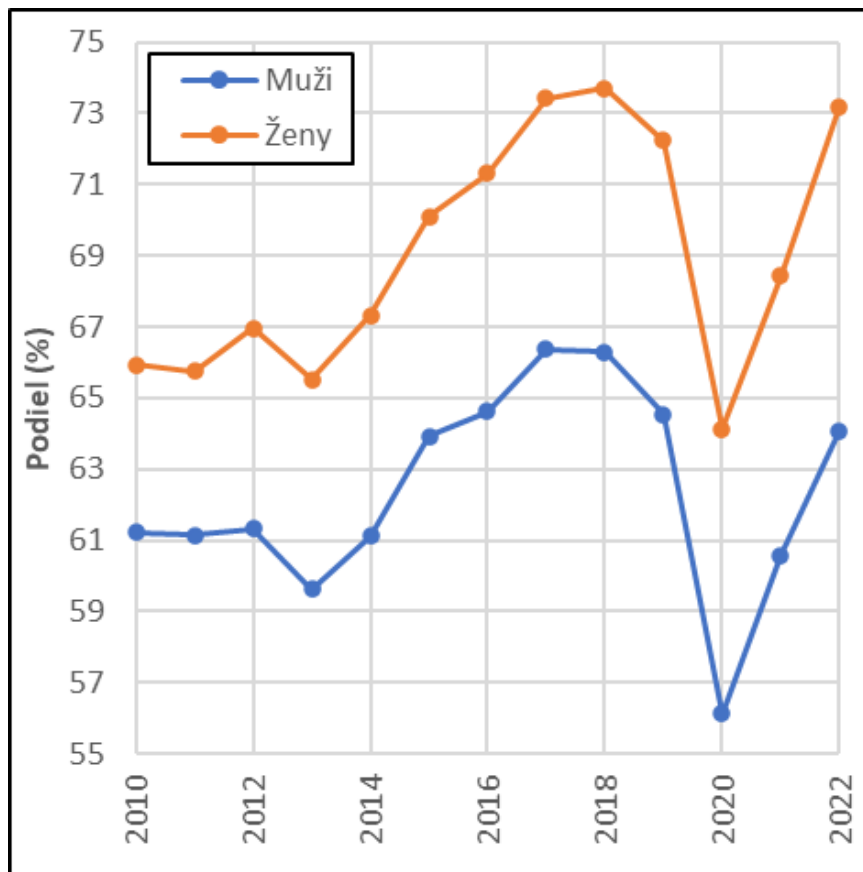
Priebeh pandémie na Slovensku

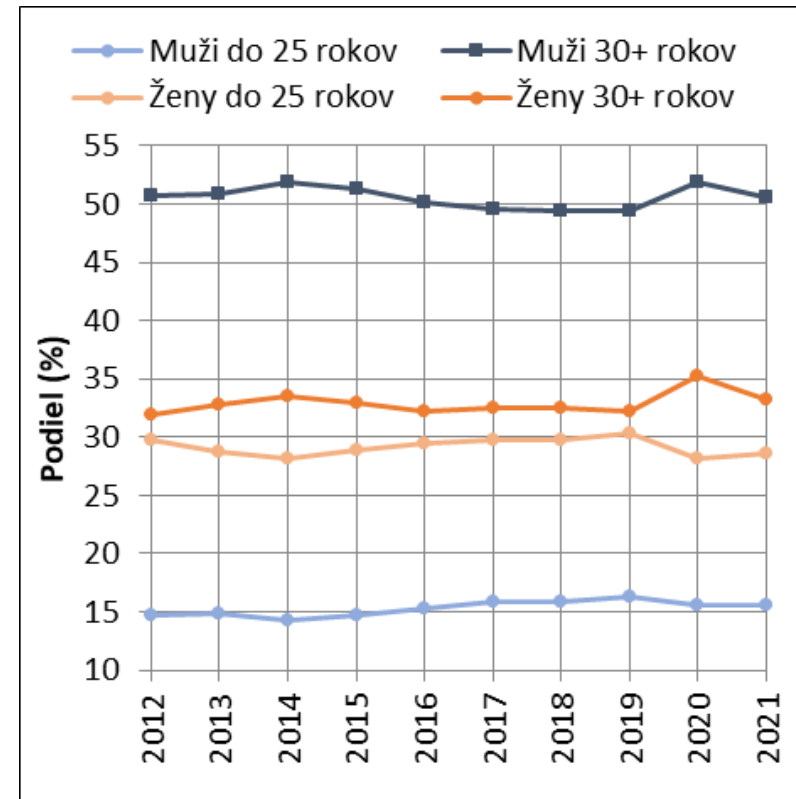
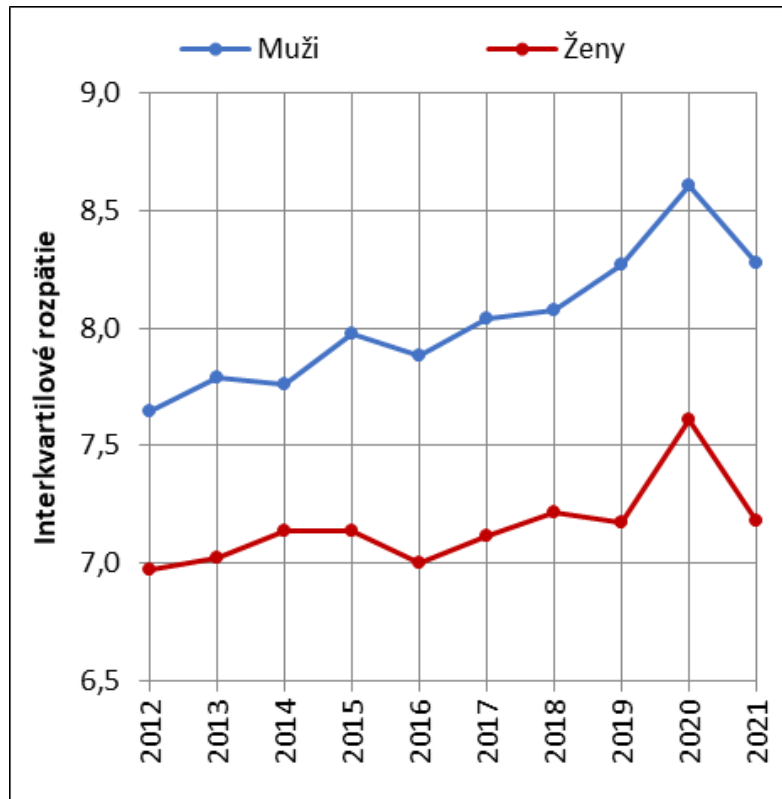
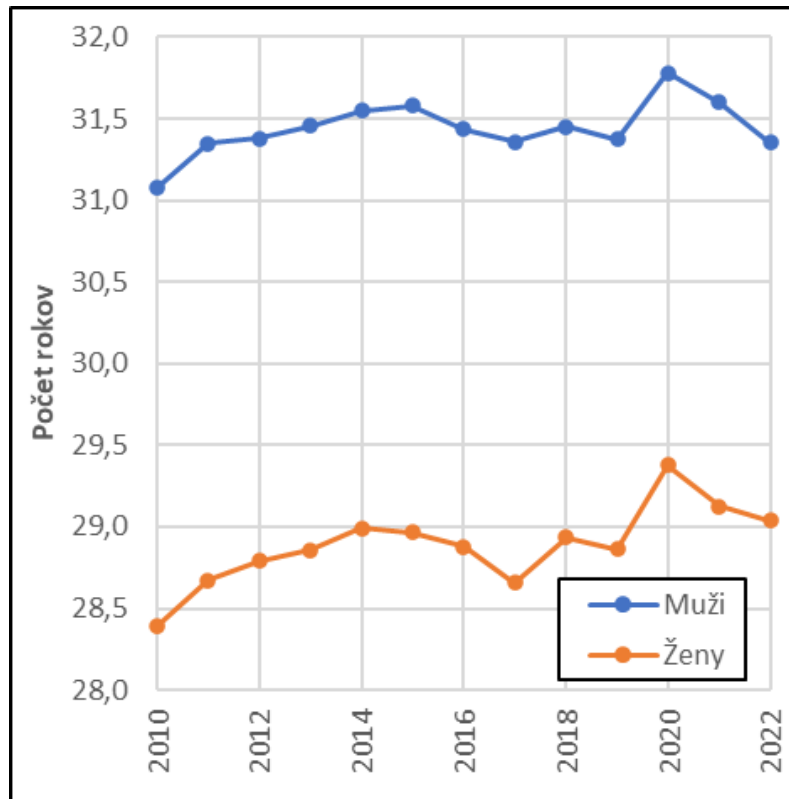
Poččet sobášov v čase koronakrízy na Slovensku

Sobášnosť v čase koronakrízy na Slovensku

Časovanie prvých sobášov v čase koronakrízy na Slovensku

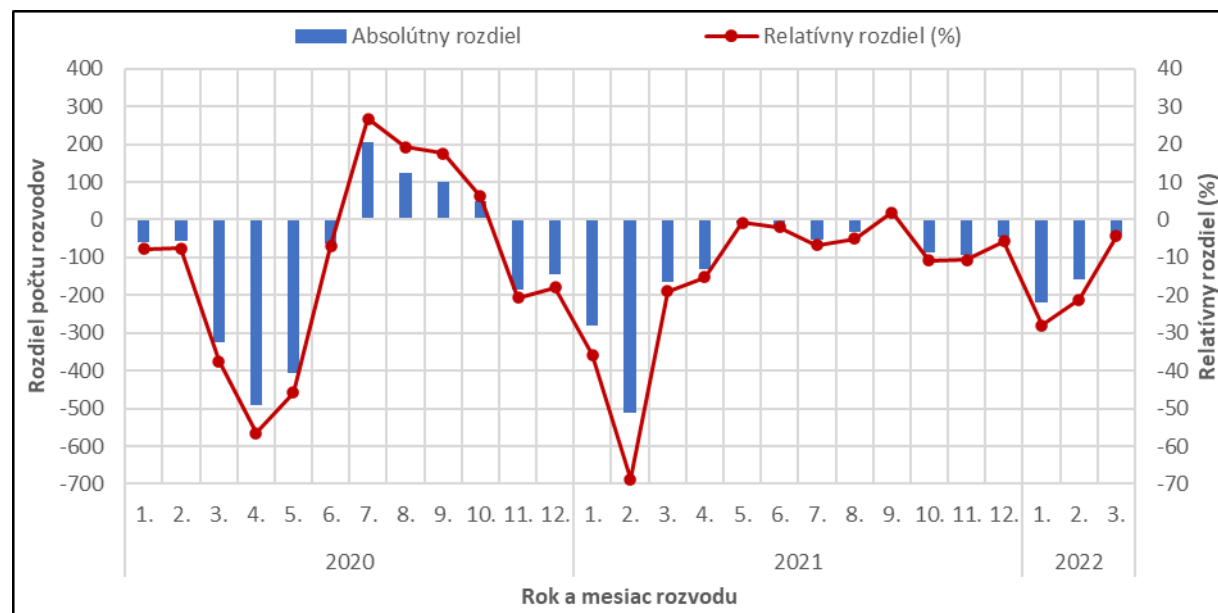
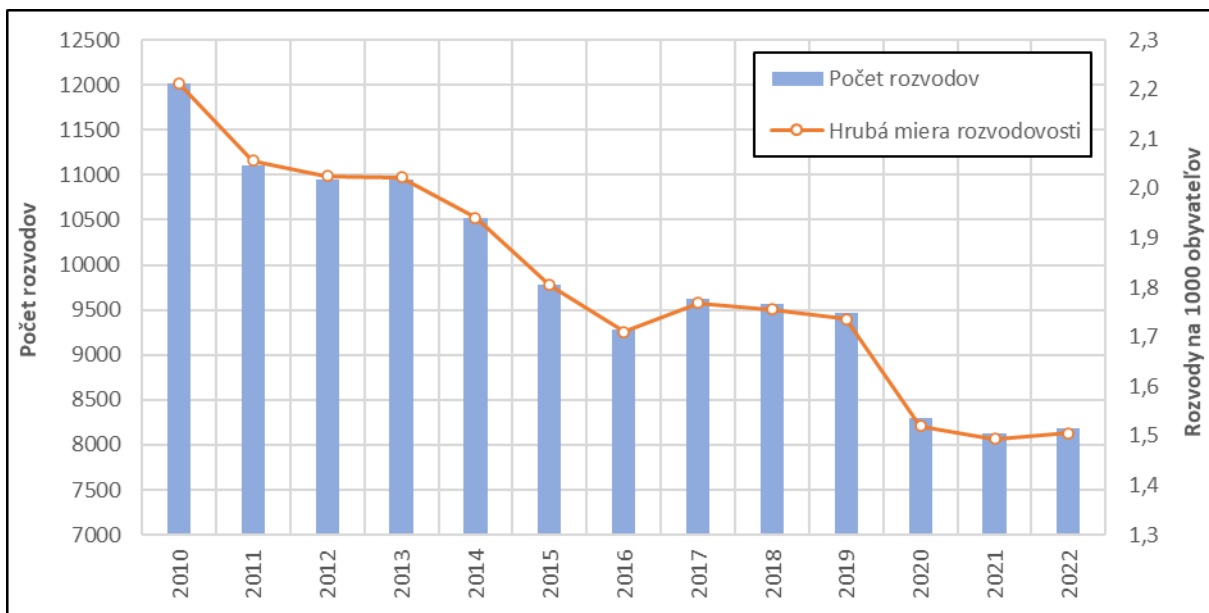
Dopady koronakrízy na sobášnosť v krajoch Slovenska *(tabuľková sobášnosť slobodných)*

Kraj	Muži		Ženy	
	Zmena (p.b.)		Zmena (p.b.)	
	2019-2020	2020-2021	2019-2020	2020-2021
Bratislavský	-8	3	-8	3
Trnavský	-9	5	-10	7
Trenčiansky	-8	4	-10	4
Nitriansky	-7	5	-7	4
Žilinský	-8	6	-7	6
Banskobystrický	-11	6	-10	7
Prešovský	-9	4	-8	3
Košický	-7	3	-7	3

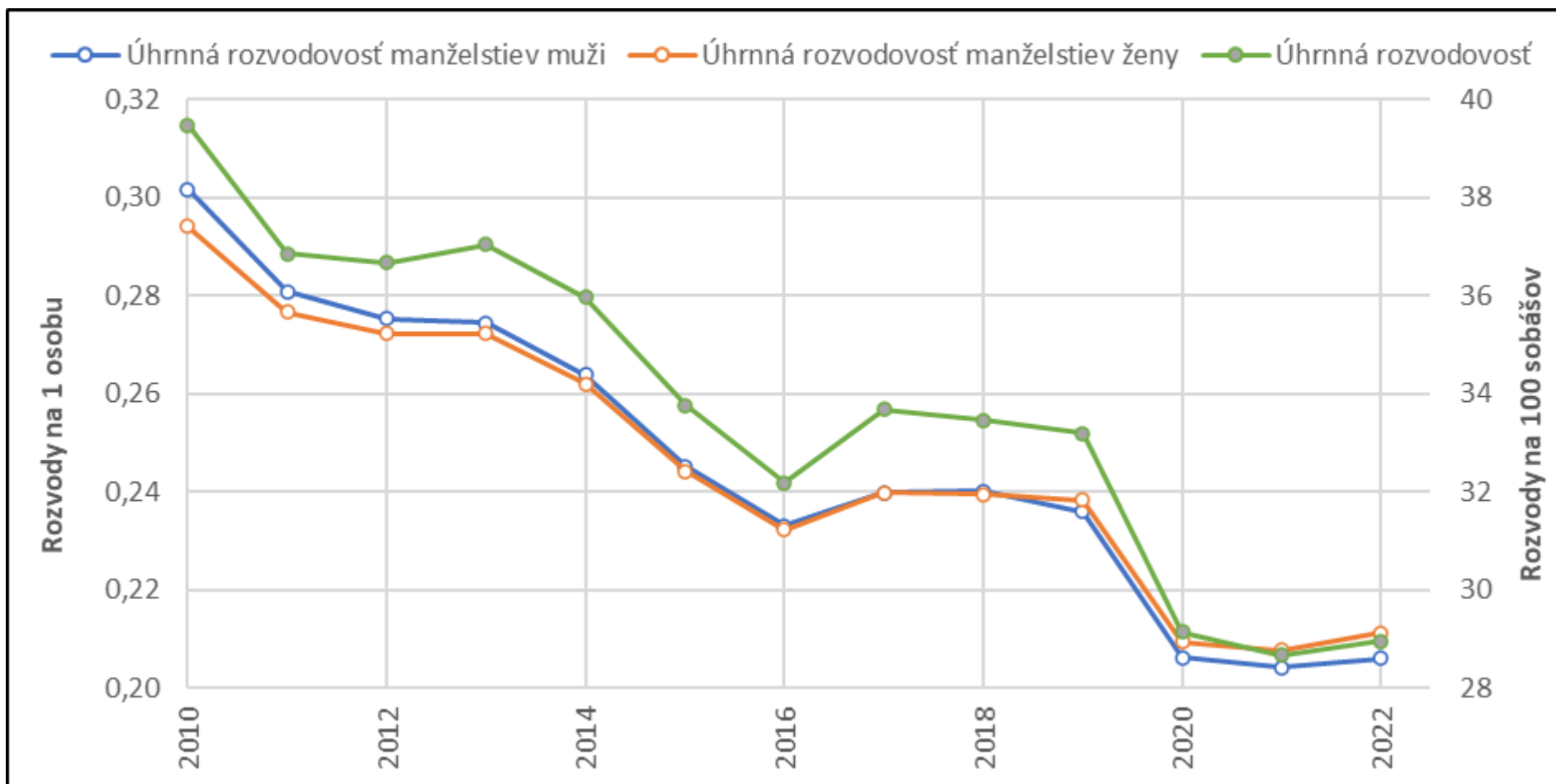
Dopady koronakrízy na sobášnosť v krajoch Slovenska *(priemerný vek pri 1. sobáši)*

Kraj	Muži		Ženy	
	Zmena (roky)		Zmena (roky)	
	2019-2020	2020-2021	2019-2020	2020-2021
Bratislavský	0,6	-0,2	0,5	-0,3
Trnavský	0,6	-0,3	0,4	-0,1
Trenčiansky	0,3	0,0	0,4	-0,2
Nitriansky	0,4	-0,1	0,7	-0,2
Žilinský	0,6	-0,3	0,6	-0,4
Banskobystrický	0,2	-0,1	0,8	-0,4
Prešovský	0,3	-0,2	0,3	-0,2
Košický	0,5	-0,3	0,4	-0,2

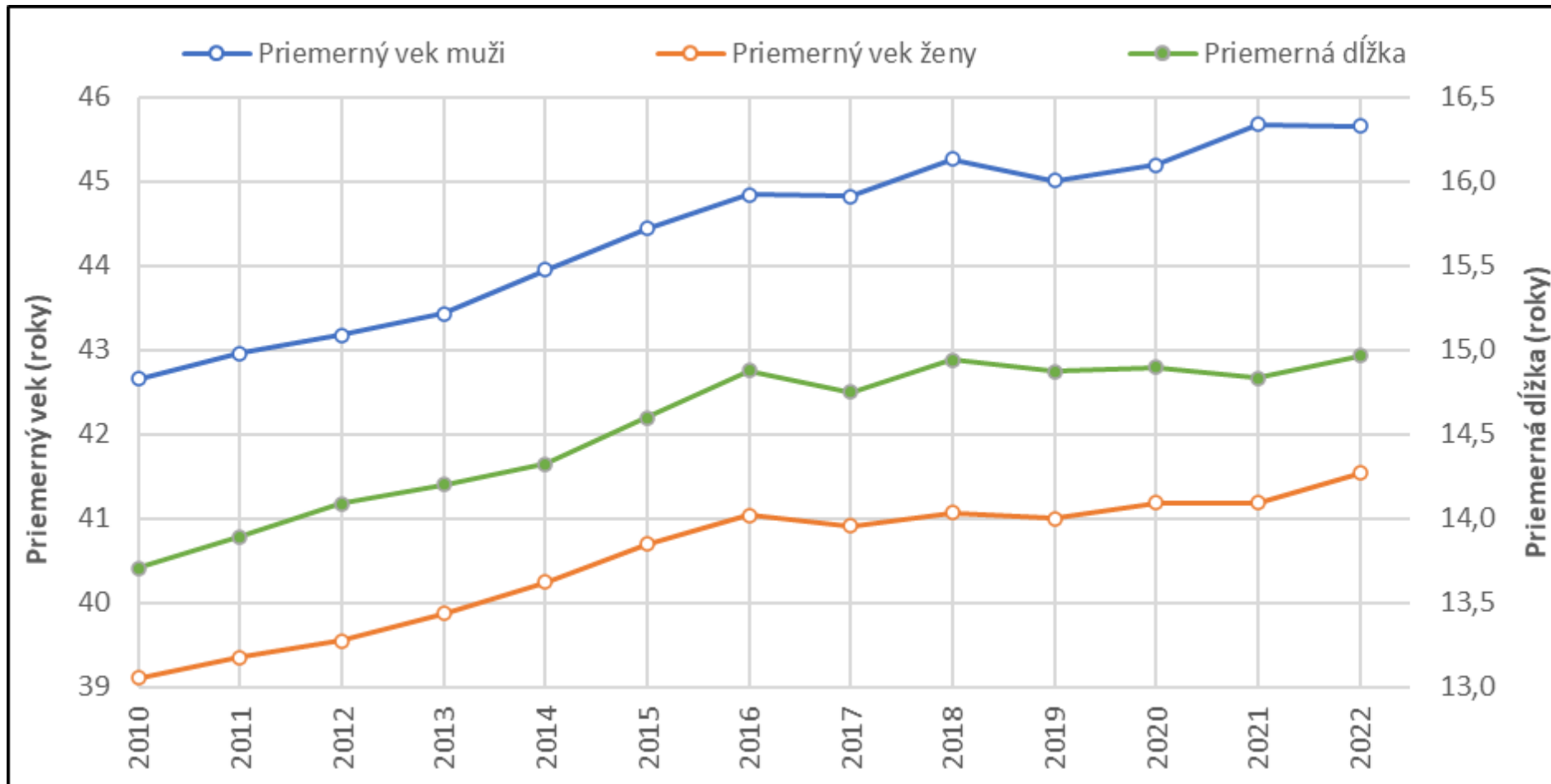
Počet rozvodov v čase koronakrízy na Slovensku

Rozvodovosť v čase koronakrízy na Slovensku (intenzita)

Rozvodovosť v čase koronakrízy na Slovensku (časovanie)

Procesná činnosť súdov pri rozvode v čase koronakrízy na Slovensku

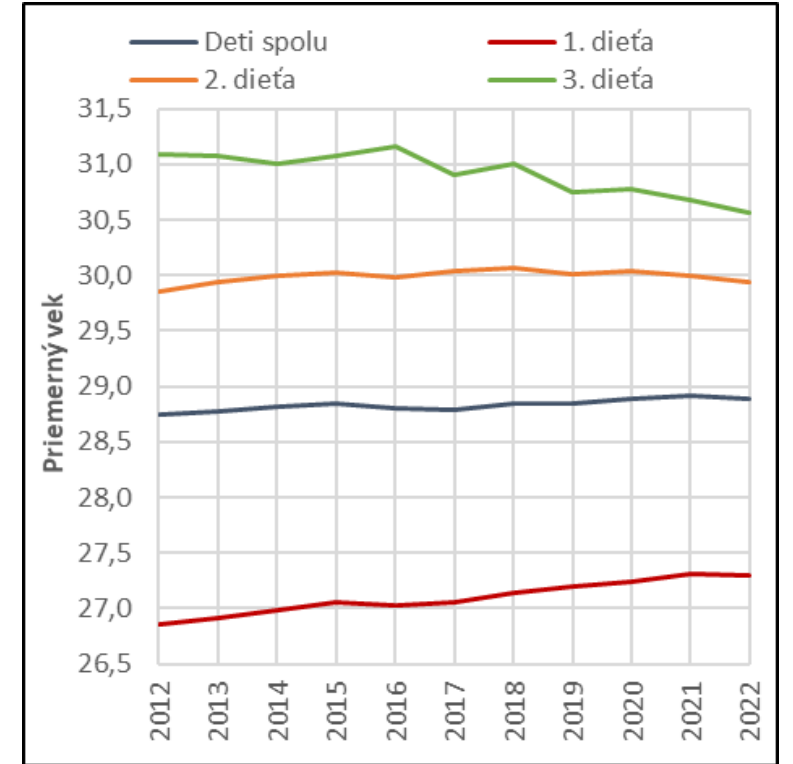
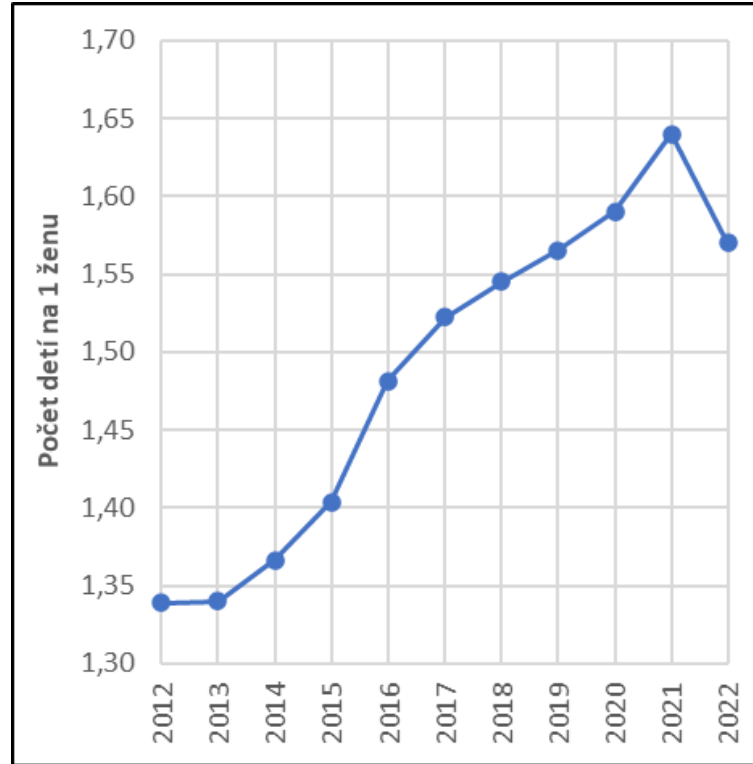
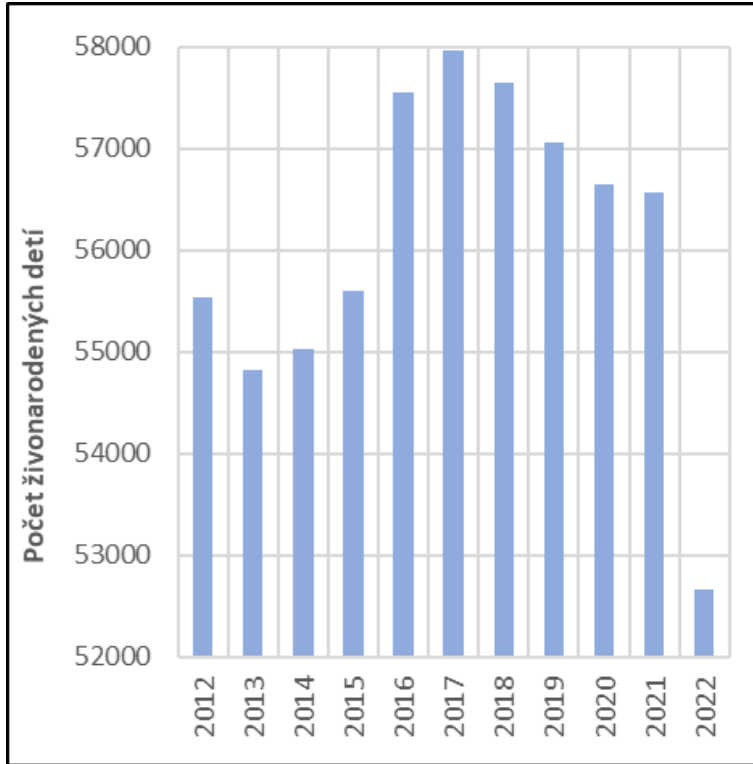
Počet pojednávanií	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Jedno	74,4	75,4	75,0	76,5	77,8	79,4	80,2	80,0	81,1	81,1
Dve	16,7	16,0	15,9	14,8	14,1	12,9	13,1	13,0	13,0	11,9
Tri a viac	8,9	8,6	9,1	8,7	8,0	7,7	6,6	7,0	5,9	7,0
Priemerný počet	1,42	1,40	1,42	1,40	1,37	1,36	1,32	1,33	1,30	1,33

Počet mesiacov	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
0-2	25,6	24,1	20,9	18,4	19,4	16,1	17,6	18,9	16,1	17,0
3-5	40,6	40,6	40,3	40,5	38,1	38,8	40,0	41,8	42,1	42,7
6-8	17,4	18,1	19,5	21,8	20,4	20,1	21,0	18,9	20,1	18,7
9-11	7,8	8,3	8,8	8,9	9,8	10,7	9,4	9,4	10,0	9,4
12+	8,4	8,9	10,5	10,5	12,3	14,3	12,0	11,0	11,7	12,2
Priemerná doba	5,9	6,08	6,42	6,6	6,87	7,35	6,88	6,67	6,87	6,88

Dopady koronakrízy na rozvodovosť v krajoch Slovenska (*úhrnná rozvodovosť*)

Rok	Bratislavský kraj	Trnavský kraj	Trenčiansky kraj	Nitriansky kraj	Žilinský kraj	Bansko-bystrický	Prešovský kraj	Košický kraj
Rozvody na 100 prislúchajúcich sobášov								
2019	0,30	0,30	0,23	0,27	0,21	0,24	0,16	0,22
2020	0,26	0,26	0,23	0,23	0,17	0,22	0,14	0,19
2021	0,22	0,27	0,23	0,22	0,18	0,24	0,15	0,18
Zmena (rozvody na 100 prislúchajúcich sobášov)								
2019-2020	-0,05	-0,04	0,00	-0,03	-0,04	-0,03	-0,01	-0,02
2020-2021	-0,04	0,01	0,00	-0,02	0,01	0,02	0,00	-0,01

...a čo plodnosť?

Ďakujem za pozornosť
Príjemný zvyšok dňa

FES štúdiá o mladých 2021

Názory a postoje mladých ľudí na Slovensku

Rodina a vzťahy

Pavol Baboš
Aneta Világi

1. 12. 2023

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

FES štúdia o mladých 2021

- 1) mladí ľudia na Slovensku vo veku 15 – 29 rokov
- 2) kvantitatívne aj kvalitatívne dáta (2021)
 - ✓ dotazníkový on-line prieskum (1500 respondentov)
 - ✓ hĺbkové rozhovory (10) a fokusové skupiny (3)

1) komparatívny dizajn

1. 12. 2023

Rodina, vzťahy ako hodnota

v %	Veľmi dôležité	Skôr dôležité	Vôbec	Skôr nedôležité
Byť nezávislý	45	32	1	3
Prevziať zodpovednosť	41	37	1	3
 Mať deti	40	19	8	10
 Oženiť sa/ vydať sa	34	23	7	11
Dokončiť VŠ	34	23	8	13
Mať úspešnú kariéru	33	38	2	5
Zdravo sa stravovať	25	39	2	6

1. 12. 2023

Rodina áno, ale neskôr

- Ako vidíte svoju budúcnosť?

- až 62% „vydatá/ženatý s deťmi“
 - 7% „spolužitie s partnerom a deťmi“
 - 9% „slobodný/á bez detí“

1) väčšina mladých na Slovensku aj naďalej preferuje tradičné manželstvo (Tydlitátová 2011, Podmanická 2019)

2) väčšina mladých ľudí vo veku 15 – 30 rokov ešte len plánuje vstúpiť do manželstva a založiť si rodinu v budúcnosti

- len 12% aktuálne v manželskom zväzku
- 22% žilo v domácnosti s partnerom, avšak bez manželstva

1. 12. 2023

„Ako vidím svoju budúcnosť? Budem žiť, dúfam, s priateľkou a snád' už aj s deťmi. Bolo by úžasné mať ich ešte pred tridsiatkou, ale tam to záleží aj na priateľke. Ako to bude vidieť ona, aj skrz školu aj skrz prácu. V dnešnej dobe, keď človek ide na vysokú školu a začína kariéru a do toho deti – je to neuveriteľne náročné, najmä pre tú ženu. Určite by som ju do ničoho netlačil. “ (ID 1, 19 r.)

Deti áno, ale...

68%

mať deti

19%

bez detí

- pomerne dramatický nárast
 - 2001: len 4,7% (luventa 2013)
- stúpa optimálny vek pre založenie si rodiny **28**
 - pri mladšej vekovej kohorte (14 – 24 rokov): **27**
 - pri staršej vekovej skupine (25 – 29 rokov): **30**

Dôvody odkladu?

- **trend nárastu sekularizácie medzi mladými ľuďmi**
- **hodnotová zmena, ktorá súvisí s modernizačným trendom v postkomunistických krajinách**

Nárast sekularizácie medzi mladými

1994

- 84% mladých veriacich
- **16%** bez vyznania

2004

- 61,7% mladých veriacich
- **26,6%** bez vyznania

2021

31 %

dospelá populácia: 13%*

1. 12. 2023

* Ministerstvo kultúry SR (2019)

Čo považujete v živote za dôležité?

v %	Veľmi dôležité	Skôr dôležité	Vôbec	Skôr nedôležité
Byť nezávislý	45	32	1	3
Prevziať zodpovednosť	41	37	1	3
Mať deti	40	19	8	10
Oženiť sa/ vydať sa	34	23	7	11
Dokončiť VŠ	34	23	8	13
Mať úspešnú kariéru	33	38	2	5
Zdravo sa stravovať	25	39	2	6

1. 12. 2023

Spolužitie s rodičmi

„Máme dobrý, kamarátsky, otvorený vzťah. Nie je problém žiadny – aj vo vlastnej rodine, aj s rodičmi z oboch strán. Pomáhame si aj finančne...môj život ovplyvňuje dobre – vždy som rada, keď prídu, keď tam môžem nechať deti.“

(ID5, 27 rokov)

53%

nezávislosť v rozhodovaní

Spolužitie s rodičmi

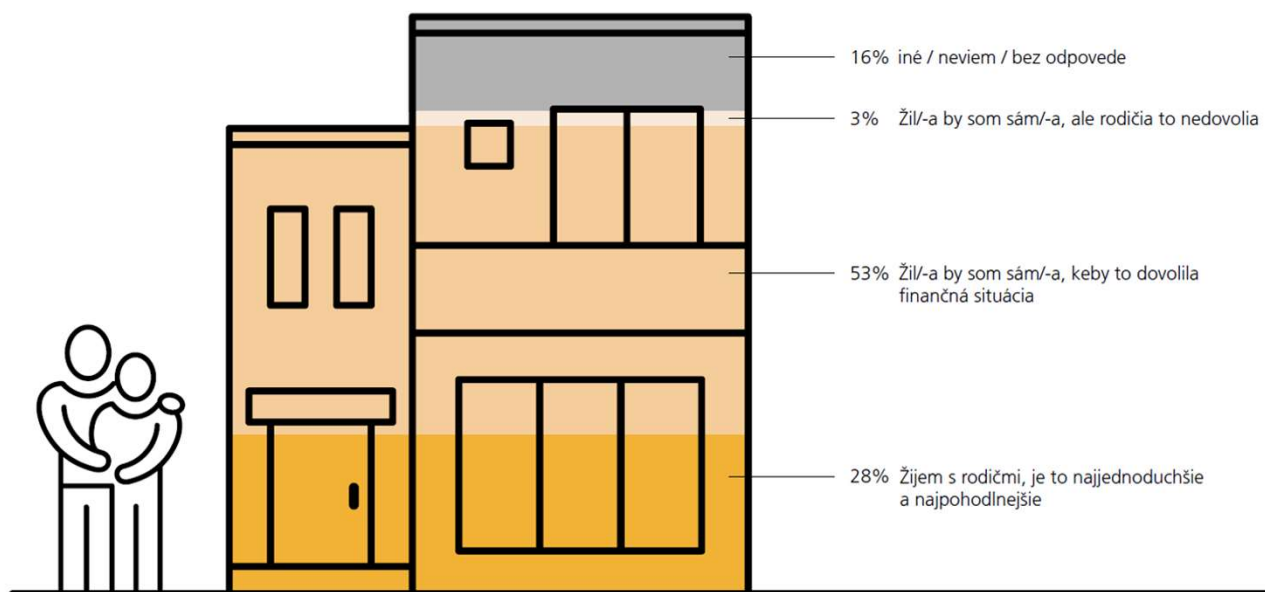
70 %

priemer EÚ: 50%

30,9

priemer EÚ: 26,4

Eurostat (2021)

Zdroj: FES Youth Study 2021

1. 12. 2023

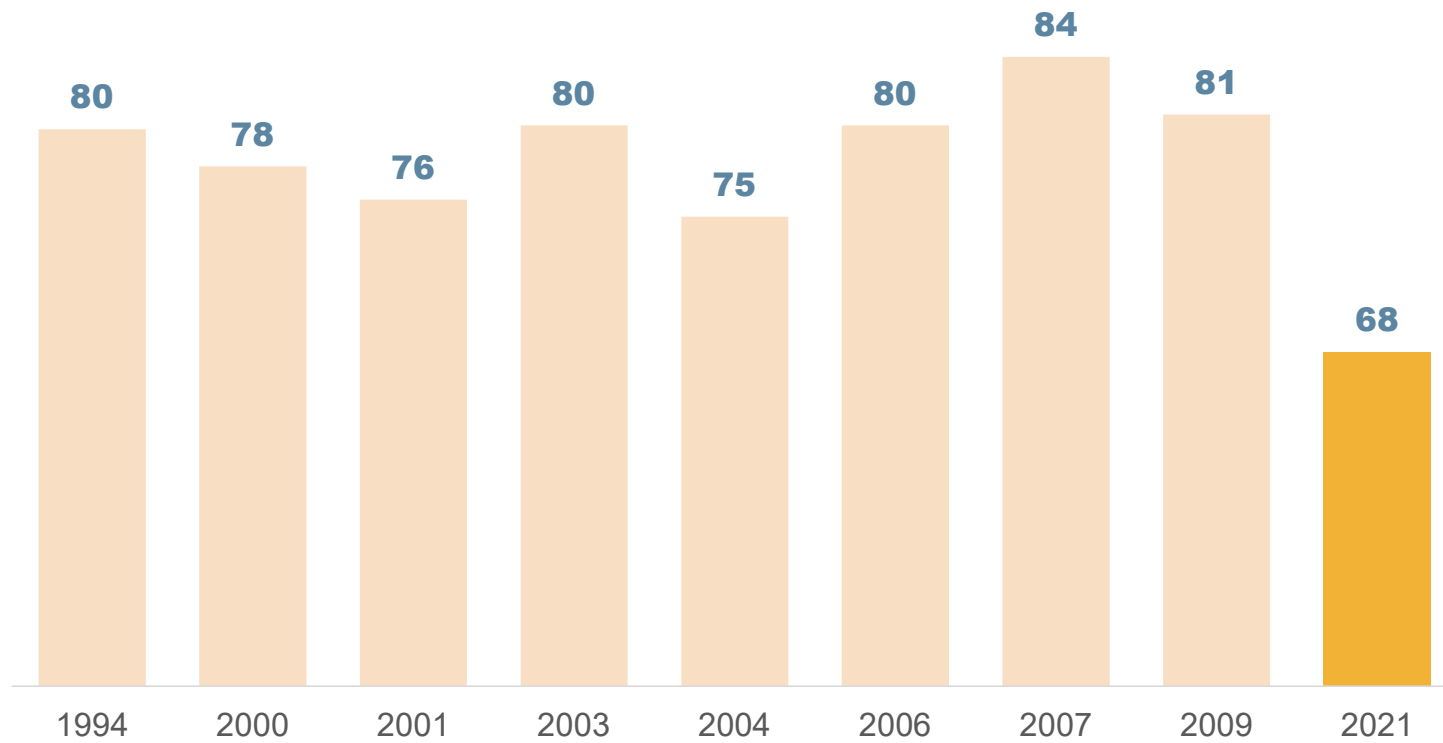
Obavy do budúcnosti

1994	2004	2021
1. Nezamestnanosť	1. Nezamestnanosť	1. Znečistenie a klimatická zmena
2. Kriminalita	2. Pokles životnej úrovne	2. Vážna choroba
3. Pokles životnej úrovne	3. Kriminalita	3. Sociálna nespravodlivosť
...	...	4. Nezamestnanosť
7. Znečistenie a klimatická zmena	8. Znečistenie a klimatická zmena	... 9. Kriminalita

Zdroj: FES Youth Studies 2021; Iuventa 2013; Štatistický úrad 1994

1. 12. 2023

Spokojnosť so životom

1. 12. 2023

Zhrnutie

- Slovensko patrí v EÚ medzi krajiny, v ktorých dochádza k oneskorenému osamostatňovaniu sa mladých ľudí a zároveň k oddiaľovaniu zakladania rodín.
- Tieto trendy súvisia s ekonomickou nesamostatnosťou a nedostupnosťou bývania pre mladých ľudí.
- K oddiaľovaniu zakladania rodín navyše prispieva aj hodnotový posun smerom k individualizmu, sekularizácii a post-materiálnym hodnotám.

Násilie v tínedžerských partnerských vzťahoch

Zuzana Očenášová,

Slávka Karošková,

Milan Fico

Násilie v tínedžerských partnerských vzťahoch – charakteristika projektu STIR -

- projekt STIR (Safeguarding Teenage Intimate Relationship) (Barter a kol. 2015)
- dotazník tínedžerského partnerského násilia „*Teenage Intimate Partner Violence*“ (TIPV) v romantických vzťahoch dospelých osôb v čase, kým romantický vzťah trvá alebo po jeho skončení (Hobbs, 2022)
- Slovensko: Koordinačno-metodické centrum pre prevenciu násilia na ženách (IVPR)
- dotazník TIPV administrovaný v Anglicku, Bulharsku, Cypre, Nórsku, Švédsku, Taliansku

charakteristika dotazníka TIPV

- 16 prejavov násilia rozdelených v 4 klastroch – psychické, fyzické, online a sexualizované násilie
- zo strany partnera, aj voči partnerovi
- situácie zamerané na sexting
- kontextuálne otázky (emócie, dôvera, dôvody násilia...)
- ukazovatele školy (atmosféra, prospech, šikana...)
- charakteristiky domácnosti (počet členov, domáce násilie...)
- sociodemografické charakteristiky (pohlavie, vek, národnosť...)

charakteristika dotazníka TIPV

- 16 položiek zameraných na 4 formy násilia zo strany partnera-

	<i>Spravil ti niekedy niektorí z tvojich partnerov/partneriek niečo z uvedeného?</i>
Psychické násilie	<i>Škaredo ťa ponížil(a) Kričal(a) na teba / kričal(a) ti priamo do tváre / nadával(a) ti Hovoril(a) negatívne veci o tvojom vzhľade / tele / priateľoch / rodine Vyhrážal(a) sa ti, že ti fyzicky ublíži</i>
Fyzické násilie	<i>Použil(a) fyzickú silu ako facky, strkanie, buchnáty alebo ťa nasilu držal(a) Použil(a) hrubšiu silu ako udieranie, škrtenie, bitie, bitie nejakým predmetom</i>
Online násilie	<i>Ponižoval(a) ťa alebo ti posielal(a) hnusné komentáre Zavesil(a) na sieť hnusné komentáre o tebe, ktoré mohli vidieť aj ostatní Posielal(a) ti výhražné správy online alebo cez mobil Použil(a) mobil alebo sociálne siete na to, aby kontroloval(a), s kým sa kamarátiš alebo kam ideš Stále kontroloval(a), čo robíš, s kým sa stretávaš, napríklad častým posielaním správ alebo kontrolovaním tvojich sociálnych sietí Použil(a) mobil alebo sociálne siete na to, aby si sa rozhádal(a) s kamarátmi napríklad tým, že sa vydával(a) za teba a posielal(a) im hnusné správy</i>
Sexualizované násilie	<i>Tlačil(a) ťa do bozkávania, intímnych dotýkov alebo niečoho podobného Nútil(a) ťa silou bozkávať sa, intímne sa dotýkať alebo niečo podobné Tlačil(a) na teba, aby ste mali pohlavný styk Nútil(a) ťa silou, aby ste mali pohlavný styk</i>

distribúcia dotazníka TIPV

- verejné stredné školy (GYM, SOŠ, SPŠ, OA, iné)
- 1181 mladých ľudí vo veku 15 – 17 rokov
- 632 mladých ľudí malo skúsenosť so vzťahom v období dospievania
- t.j. 54% tínedžerov z celej vzorky uviedlo že malo partnerský vzťah:
- 266 chlapcov a 366 dievčat

metódy riešenia a obmedzenia

- sonda, nie reprezentatívny výber
- problém zovšeobecnenia na populáciu
- problematika viacnásobného testovania na rovnakých údajoch
- frekvenčný a bayesovský prístup vyhodnocovania
- bivariačné vzťahy
- nie príčinné súvislosti ale asociácie

otázky z dotazníka TIPV

- Aká je prevalencia 16 prejavov násilia zo strany partnera/ky?
- Ktorý zo štyroch klastrov násilia bude medzi tínedžermi zastúpený najviac a ktorý najmenej?
- Ako sa bude líšiť skúsenosť s násilím u chlapcov a dievčat?
- Možno identifikovať ochranné a rizikové faktory násilia medzi tínedžermi?
- Ako dopadlo Slovensko v porovnaní s ostatnými krajinami?
- Ako vysvetliť TIPV násilie medzi tínedžermi?

celková prevalencia 16 prejavov násilia zo strany partnera

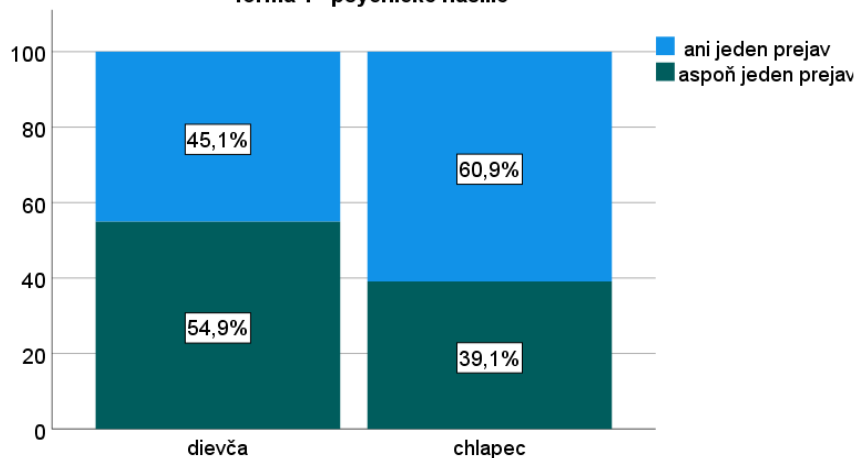
	n	%	95% CI
forma 1 psychické násilie			
1.Kričal(a) na teba/ kričal(a) ti priamo do tváre/ nadával(a) ti	198	31.3	(27.7, 34.9)
2.Hovoril(a) negatívne veci o tvojom vzhľade/ tele / priateľoch / rodine	189	29.9	(26.3, 33.5)
3.Škaredo ťa ponížil	184	29.1	(25.6, 32.7)
4.Vyhrážal(a) sa, že ti fyzicky ublíži	68	10.8	(8.3, 13.2)
<i>skúsenosť s prejavmi psychického násilia celkovo</i>	305	48.3	(44.4, 52.2)
forma2 fyzické násilie			
1.Použil(a) fyzickú silu ako facky, strkanie, buchnáty alebo ťa nasilu držal(a)	100	15.8	(13.0, 18.7)
2.Použil(a) hrubšiu silu ako udieranie, škrtenie, bitie, nejakým predmetom	40	6.3	(4.4, 8.2)
<i>skúsenosť s prejavmi fyzického násilia celkovo</i>	105	16.6	(13.7, 19.5)
forma3 online násilie cez mobil alebo internet			
1.Použil(a) mobil alebo sociálne siete na to, aby kontroloval(a), s kým sa kamarátiš alebo kam ideš	229	36.2	(32.5, 40.0)
2.Stále kontroloval(a), čo robíš, s kým sa stretávaš, napríklad častým posielaním správ alebo kontrolovaním tvojich sociálnych sietí	206	32.6	(28.9, 36.2)
3.Ponižoval(a) ťa alebo ti posielal(a) hnusné komentáre	115	18.2	(15.2, 21.2)
4.Posielal(a) ti výhražné správy online alebo cez mobil	94	14.9	(12.1, 17.6)
5.Použil(a) mobil alebo sociálne siete na to, aby si sa rozhádal(a) s kamarátmi, napríklad tým, že sa vydával(a) za teba a posielal(a) im hnusné správy	72	11.4	(8.9, 13.9)
6.Zavesil(a) na sieť hnusné komentáre o tebe, ktoré mohli vidieť aj ostatní	55	8.7	(6.5, 10.9)
<i>skúsenosť s prejavmi online násilia cez mobil alebo internet celkovo</i>	294	46.5	(42.6, 50.4)
forma4 sexualizované násilie			
1.Tlačil(a) ťa do bozkávania, intímnych dotykov alebo niečoho podobného	153	24.2	(20.9, 27.5)
2.Tlačil(a) na teba, aby ste mali pohlavný styk	121	19.1	(16.1, 22.2)
3.Nútil(a) ťa silou bozkávať sa, intímne sa dotýkať alebo niečo podobné	106	16.8	(13.9, 19.7)
4. Nútil(a) ťa silou, aby ste mali pohlavný styk	67	10.6	(8.2, 13.0)
<i>skúsenosť s prejavmi sexualizovaného násilia celkovo</i>	190	30.1	(26.5, 33.6)

celková prevalencia tínedžerského násilia v intímnych vzťahoch

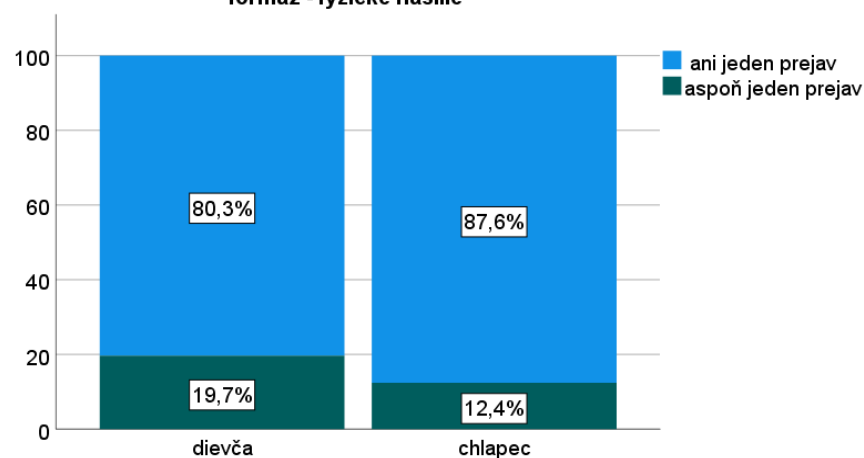
59% tínedžerov, ktorí mali rôzne dlhú skúsenosť s partnerským vzťahom, uviedlo aspoň jeden zo šestnásť skúmaných prejavov násilného konania zo strany svojho partnera.

skúsenosti dievčat a chlapcov s násilím zo strany partnera/ky – zamerané na rodové rozdiely

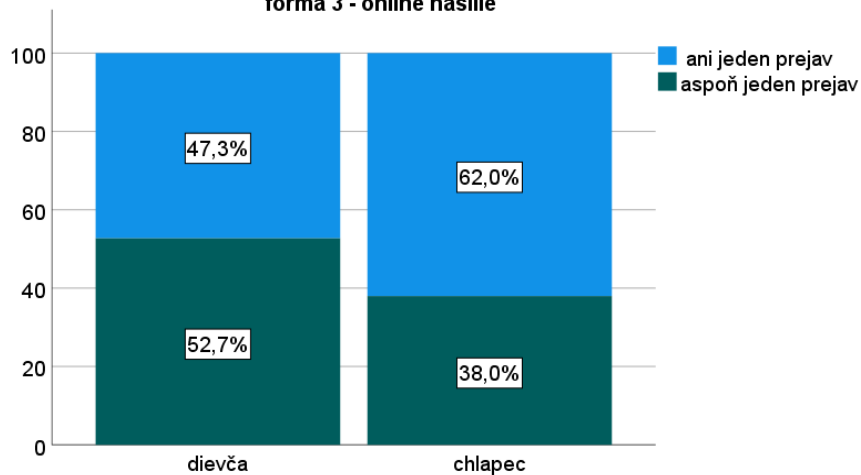
forma 1 - psychické násilie

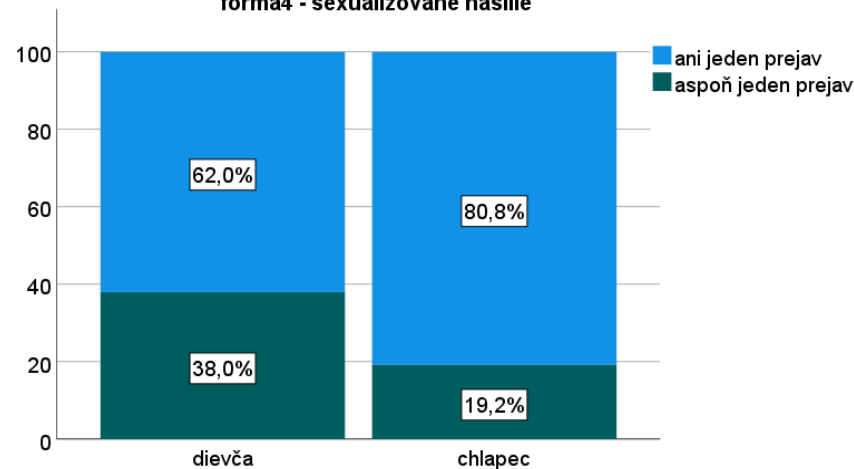
forma2 - fyzické násilie

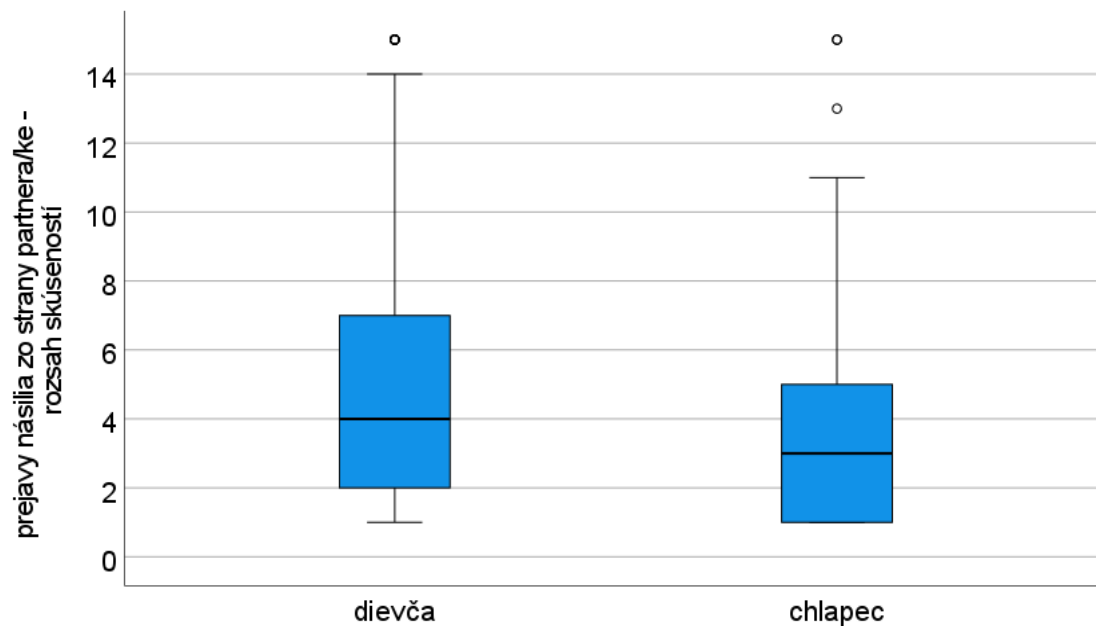
forma 3 - online násilie

forma4 - sexualizované násilie

skúsenosti dievčat a chlapcov s rozsahom zažívaného násilia zo strany partnera/ky

skúsenosti dievčat a chlapcov so 16 prejavmi násilia zo strany partnera/ky

forma	dievčatá N =366			chlapci N =266			pomer šancí		Bayes faktor
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	EXP (B)	95% CI	
forma 1 psychické násilie									
1.škaredo ťa ponížil	128	35.0	(30.2, 40.0)	56	21.1	(16.5, 26.2)	2.017***	(1.400, 2.905)	BF10 = 166.6
2.vyhrážal(a) sa, že ti fyzicky ublíži	49	13.4	(10.2, 17.2)	19	7.1	(4.5, 10.7)	2.009*	(1.153, 3.501)	BF10 = 3.7
3.hovoril(a) negatívne veci o tvojom vzhľade/ tele / priateľoch / rodine	131	35.8	(31.0, 40.8)	58	21.8	(17.2, 27.1)	1.999***	(1.393, 2.868)	BF10 = 166.6
4.kričal(a) na teba/ kričal(a) ti priamo do tváre/ nadával(a) ti	126	34.4	(29.7, 39.4)	72	27.1	(22.0, 32.6)	1.415*	(1.001, 1.999)	BF01 = 1.3
skúsenosť s prejavmi psychického násilia celkovo	201	54.9	(49.8, 60.0)	104	39.1	(33.2, 45.0)	1.898***	(1.337, 2.616)	BF10 = 448
forma2 fyzické násilie									
1.použil(a) hrubšiu silu ako udieranie, škrtenie, bitie, bitie nejakým predmetom	30	8.2	(5.7, 11.3)	10	3.8	(1.9, 6.6)	2.286*	(1.097, 4.762)	BF10 = 2.6
2.použil(a) fyzickú silu ako facky, strkanie, buchnáty alebo ťa nasilu držal(a)	69	18.9	(15.1, 23.1)	31	11.7	(8.2, 15.9)	1.761*	(1.115, 2.782)	BF10 = 2.7
skúsenosť s prejavmi fyzického násilia celkovo	72	19.7	(15.6, 23.7)	33	12.4	(8.4, 16.4)	1.729*	(1.106, 2.702)	BF10 = 2.8
forma3 online násilie cez mobil alebo internet									
1.Stále kontroloval(a), čo robíš, s kým sa stretávaš, napríklad častým posielaním správ alebo kontrolovaním tvojich sociálnych sietí	147	40.2	(36.2, 45.2)	59	22.2	(17.5, 27.5)	2.355***	(1.648, 3.365)	BF10 = 10989
2.Použil(a) mobil alebo sociálne siete na to, aby kontroloval(a), s kým sa kamarátiš alebo kam ideš	157	42.9	(37.9, 48.0)	72	27.1	(22.0, 32.6)	2.024***	(1.440, 2.845)	BF10 = 500
3.Použil(a) mobil alebo sociálne siete na to, aby si sa rozhádal(a) s kamarátmi, napríklad tým, že sa vydával(a) za teba a posielal(a) im hnusné správy	51	13.9	(10.7, 17.8)	21	7.9	(5,1, 11.6)	1.889*	(1.106, 3.225)	BF10 = 2.5
4.Posielal(a) ti výhražné správy online alebo cez mobil	66	18.0	(14.4, 22.2)	28	10.5	(7.3, 14.6)	1.870**	(1.164, 3.003)	BF10 = 4.4
5.Zavesil(a) na sieť hnusné komentáre o tebe, ktoré mohli vidieť aj ostatní	29	7.9	(5.5, 11.0)	26	9.8	(6.6, 13.8)	1.3(CH)	(0.456, 1.383)	BF01 = 4.1
skúsenosť s prejavmi online násilia cez mobil alebo internet celkovo	193	52.7	(47.6, 57.8)	101	38.0	(32.1, 43.8)	1.823***	(1.321, 2.514)	BF10 = 168
forma4 sexualizované násilie									
1.Nútil(a) ťa silou bozkávať sa, intímne sa dotýkať alebo niečo podobné	81	22.1	(18.1, 26.6)	25	9.4	(6.3, 13.3)	2.740***	(1.695, 4.428)	BF10 = 1000
2.Tlačil(a) ťa do bozkávania, intímnych dotykov alebo niečoho podobného	112	30.6	(26.0, 36.5)	41	15.4	(11.5, 20.1)	2.420***	(1.662, 3.661)	BF10 = 2415
3.Tlačil(a) na teba, aby ste mali pohlavný styk	88	24.0	(19.9, 28.6)	33	12.4	(8.9, 16.8)	2.235***	(1.445, 3.458)	BF10 = 125
4.Nútil(a) ťa silou, aby ste mali pohlavný styk	48	13.1	(10.0, 16.9)	19	7.1	(4.5, 10.7)	1.962*	(1.125, 3.424)	BF10 = 2.9
skúsenosť s prejavmi sexualizovaného násilia celkovo	139	38.0	(33.0, 43.0)	51	19.2	(14.4, 23.9)	2.581***	(1.781, 3.741)	BF10 = 11 111

výber 11 faktorov z dotazníka STIR

individuálne charakteristiky a konanie na internete

1.Máš zdravotné znevýhodnenie?

zhodnotenie školského prospechu

2.Máš pocit, že sa Ti vo v škole vo všeobecnosti darí?

ukazovatele domácnosti

3.Správajú sa dospelí v Tvojej domácnosti pravidelne násilne voči Tebe?

4.Kričia alebo Ti nadávajú dospelí v Tvojej domácnosti neustále?

5. Bývaš s jedným rodičom?

skúsenosť so šikanovanou

6.Bol si niekedy šikanovaný?

7.Šikanoval si ty niekoho?

8.Sú Tvoji kamaráti agresívni alebo zastrašujú iných mladých ľudí?

ukazovatele partnerského správania

9.Nútil ťa partner pozerať online porno?

10.Pozeráš pravidelne online porno?

11.Bol/a si v partnerstve so starším partnerom/kou? (o viac ako dva roky)

determinanty psychického a fyzického násilia zo strany partnera/ky

forma 1 psychické násilie	nie			áno			pomer šancí		Bayes faktor
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	EXP (B)	95% CI	
1.Správajú sa dospelí v Tvojej domácnosti pravidelne násilne voči Tebe?	270	46.0	(42.0, 50.0)	35	77.8	(65.6, 89.9)	4.109***	(1.998, 8.453)	BF10 = 500
2.Kričia alebo Ti nadávajú dospelí v Tvojej domácnosti neustále?	224	42.8	(38.6, 47.1)	81	74.3	(66.1, 82.5)	3.861***	(2.430, 6.137)	BF10 = 1.3e8
3.Bol si niekedy šikanovaný?	119	35.2	(30.1, 40.3)	186	63.3	(57.8, 68.8)	3.169***	(2.289, 4.389)	BF10 =1.4e11
4.Nútil ťa partner pozerat' online porno?	270	46.3	(42.3, 50.4)	35	71,4	(58.8, 84,1)	2.898***	(1.527, 5.501)	BF10 = 33.3
5.Bol/a si v partnerstve so starším partnerom/kou? (o viac ako dva roky)	242	45.2	(41.0, 49.5)	63	64.9	(55.5, 74.4)	2.244***	(1.430, 3.520)	BF10 = 83.3
6.Šikanoval si ty niekoho?	210	43.6	(39.1, 48.0)	95	63.3	(55.6, 71.0)	2.237***	(1.533, 3.264)	BF10 =1000
7.Sú Tvoji kamaráti agresívni alebo zastrášujú iných mladých ľudí?	180	43.2	(38.4, 47.9)	76	61.3	(52.7, 69.9)	2.085***	(1.383, 3.141)	BF10 = 100
8.Máš zdravotné znevýhodnenie?	265	46.6	(42.5,57.5)	40	63.5	(51.6, 75.4)	1.995*	(1.164, 3.419)	BF10 = 3.0
9.Pozeráš pravidelne online porno?	178	44.2	(39.3, 49.0)	127	55.5	(49.0, 61.9)	1.574**	(1.136, 2.181)	BF10 = 7.9
10.Bývaš s jedným rodičom?	193	45.3	(40.6, 50.0)	94	56.3	(48.8, 63.8)	1.555*	(1.084, 2.229)	BF10 = 3.3
11.Máš pocit, že sa Ti vo v škole vo všeobecnosti darí?	41	53.9	(42.7, 65.2)	156	43.2	(38.1, 48.3)	0.650	(0.395, 1.068)	BF01 = 1.3
forma 2 fyzické násilie									
1.Nútil ťa partner pozerat' online porno?	86	14.8	(11.9, 17.6)	19	38.8	(25.1, 52.4)	3.660***	(1.972, 6.794)	BF10 = 200
2.Bol si niekedy šikanovaný?	39	11.5	(8.1, 14.9)	66	22.4	(17.7, 27.2)	3.221***	(1.998, 5.192)	BF10 = 125
3.Správajú sa dospelí v Tvojej domácnosti pravidelne násilne voči Tebe?	89	15.2	(12.3, 18.1)	16	35.6	(21.6, 49.5)	3.087***	(1.610, 5.918)	BF10 = 16.39
4.Bol/a si v partnerstve so starším partnerom/kou? (o viac ako dva roky)	74	13.8	(10.9, 16.8)	31	32.0	(22.7, 41.2)	2.926***	(1.788, 4.787)	BF10 = 500
5.Kričia alebo Ti nadávajú dospelí v Tvojej domácnosti neustále?	71	13.6	(10.6, 16.5)	34	31.2	(22.5, 39.9)	2.886***	(1.793, 4.647)	BF10 = 1000
6.Šikanoval si ty niekoho?	71	14.7	(11.6, 17.9)	34	22.7	(16.0, 29.4)	2.219***	(1.441, 3.418)	BF10 = 1.57
7.Sú Tvoji kamaráti agresívni alebo zastrášujú iných mladých ľudí?	52	12.5	(9.3, 15.6)	39	31.5	(23.3, 39.6)	1.697*	(1.073, 2.682)	BF10 = 8928
8.Máš zdravotné znevýhodnenie?	90	15.8	(12.8, 18.8)	15	23.8	(13., 34.3)	1.663	(0.893, 3.098)	BF01 = 3.0
9.Pozeráš pravidelne online porno?	58	14.4	(11.0, 17.8)	47	20.5	(15.3, 25.8)	1.536*	(1.005, 2.348)	BF10 = 1.00
10.Bývaš s jedným rodičom?	66	15.5	(12.1, 18.9)	28	16.8	(11.1, 22.4)	1.099	(0.678, 1.782)	BF01 = 6.82
11.Máš pocit, že sa Ti vo v škole vo všeobecnosti darí?	16	21.1	(11.9, 30.2)	54	15.0	(11.3, 18.6)	0.660	(0.354, 1.229)	BF01 = 3.08

determinanty online a sexualizovaného násillia zo strany partnera/ky

forma 3 online násillie cez mobil alebo internet	nie			áno			pomer šancí		Bayes faktor
	n	%	95% CI	n	%	95% CI	EXP (B)	95% CI	
1. Bol si niekedy šikanovaný?	115	34.0	(29.0, 39.1)	179	60.9	(55.3, 66.5)	3.018***	(2.181, 4.177)	BF10 = 1.8e9
2. Kričia alebo Ti nadávajú dospelí v Tvojej domácnosti neustále?	220	42.1	(37.8, 46.3)	74	67.9	(59.1, 76.7)	2.912***	(1.879, 4.512)	BF10= 27777
3. Správajú sa dospelí v Tvojej domácnosti pravidelne násillie voči Tebe?	263	44.8	(40.8, 48.8)	31	58.9	(55.4, 82.4)	2.728**	(1.442, 5.234)	BF10 =13.15
4. Bol/a si v partnerstve so starším partnerom/kou? (o viac ako dva roky)	151	28.2	(24.4, 32.0)	44	45.4	(35.5, 55.3)	2.572***	(1.634, 4.048)	BF10 = 1000
5. Šikanoval si ty niekoho?	204	42.3	(37.9, 46.7)	90	60.0	(52.2, 67.8)	2.044***	(1.407, 2.969)	BF10 = 217
6. Sú Tvoji kamaráti agresívni alebo zastrašujú iných mladých ľudí?	173	41.5	(36.8, 46.2)	71	57.3	(48.6, 66.0)	1.889**	(1.259, 2.835)	BF10 = 21.27
7. Nútil ťa partner pozerať online porno?	265	45.5	(41.4, 49.5)	29	59.2	(45.4, 72.9)	1.740	(0.962, 3.147)	BF01 =1.73
8. Máš zdravotné znevýhodnenie?	259	45.5	(41.4, 49.6)	35	55.6	(43.3, 67.8)	1.496	(0.886, 2.526)	BF01 = 2.69
9. Bývaš s jedným rodičom?	191	44.8	(40.1, 49.6)	85	50.9	(43.3, 58.5)	1.275	(0.891, 1.825)	BF01 = 2.25
10. Pozeráš pravidelne online porno?	180	44.7	(39.8, 49.5)	114	49.8	(43.3, 56.3)	1.228	(0.887, 1.700)	BF01 =2.44
11. Máš pocit, že sa Ti vo v škole vo všeobecnosti darí?	43	56.6	(45.4, 67.7)	150	41.6	(36.5, 46.6)	0.546*	(0.331, 0.899)	BF10 = 3.08
forma 4 sexualizované násillie									
1. Nútil ťa partner pozerať online porno?	158	27.1	(23.5, 30.7)	32	65.3	(52.0, 78.6)	5.063***	(2.735, 9.374)	BF10 = 1.4e5
2. Správajú sa dospelí v Tvojej domácnosti pravidelne násillie voči Tebe?	164	27.9	(24.3, 31.6)	26	57.8	(43.3, 72.2)	3.530***	(1.902, 6.551)	BF10 = 333
3. Bol si niekedy šikanovaný?	65	19.2	(15.0, 23.4)	125	42.5	(36.9, 48.2)	3.107***	(2.176, 4.434)	BF10 = 1.2e8
4. Bol/a si v partnerstve so starším partnerom/kou? (o viac ako dva roky)	140	26.2	(22.4, 29.9)	50	51.5	(41.6, 61.5)	3.002***	(1.928, 4.672)	BF10 = 16393
5. Kričia alebo Ti nadávajú dospelí v Tvojej domácnosti neustále?	136	26.0	(22.2, 29.8)	54	49.5	(40.2, 58.9)	2.794***	(1.830, 4.266)	BF10 = 9708
6. Sú Tvoji kamaráti agresívni alebo zastrašujú iných mladých ľudí?	110	26.4	(22.1, 30.6)	54	43.5	(34.8, 52.3)	2.153***	(1.420, 3.265)	BF10 = 100
7. Máš zdravotné znevýhodnenie?	166	29.2	(25.4, 32.9)	24	38.1	(26.1, 50.1)	1.494	(0.871, 2.563)	BF10 = 3.10
8. Pozeráš pravidelne online porno?	109	27.0	(22.7, 31.4)	81	35.4	(29.2, 41.6)	1.476	(1.041, 2.092)	BF10 = 1.90
9. Bývaš s jedným rodičom?	120	28.2	(23.9, 32.4)	60	35.9	(28.7, 43.2)	1.430	(0.978, 2.091)	BF01 = 1.08
10. Šikanoval si ty niekoho?	139	28.8	(24.8, 32.9)	51	34.0	(26.4, 41.6)	1.271	(0.860, 1.880)	BF01 = 3.10
11. Máš pocit, že sa Ti vo v škole vo všeobecnosti darí?	30	39.5	(28.5, 50.5)	102	28.3	(23.6, 32.9)	0.604	(0.361, 1.009)	BF01 = 1.05

Ako vysvetliť empirické zistenia?

- rodové rozdiely -

postoje voči násiliu, sexistické presvedčenia , mačizmus (Vives-Cases et al., 2021) - akceptácia, ospravedlňovanie násilia, pripisovanie viny za násilie samotným obetiam

tradičné **rodové stereotypy** o tom, aké správanie prislúcha mužom a aké ženám

teória rodu a moci (*Theory of Gender and Power*) (Connel, 1987)
– hegemonická maskulinita (aktívna, kontrolujúca) a feminita (pasívna, zraniteľná)

normy a ideológie podporujúce násilie, rodová nerovnosť;
kultúrny spoločenský kontext akceptácie násilie na ženách

Ako vysvetliť empirické zistenia?

- faktor skúsenosť s domácim násilím-

história domáceho násilia v akejkolvek podobe je v literatúre uvádzaná ako jeden z najvýznamnejších faktorov zažívania aj páchania TIPV (Barter et al., 2022; Claussen et al., 2022; Hébert et al., 2019; Hobbs, 2022; S. Park & Kim, 2018; Semenza & Grosholz, 2022; Vives-Cases et al., 2021; Taquette & Monteiro, 2019).

pravdepodobnosť výskytu TIPV zvyšuje tvrdý výchovný prístup rodičov, vynucovanie si disciplíny telesnými trestami. Prepojenie s násilím medzi rodičmi (Jouriles et al., 2012; Pereda et al., 2022; Semenza & Grosholz, 2022; Simons et al., 2008)

Ako vysvetliť empirické zistenia?

- faktor skúsenosť s domácim násilím-

teória sociálneho učenia - správanie sa učí pozorovaním a hodnotením činov iných ľudí, správanie, ktoré je odmeňované, je s najväčšou pravdepodobnosťou napodobňované (Bandura, 1973)

vo vzťahu k TIPV teória naznačuje, že (priame alebo nepriame) vystavenie násiliu v rodine učí ľudí, ako páchať násilie a vstępuje presvedčenie, že to je akceptovateľné (Akers & Jennings, 2019; Evans et al., 2022; McArthur et al., 2023).

intergeneračný prenos násilia (Widom & Wilson, 2015)
potvrdený aj meta-analýzami (Braga et al., 2018)

Ako vysvetliť empirické zistenia?

- faktor skúsenosť s domácim násilím-

teória pozadia a situácie (*background–situational theory*) (Riggs & O’Leary, 1996, 1989; Rothman, 2018).

Nie všetci tínedžeri, ktorí zažili násilie, sa neskôr stanú páchatelmi alebo obeťami TIPV. Kombinácia s aktuálnymi faktormi (Dardis et al., 2015). napr. konzumácia návykových látok, interpersonálny konflikt, žiarlivosť, nedostatok spokojnosti vo vzťahu, nevhodný komunikačný štýl a pod.) môžu v konkrétnej situácii zafungovať ako spúšťač TIPV.

Ako vysvetliť empirické zistenia?

- faktor online porno -

nie je isté, či konzumácia pornografie prispieva k používaniu TIPV, alebo či mladí ľudia, ktorí sa už správajú násilne, siahajú po pornografii, pretože im slúži na normalizáciu ich správania)
(Barter et al., 2022)

chlapci, ktorí prechovávajú najnegatívnejšie rodové postoje s väčšou pravdepodobnosťou pravidelne sledujú online pornografiu, než chlapci, ktorí majú k ženám viac rovnostárske postoje (Stanley et al., 2018)

pravidelná konzumácia online pornografie zvyšuje riziko páchania predovšetkým sexualizovaného TIPV (Barter et al., 2022; Stanley et al., 2018), ale prispieva aj k páchaniu psychického TIPV zo strany chlapcov (Barter et al., 2022)

Ako vysvetliť empirické zistenia? - faktor šikana -

skúsenosť s agresivitou v rovesníckych vzťahoch významne zvyšuje riziko vystavenia aj páchania partnerského násillia (Barter et al., 2022; Claussen et al., 2022), čo poukazuje na vysokú **rolu sociálnych noriem v rovesníckych skupinách**. Adolescenti, ktorí sa v rovesníckych skupinách stretávajú s agresivitou, majú tendenciu násillné prejavy (Gracia-Leiva et al., 2019) rovnako ako nerovnováhu moci vo vzťahoch normalizovať. (Reyes et al., 2016)

Ako vysvetliť empirické zistenia? - faktor šikana-

výsledky longitudinálnych štúdií - **prenášanie správania z rovesníckych do intímnych partnerských vzťahov** (Adhia et al., 2019). Pokiaľ sa šikanovania svojich rovesníkov chlapci alebo dievčatá dopúšťajú, zvyšuje to pravdepodobnosť, že sa podobným spôsobom budú správať aj voči svojim intímnym partnerom (Adhia et al., 2019; Claussen et al., 2022; Foshee et al., 2014, 2016; Gracia-Leiva et al., 2019; S. Park & Kim, 2018; Zych et al., 2021)

porovnanie výsledkov TIPV so zahraničnými zisteniami STIR

vybrané zistenia: celková prevalencia

slovenské výsledky sa pohybujú na hornej hranici zaznamenatej v iných krajinách. Najbližšie majú k Švédsku - skúsenosť so zažívaním násilia v partnerskom vzťahu malo 59 % slovenských a 60 % švédskych tínedžerov (Korkmaz et al., 2022)

porovnanie výsledkov TIPV so zahraničnými zisteniami STIR vybrané zistenia: psychické násilie

Skúsenosť s nejakým prejavom **psychického násilia** má na Slovensku 55 % dievčat. V porovnaní s ostatnými krajinami malo najčastejšiu skúsenosť s touto formou násilia 59% talianskych, 48% anglických a 45,5% švédskych dievčat (Barter et al., 2017; Korkmaz et al., 2022).

porovnanie výsledkov TIPV so zahraničnými zisteniami STIR vybrané zistenia: online násilie

Prevalencia **online násilia** (53% dievčat a 38% chlapcov) bola opäť najviac porovnateľná so Švédskom (56% dievčat voči 42% chlapcov) (Korkmaz et al., 2022). V ostatných krajinách, v ktorých sa výskum realizoval skôr, bola jeho prevalencia nižšia, v priemere 40% (Barter et al., 2017).

porovnanie výsledkov TIPV so zahraničnými zisteniami STIR

vybrané zistenia: sexualizované násilie

so **sexualizovaným násilím** v partnerskom vzťahu malo skúsenosť 38% slovenských dievčat, čím sa radí medzi krajiny s jeho vyšším výskytom – 44% vo Švédsku (Korkmaz et al., 2022) a 41% v Anglicku (Barter et al., 2017). Skúsenosť slovenských chlapcov (19%) je naopak porovnateľná s Cyprom, pričom v Taliansku a Bulharsku bola prevalencia vyššia (39 a 25%), zatiaľ čo v iných krajinách nižšia (Barter et al., 2017; Korkmaz et al., 2022)

porovnanie výsledkov TIPV so zahraničnými zisteniami STIR vybrané zistenia: fyzické násilie

Pri **fyzickom násilí** (20% dievčat a 12% chlapcov) sú výsledky takmer totožné so Švédskom (19,5% dievčat a 13% chlapcov) (Korkmaz et al., 2022) alebo s Anglickom (22% dievčat a 12% chlapcov) (Barter et al., 2017). V ostatných krajinách bola skúsenosť s fyzickým násilím nižšia.

2. blok: Škola a vzdelávanie

KATEDRA SOCIOLOGIE
Univerzita Komenského
v Bratislave

Vzdelanostné ašpirácie žiakov a ich rodičov ako determinant ich vzdelanostných dráh

Prof. PhDr. Gabriela LUBELCOVÁ, CSc.

Katedra sociológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave

Výskum mládeže v čase krízy. Aktuálne trendy a výzvy (nielen) sociologického výskumu mládeže na Slovensku.

1. December 2023, Rada mládeže Slovenska

Východisko príspevku:

- grantová úloha APVV-20-0449 „Vzdelávacie dráhy mladých ľudí – faktory a mechanizmy ich voľby“, Katedra sociológie FFUK Bratislava, 1.etapa: celoslovenský výskum žiakov 9.triedy ZŠ a ich rodičov
- cieľ výskumnej úlohy: získať relevantné poznatky o procese rozhodovania o vzdelaní, faktoroch výberu druhu a stupňa vzdelania a mechanizmoch ich volieb
- **špecifické zameranie príspevku:**
 - očakávania rodičov a detí vo vzťahu k budúcej vzdelanostnej úrovni detí a hodnotenie ich predpokladov
 - významní aktéri procesu rozhodovania

Charakteristika vzorky:

- výskum bol **realizovaný v decembri 2022**, na vzorke **807 respondentov** (tak vo výskume rodičov, ako aj 14-ročných detí), rovnomerne zastúpené kraje SR
- prípade rodičov boli pri odpovediach **viacej zastúpené matky** (takmer 77%), muži netvorili ani 1/4 respondentov (nepriamo poukazuje na silnejšiu zainteresovanosť matiek celkovo pri východných otázkach detí v rodine)
- vo výraznej prevahe išlo o **úplné rodiny** (spolužitie s manželským partnerom 80,4%, s nezosobášeným partnerom 10,2 % respondentov).
- podľa pohlavia detí išlo o takmer rovnaké rozloženie skúmaného súboru (51,4% chlapci, 48,6% dievčatá).
- deti v drvivej miere navštevovali **štátnu základnú školu** (takmer 92%), pričom išlo o školu s bežnými učebnými osnovami (podľa vyjadrenia rodičov)

Situácia výberu SŠ:

- v čase konania výskumu (pár mesiacov pred podávaním prihlášok na strednú školu) už **prevažná väčšina žiakov mala vybrať SŠ (80%)**
- štruktúra výberu SŠ:
 - gymnázium cca 40%
 - stredná odborná s maturitou cca 48%
 - stredná odborná bez maturity cca 10%
- predstavu o budúcom povolání ešte žiak nemá:
 - podľa 55% rodičov
 - podľa 44% žiakov
- **výber strednej školy spravidla ešte nie je spojený s vyhranenou predstavou budúcej profesie** (viac ako tretinový výber gymnázia, ako tradične všeobecno-vzdelávacej strednej školy, s ktorou je spojená aj aspiráciu budúceho VŠ vzdelávania)

Vzdelanostné ašpirácie

(očakávaný dosiahnutý stupeň vzdelania):

Podľa rodičov:

čo by D malo dosiahnuť : SŠ bez M 9,3%
SŠ s M 39,8%
VŠ 50,4%

na čo má schopnosti: SŠ bez M 11,4%
SŠ s M 47,1%
VŠ 41,5%

čo naozaj dosiahne: SŠ bez M 10,4%
SŠ s M 37,4%
VŠ 45,7%

Podľa dieťaťa:

chcelo by dosiahnuť: SŠ bez M 11,2%
SŠ s M 36,7%
VŠ 50,6%

má schopnosti: SŠ bez M 12%
SŠ s M 48,1%
VŠ 39,8%

Význam vzdelania

(dôležité = súčet dvoch najvyšších stupňov, merané na škále od 1 do 5)

	Rodičia	Deti
Význam vzdelania pre úspech v živote	80,9%%	73%
Prispieva k rozvoju osobnosti	87,6%	82,9%
Rozvíja schopnosti a vedomosti	90,4%	86%
Lepšie pripraví na uplatnenie na TP	88,8%	85,7%
Ponúka praktické poznatky a zručnosti	87,7%	87,4%
Zvyšuje prestíž v očiach iných	73,8%	73,4%

Skutočnosti významné pre výber školy:

(pričom dôležité = maximálne + veľmi dôležité, nedôležité = minimálne a vôbec nedôležité, merané na škále od 1 do 5)

	dôležité		nedôležité	
	Deti	Rodičia	Deti	Rodičia a
1. Šanca na úspech na PS a prijatie na štúdium	89,3	89,8	2,4	2,4
2. Zvládne štúdium vzhľadom na štud. výsledkov	87,7	87,6	3,1	4,3
3. Dobré uplatnenie po absolvovaní SŠ	86,1	85,5	4,4	3,6
4. Kvalita strednej školy	81,0	86,0	3,7	1,9
5. Aby mohol pokračovať na VŠ	59,6	62,0	28,1	23,7
6. Aby nedochádzal ďaleko do školy	58,8	61,8	18,5	16,0
7. Čo najnižšie náklady na SŠ	46,7	46,4	26,6	25,2
8. Odbor štúdia rodiča	21,0	25,0	66,4	60,7

Dominancia názorov na výber SŠ

(porovnanie hodnotenia rodičov verzus detí):

	Rodičia	Deti
jednoznačne prevažuje názor rodičov	1,6%	2,1%
skôr prevažuje názor rodičov	17,3%	13,6%
názory sú rovnocenné	53,0%	49,8%
skôr prevažuje názor dieťaťa	22,8%	28,7%
jednoznačne prevažuje názor dieťaťa	5,2%	5,7%

Vplyvní „iní“ pri rozhodovaní o voľbe SŠ:

	Deti	Rodičia
triedny učiteľ	13,1%	15%
výchovný poradca	11,3 %	15,5%
kamaráti a spolužiaci	15%	
rodinní priatelia a známi	14,4%	10,7%
naši príbuzní	9,9%	12,8%
nikto z uvedených	27,6%	38,8%

Dominantná pozícia rodičov:

- **vysoká miera zhody vo výbere SŠ medzi R a D** (80% R aj D uvádza, že nemá rozdielne názory na výber SŠ)
- **pomoc pri príprave** na vyučovanie v prípade potreby dieťaťa deklaruje viac ako dve tretiny žiakov (68,4%) a väčšina rodičov (58%).
- celková frekvencia **komunikácie žiakov s rodičmi** o školských témach a zážitkoch je priaznivá: aspoň raz do týždňa sa takéto rozhovory dejú podľa 83% žiakov a 96% rodičov, na dennej báze sa to deje tak asi u $\frac{1}{4}$ žiakov.
- zhruba $\frac{3}{4}$ žiakov hodnotí **vzťah s rodičmi pozitívne** (dobre si rozumejú) a okolo 85% žiakov je spokojných s domácimi podmienkami pre prípravu do školy

Závery:

- vzdelanostné ašpirácie žiakov **potvrdzujú nástup masifikácie (univerzalizácie) terciárneho vzdelávania** (už polovica končiacich žiakov ZŠ a ich rodičia očakávajú dosiahnutie VŠ stupňa vzdelania, hoci sú o niečo kritickejší pri hodnotení schopností žiakov ho aj dosiahnuť)
- v procese rozhodovania pri prechode na sekundárny stupeň vzdelania má **rozhodujúci vplyv rodinné prostredie** (vysoká miera zhody o výbere SŠ medzi R a D, vysoký podiel spoločného rozhodovania, takmer identické hodnotenie R a D ohľadom ich vzdelanostných ašpirácií, významu vzdelania a jeho funkcií) (nepriamo dokladá aj z oboch strán deklarovaná pomoc pri príprave do školy a diskusie o školských témach)
- **pozícia školy**: relatívne vysoká miera spokojnosti s prípravou pre SŠ stupeň (80% R aj D veľmi spokojných), ale relatívne **nízky vplyv školy pri rozhodovaní** (limity kariérneho poradenstva na ŽŠ)

ĎAKUJEM ZA POZORNOST

KATEDRA SOCIOLÓGIE
Univerzita Komenského
v Bratislave

Škola a školská klíma ako determinujúce faktory názorov študentov stredných škôl na imigrantov

Roman DŽAMBAZOVIČ – Daniel GERBERY

Katedra sociológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave

1. december 2023, *Výskum mládeže v čase krízy. Aktuálne trendy a výzvy (nielen) sociologického výskumu mládeže na Slovensku II.*, Rada mládeže Slovenska, Bratislava

Kontext a ciele

- . akceptácia inkluzívnych postojov - dôležitý aspekt života v otvorenej a kultúrne rozmanitej spoločnosti
- . podpora práv imigrantov - ukazovateľ akceptácie sociálnej a kultúrnej rozmanitosti
- . téma prisťahovalectva výrazne rozdeľuje spoločnosti (Slovensko nevynímajúc)

Cieľ:

- . skúmanie názorov mladých ľudí zo štyroch európskych krajín k ľudským právam prisťahovalcov s cieľom preskúmať úlohu školy

HVO: Predstavuje škola (školské osnovy, školské prostredie) "ochranu" pred netolerantnými názormi voči imigrantom (a ich právam)?

Mladí ľudia a akceptácia rozmanitosti

. mladí ľudia ako dôležitý subjekt výskumu

- citlivé reakcie na globálne a lokálne problémy a otvorenosť voči akceptácii inakosti a príslušníkom marginalizovaných skupín (Janmaat, Keating 2019; Keating 2016; Norris, Inglehart 2019)

- odmietnutie akceptácie kultúrnej a sociálnej rozmanitosti /členstvo a podpora radikálnych pravicových hnutí; významná časť elektorátu pravicových a populistických strán (Pilkington, Pollock 2015)/

. nejednoznačné výsledky pri skúmaní vekových diferencií v postojoch k imigrantom (rozdiely medzi krajinami, rozdielny vývoj v čase)

Vzťah školy a názorov mládeže k imigrácii 1.

- . dlhodobá tradícia o výskum politickej socializácie (mechanizmy a faktory determinujúce vývoj politických názorov dospelých/mladých ľudí)
- . politické a sociálne postoje - súčasť politickej identity
- . teórie politickej socializácie a perspektíva sociálneho učenia (Sherrod, Flanagan, Youniss 2002):
tolerancia voči iným skupinám ako jeden z hlavných výsledkov tohto socializačného procesu

- . úloha viacerých socializačných činiteľov pri formovaní politických postojov

Zvyšujúci sa záujem o poznanie, ako škola a školské prostredie prispievajú k socializácii mladých smerom k tolerancii. Prečo/dôvody?

Vzťah školy a názorov mládeže k imigrácii 2.

- . dva spôsoby sprostredkovania politických a sociálnych postojov školou: *priamo a nepriamo (latentne)*
- . **priama cesta** (Banks 2001; Emler, Frazer 1999; Gay 2004) postuluje priame prepojenie medzi vzdelaním a politickými postojmi
 - charakteristiky učebných osnov, typ škôl, typ navštevovaných kurzov (multikultúrna výchova, kritické myslenie),
- . **latentná cesta**
 - klíma v triede: štýl vyučovania, možnosť vyjadriť svoj názor, zúčastňovať sa na rozhodovacích procesoch, tlak na úspech, vzťahy medzi žiakmi a učiteľmi, vzťahy medzi spolužiakmi (Carrasco, Torres Iribarra 2018; Dessel 2010; Eckstein, Miklikowska, Noack 2021; Gniewosz, Noack 2008; Higdon 2015; Miklikowska et al. 2019; Solhaug, Osler 2018; Torney-Purta et al. 2001; van Geel, Vedder 2011), **kvalifikácia učiteľa** (Hjerm et al. 2018)
 - úroveň kultúrnej rozmanitosti v školách alebo triedach - kontaktná hypotéza (Allport 1954; Hello et al. 2004; Pettigrew, Tropp 2006)
 - kul. diverzita priateľstiev - spoločne strávený čas je spojený s pozitívnymi medziskupinovými postojmi (Davies et al. 2011)
- . **zistenie**: formálne vyučovanie malo menší vplyv na politické vedomosti ako druh demokratického mikrokozmu školy (Niemi, Junn 1998)
- . *skúsenosti zo školy súvisia s postojmi mladých ľudí k prisťahovalcom, a preto môžu pomôcť znížiť riziko vzniku predsudkov, kultúrnej otvorenosti a podporujú mladých ľudí v tom, aby sa stali aktívnymi a zodpovednými občanmi*

Analýza - ciele, údaje a metódy

- . analýza názorov k právam prisťahovalcov a ich determinantov v štyroch krajinách (Chorvátsko, Nemecko, Slovensko a UK; 5 378 respondentov) s rôznymi vzdelávacími systémami a kultúrnymi a politickými kontextami
- . projekt *Cultural Heritage and Identities of Europe's Future* (CHIEF) - kvantitatívny výskum *Survey of young people's cultural literacy* (október 2019 - marec 2020)

. kritériá výberu škôl:

- *charakteristika škôl* (typ vzdelávacieho programu)
- *charakteristiky miesta, kde sa škola nachádza* (stupeň urbanizácie okresu, stupeň sociálno-ekonomického rozvoja a etnická/národnostná rozmanitosť)

Analytická stratégia je založená na viacúrovňovej lineárnej regresii.

Prioritným cieľom je identifikovať účinky súvisiace so školou, ale skúmame aj účinky na individuálnej úrovni.

Empirická analýza - východisko

Podpora práv prisťahovalcov sa merala pomocou štyroch výrokov – Likertova škála (1 = rozhodne nesúhlasím do 5 = rozhodne súhlasím).

Tabuľka: Škála „podpora práv prisťahovalcov“ (averages and indicators of consistency)

	SK	HR	DE	UK
Prisťahovalci by mali mať možnosť zachovať si svoj vlastný jazyk (napr. hovoriť na verejnosti v danom jazyku).	2.9	3.1	3.9	4.0
Deti prisťahovalcov by mali mať rovnaké príležitosti na vzdelanie ako ostatné deti v krajine.	3.8	3.9	3.8	3.9
Prisťahovalci, ktorí žijú v krajine niekoľko rokov, by mali mať možnosť voliť vo voľbách.	3.1	3.0	4.6	4.3
Prisťahovalci by mali mať možnosť dodržiavať svoje zvyky a životný štýl.	3.0	3.3	3.7	3.9
Škála “podpora práv prisťahovalcov” (Cronbachovo alfa)	3.2 (0.80)	3.4 (0.81)	4.0 (0.84)	4.0 (0.90)

Využitie premenné v modeloch

	Min.	Max.
Závislá premenná		
Podpora práv prisťahovalcov	1	5
Nezávislé premenné – individuálna úroveň		
Kultúrny kapitál: počet účasí na "highbrow" kultúrnych aktivitách	0	5
Diverzita blízkych priateľov (index)	0	5
Socializácia s ľuďmi z odlišných kultúr (dummy)	0	1
Nedostatočnosť príjmov (dummy)	0	1
Pohlavie/rod (dummy)	0	1
Učenie sa o ľudských právach a právach menšín (index)	1	4
Nezávislé premenné – úroveň školy		
Typ školy = stredná škola (dummy)	0	1
SES lokality školy = pod priemerom (dummy)	0	1
Kultúrne aktivity organizované školou (index)	0	4
Školská vzdelávacia klíma (index)	1	5

Odhady parametrov viacúrovňových modelov (random intercept models)

	SK	HR	DE	UK
(Intercept)	2.91	2.61	3.50	4.32
Kultúrny kapitál (index)	0.12*	0.04*	0.06*	0.07**
Diverzita blízkych priateľov (index)	-0.14**	-0.12*	-0.16*	-0.05
Socializácia s ľuďmi z odlišných kultúr (ref. = nedostatok socializácie)	0.11	-0.05	0.42**	0.40***
SES (dummy, 1 = nie sú ťažkosti s príjmom)	0.03	0.06	0.06	0.09
Pohlavie/Gender (dummy, 1 = muž)	0.21***	0.30*	0.16*	0.37***
Učenie sa o ľudských právach a právach menšín (index)	0.16***	0.13***	0.22***	0.06*
Typ školy (dummy, 1 = stredná odborná škola)	0.32**	0.04	0.05	0.12
SES lokality školy (1 = priemer alebo pod)	0.26*	0.23*	0.42*	0.17
Kultúrne aktivity organizované školou (index)	0.08	0.03	0.03	0.03
Školská vzdelávacia klíma (index)	0.03	0.14	0.05	0.03

Výsledky – hlavné zistenia

- . **dôležitosť školy** ako socializačného agenta/činiteľa formujúceho pozitívny postoj k imigrantom
- . **príležitosť učiť sa o ľudskej dôstojnosti a ľudských právach**
- . názory ovplyvňuje aj **sociálno-ekonomický status lokality školy**
(v SR aj **typ navštevovanej školy**)
- . dôležitú úlohu školy pri formovaní „inkluzívnych“ postojov/hodnotových orientácií potvrdili aj ďalšie predchádzajúce analýzy, ktoré sa zameriavali na vzťah medzi charakteristikami školy a globálnou identitou, kultúrnou otvorenosťou či nacionalizmom (Džambazovič, Gerbery 2021)
- . **kultúrny kapitál** (účasť na aktivitách vysokej kultúry)
- . **stupeň rôznorodosti blízkych priateľov** čím nižší stupeň rôznorodosti medzi priateľmi (indikovaný vyššou hodnotou indexu), tým menej pozitívne postoje k imigrantom
- . **interakcie s ľuďmi z iných kultúr** (DE a UK)
- . potvrdili sa **rodové diferencie**

Ako ďalej?

- . škola zohráva formatívnu úlohu pri formovaní postojov mladých ľudí ku kultúrnej otvorenosti
- . je dôležité diskutovať so študentmi o ľudských právach/právach menšín počas vzdelávacieho procesu
- . kultúrny kapitál a multikultúrne interakcie študentov zohrávajú úlohu

Ako tieto zistenia zohľadniť pri navrhovaní aktivít škôl a celkovej interakcie medzi školami a študentstvom?

Školy môžu napríklad:

- . klásť dôraz na mimoškolské aktivity, ktoré podporujú rozvoj kultúrneho kapitálu a kritického myslenia (organizovaním účasti na kultúrnych aktivitách, začlenením diskusií a multikultúrnej výchovy do vzdelávacieho procesu a umožnením študentom organizovať takéto aktivity v rámci vzdelávania)
- . podporovať multikultúrne interakcie (rozvíjaním užších kontaktov s etnicky rozmanitými komunitami, budovaním sietí s inými školami z iných regiónov/krajín, podporou multikultúrnej rozmanitosti v rámci škôl, ...).

KATEDRA SOCIOLÓGIE
Univerzita Komenského
v Bratislave

ĎAKUJEME ZA POZORNOSŤ.

Prezentácia vznikla ako súčasť riešenia projektu APVV-20-0449.

UKRAJINSKÍ ŠTUDENTI NA UNIVERZITÁCH NA SLOVENSKU: ČO VYSVETĽUJE MOBILITU ŠTUDENTOV PRED A POČAS VOJNY?

MICHAELA PÍLOVÁ - MILOSLAV BAHNA

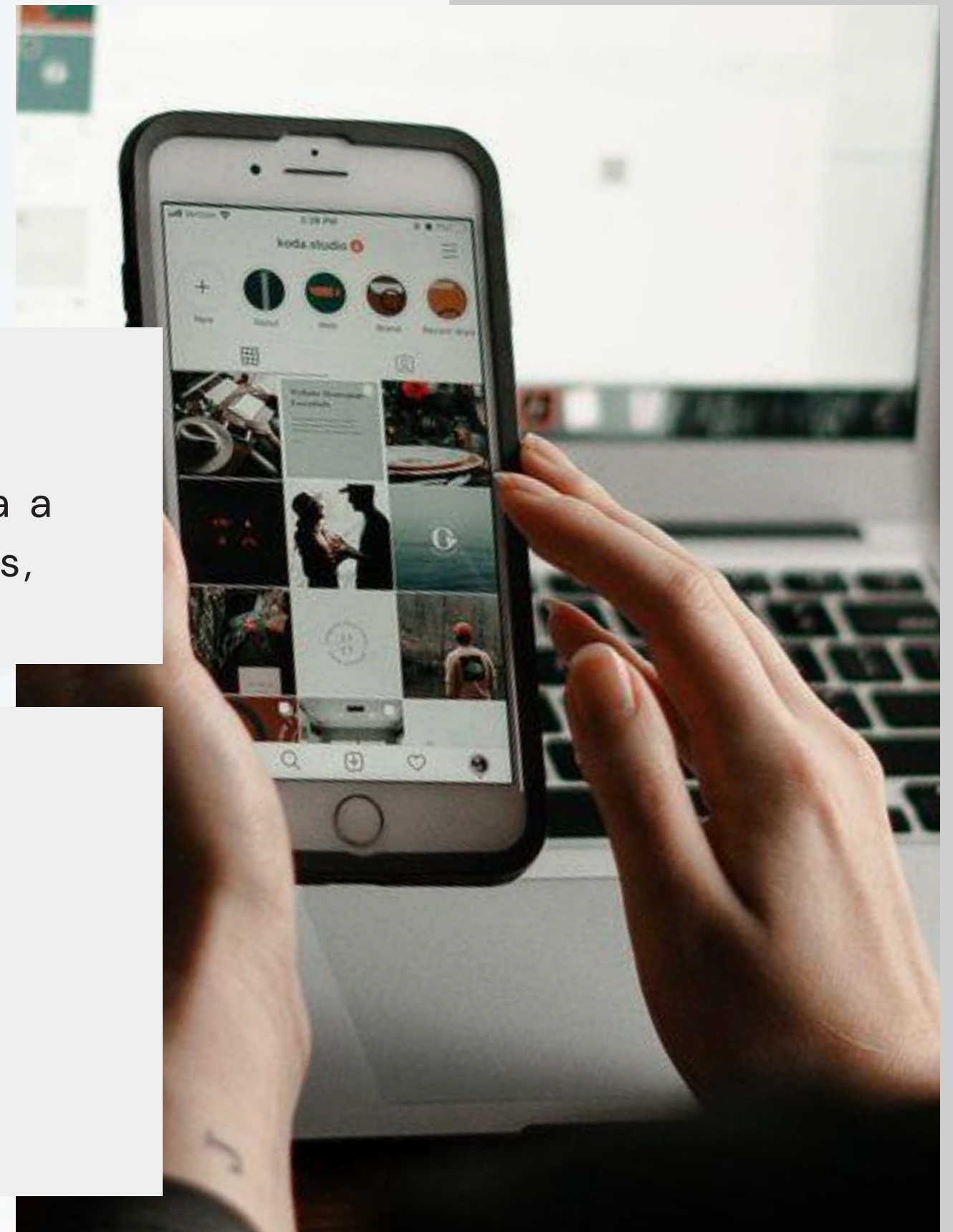
MOTIVÁCIA

študentov k migrácii za štúdiom

- 10% zo všetkých prvkov v krajinách OECD tvoria medzinárodní študenti
- medzinárodná migrácia je ekonomicky prístupnejšia a emocionálne menej náročná ako v minulosti (Waters, Brooks 2021)

Diverzifikácia teórií migrácie, zohľadňuje:

- Formálne a neformálne vzdelávanie
- Atraktivita pre trh
- Medzinárodný kapitál
- Mobilitný kapitál
- Stratégia úniku
- „Identity search“ (Waters, Brooks 2021)

ZÍSKAVANIE DÁT

OECD

UNESCO

Národné štatistiky:

- *CVTI*
- *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*
- *Štatistický úrad Poľska*

Iné: ERUDERA

Ďalšia fáza: oslovovanie fakúlt

KTORÉ KRAJINY SI UKRAJINCI VOLIA?

...pred vojnou

- 01 POĽSKO (30 903)
- 02 RUSKO (21 609)
- 03 NEMECKO (6 571)
- 04 SLOVENSKÁ REPUBLIKA (4 916)
- 05 ČESKÁ REPUBLIKA (4 246)
- 06 USA (1 715)
- 07 RAKÚSKO (1 556)

KTORÉ KRAJINY SI UKRAJINCI VOLIA?

...po vojne (2022)

- 01 POĽSKO (47 705) \triangle (16 802)
- 02 SLOVENSKÁ REPUBLIKA (10 385) \triangle (5 469)
- 03 NEMECKO (9 069) \triangle (2 498)
- 04 RUSKO (9,1 tisíc, RIA Novosti) ∇ (12 509)
- 05 ČESKÁ REPUBLIKA (6 224) \triangle (1 978)
- 06 RAKÚSKO (2 947) \triangle (3 913)
- 07 USA (?)

(OECD 2023; ERUDERA 2023; MŠMT 2023; RIA Novosti 2022)

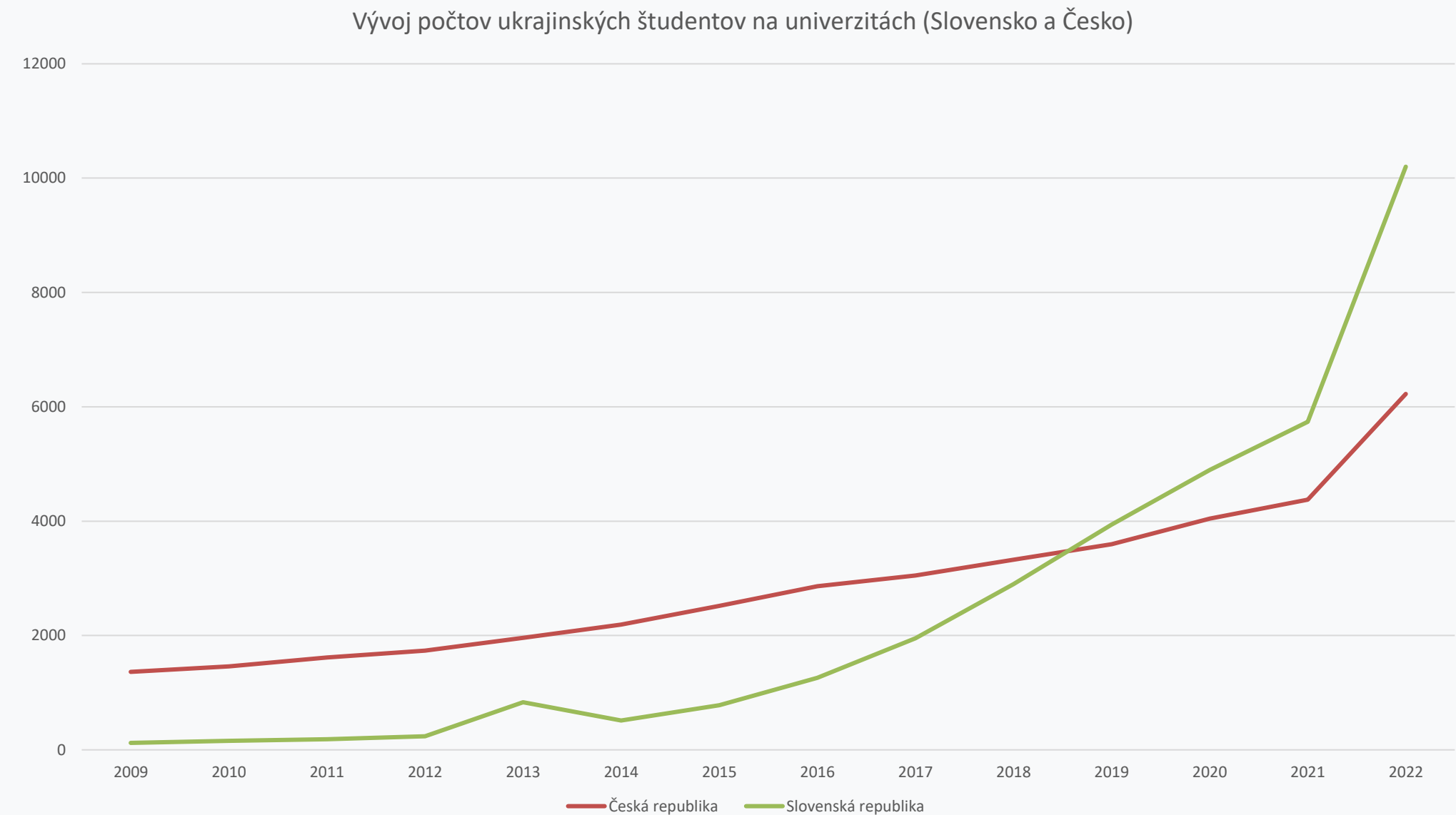
STREDNÁ EURÓPA

3 rôzne trendy:

- Poľsko – dlhodobu najvyhľadávanejšia krajina, naplnenie svojich maximálnych možností a mierny pokles
- Česko – dlhodobý mierne rastúci trend
- Slovensko – krátky a rýchlo rastúci trend

Po vojne:

- Prudký nárast

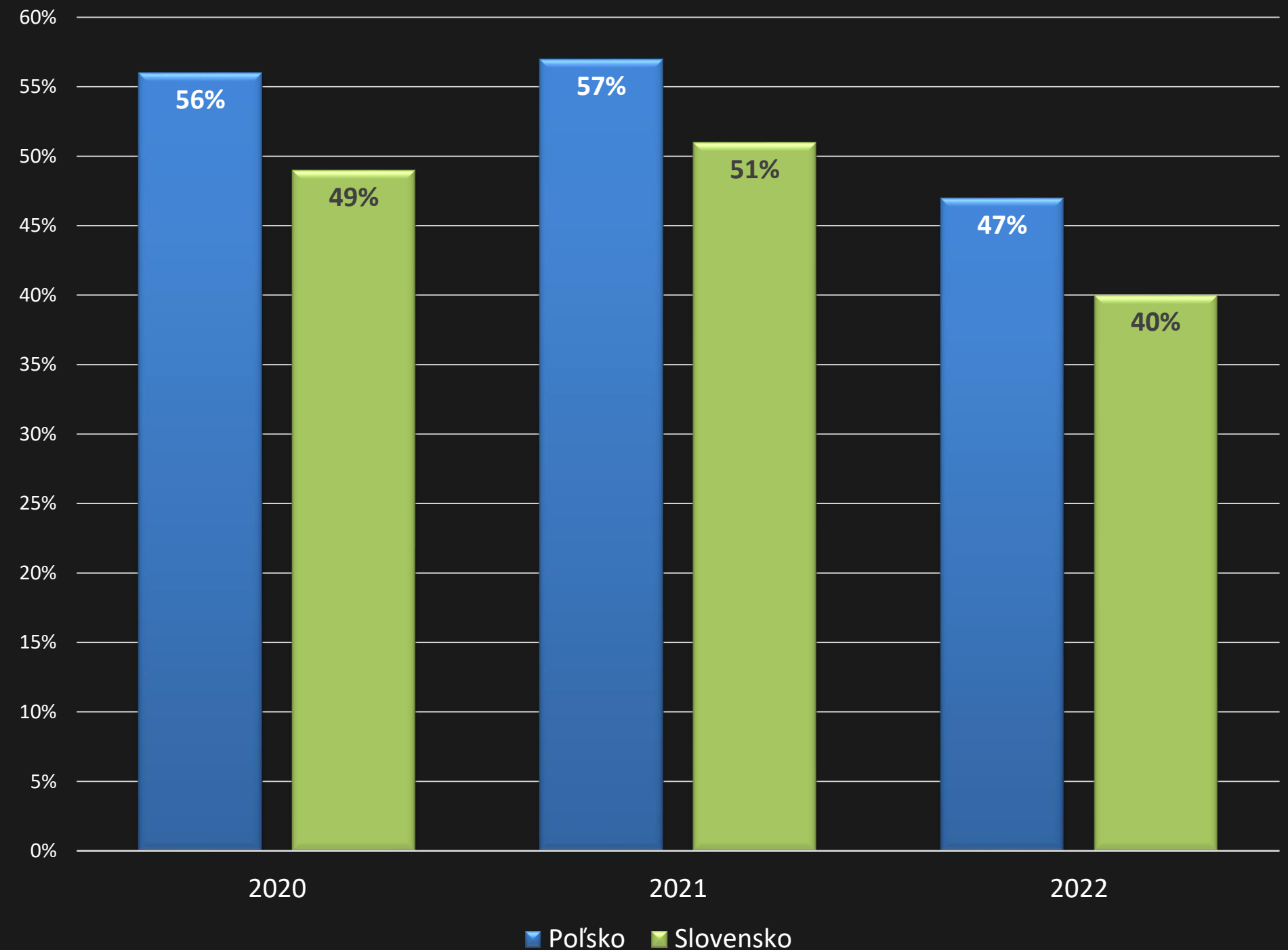
ZMENY V TRENDÁCH

1

Pohlavie

H(1): Univerzitné
vzdelanie ponúka
ukrajinským mužom
možnosť úniku z vojny.

% ukrajinských študentiek na univerzitách

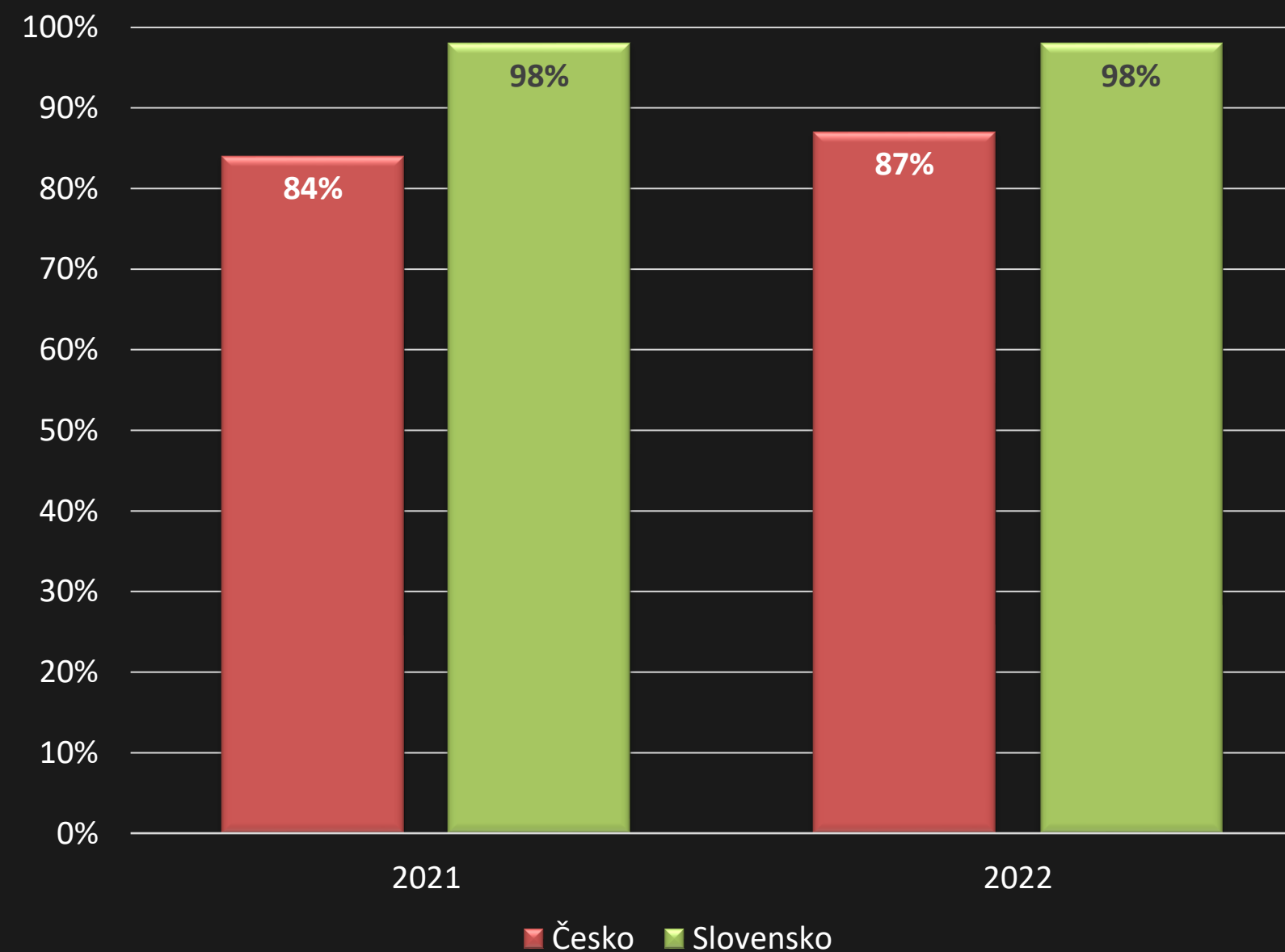
ZMENY V TRENDÁCH

2

(Bez)platné štúdium

H(2): Finančná dostupnosť vzdelania je dôležitým kritériom pri výbere krajiny štúdia.

% bezplatne študujúcich ukrajinských študentov na slovenských univerzitách

SLOVENSKO

Na Slovensku sa zvýšil počet ukrajinských študentov na univerzitách o 43%. Ide o porovnanie medzi školskými rokmi 2021/22 a 2022/23.

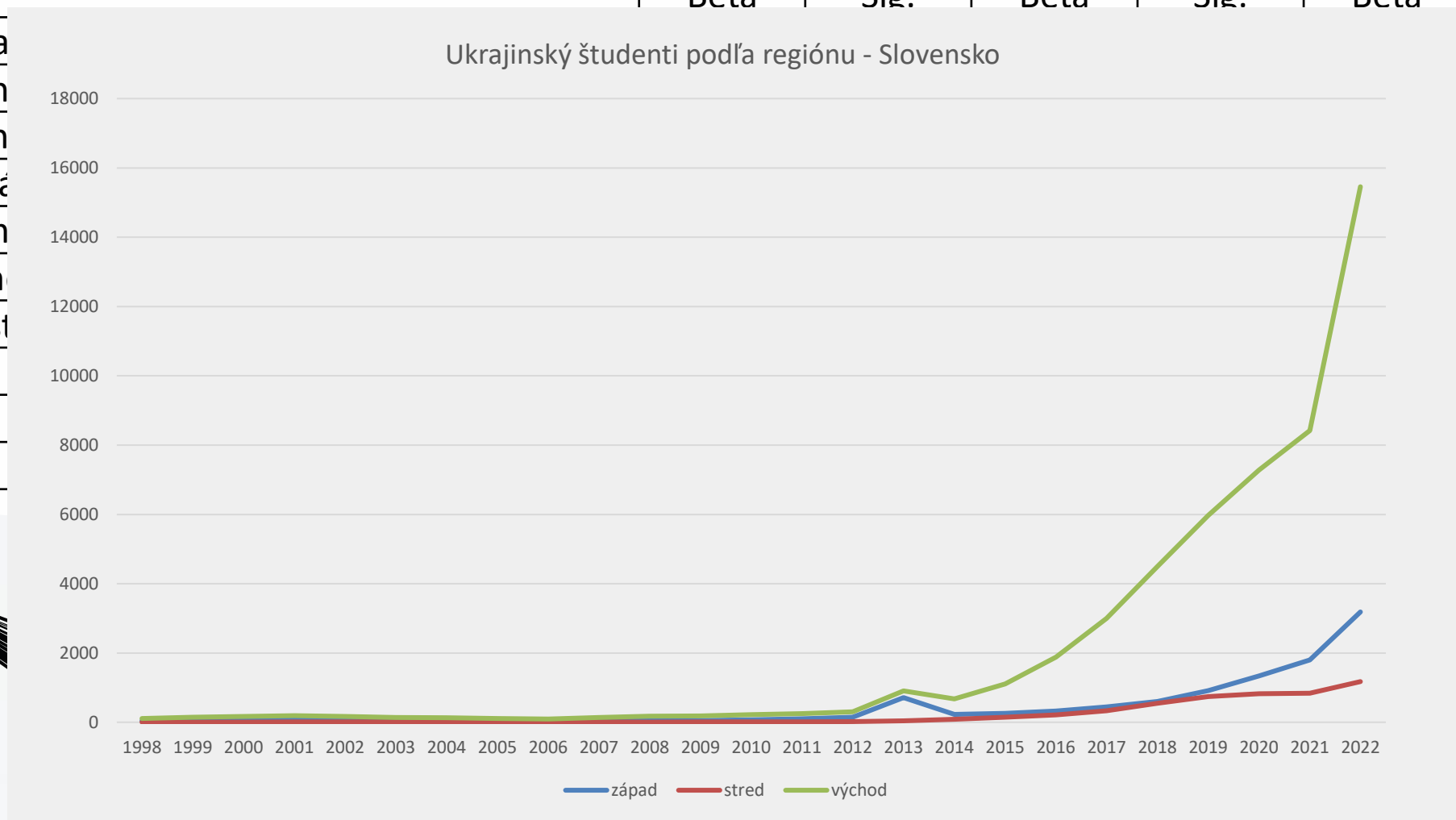
43%

ANALÝZA

Dáta o počtoch ukrajinských študentov na jednotlivých fakultách slovenských univerzít (2010-2022), CVTI

	2010		2012		2015		2018		2020		2021		2022		
	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.	Beta	Sig.	
Zápa							0,366	-0,140	0,156	-0,095	0,334	-0,069	0,492	-0,034	0,720
Vých							0,021	0,324	0,001	0,349	0,000	0,340	0,001	0,376	0,000
Inžin							0,772	0,192	0,023	0,200	0,017	0,243	0,005	0,335	0,000
Sociá							0,133	0,080	0,353	0,097	0,259	0,102	0,242	0,089	0,280
Hum							0,708	0,083	0,335	0,105	0,218	0,091	0,296	0,091	0,269
Pom							0,090	0,188	0,016	0,213	0,006	0,180	0,023	0,191	0,011
Prest							0,815	0,037	0,625	0,057	0,451	0,047	0,538	0,034	0,636
R ²							0,268		0,272		0,253		0,326		
N							140		140		140		140		

OTVORENÉ OTÁZKY

...pre ďalší výskum

Kto sú títo študenti?

Prečo si zvolili východné Slovensko/ inžinierske odbory?

Pri výbere konkrétneho miesta štúdia zohráva úlohu nábor univerzít/ 3. strán?

3. blok: GEN-Z VÝZVY

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Komenského
v Bratislave

Mladí ľudia a sociálne média

Výskum mládeže v čase krízy

1.12.2023

Jakub **HANKOVSKÝ**

Katedra sociológie FiF UK v Bratislave

hankovsky1@uniba.sk

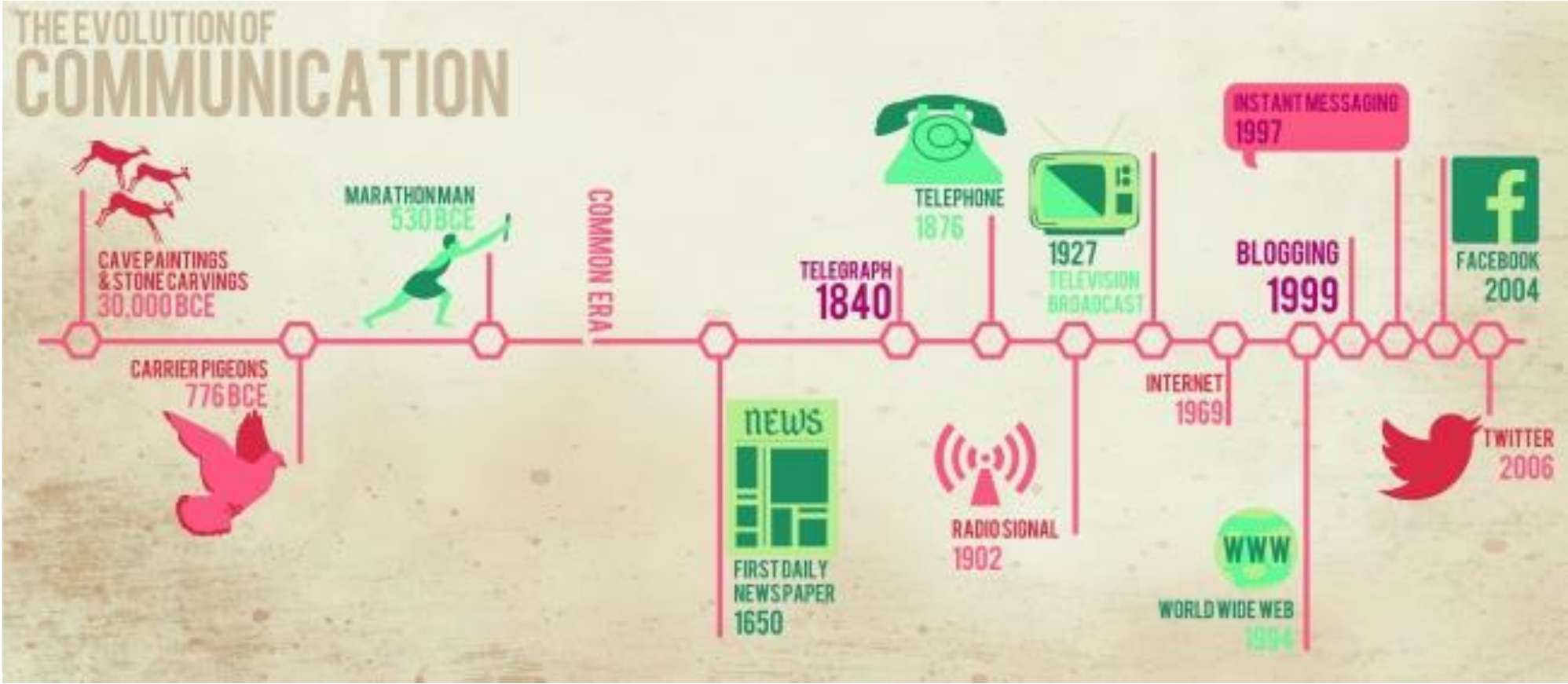

COVID-19 & Children

Rapid Research Response Agenda

Ako komunikujeme?

PRODUCER

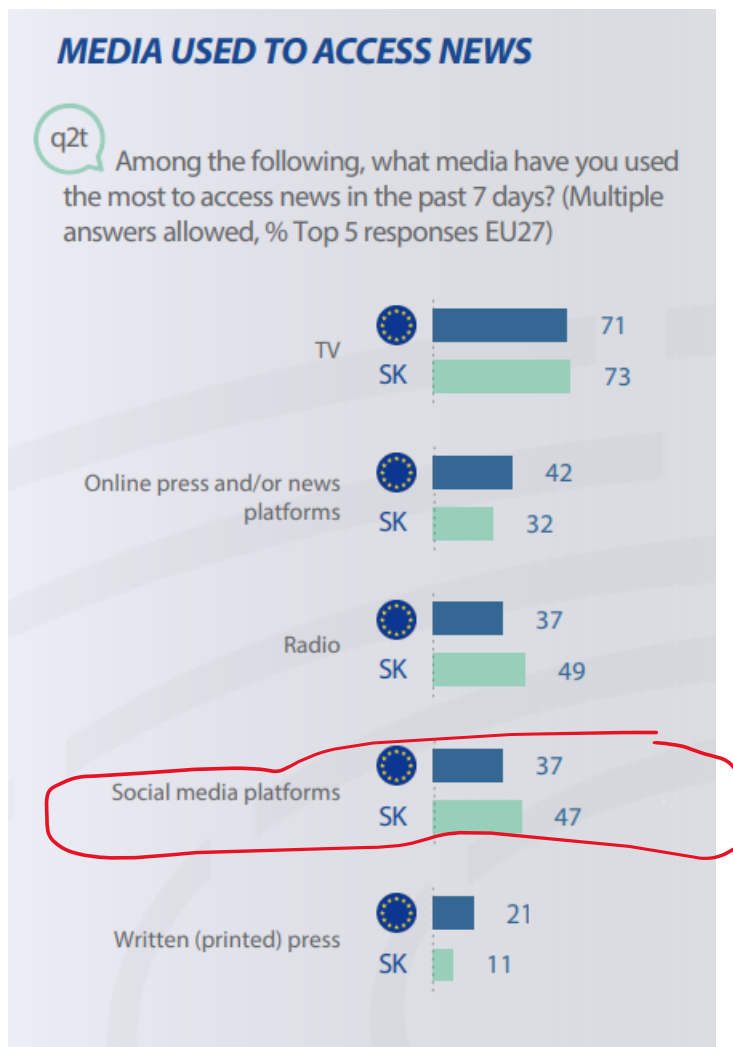
CONSUMER

PROSUMER

K spravodajstvu sa dostávame prostredníctvom sociálnych médií podobne často ako prostredníctvom rádia

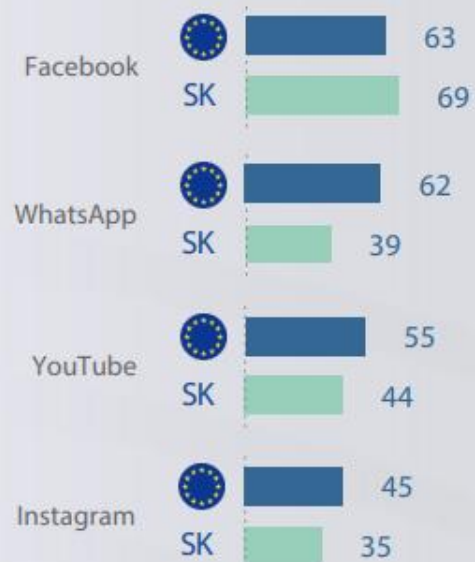
Zdroj: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3153>

Facebook je na Slovensku dominantnou platformou. Tesné prvenstvo má aj na úrovni EÚ

SOCIAL MEDIA USED IN THE LAST 7 DAYS

q4

Which of the following online social media, messaging apps or online platforms have you used in the last 7 days? (Multiple answers allowed, % Top 4 responses EU27)

Informácie o vojne na Ukrajine čerpám z:

		spolu	18 - 24	25 - 34	35 - 44	45 - 54	55 - 65	66 - 99
Televízne spravodajstvo	%	52,3	29,2	37,3	48,8	53,3	62,2	69,7
Internetové/webové spravodajstvo	%	46,3	58,3	41,5	52,1	56,9	39,9	35,6
Sociálne média	%	34,2	52,1	40,0	32,5	26,9	30,7	31,4
Rozhlasové spravodajstvo/rádio	%	21,2	6,7	19,7	19,7	27,8	21,7	24,6
Tlač	%	9,2	8,4	7,9	14,8	9,3	6,9	7,0
Podcasty	%	9,9	20,6	11,8	11,1	11,2	4,6	5,3
Iný zdroj	%	5,5	5,8	7,0	4,0	8,9	3,5	4,3
O vojnový konflikt na Ukrajine sa nezaujímam	%	10,8	14,3	18,6	13,3	7,5	7,3	5,9
Total		1002	83	179	198	169	166	207

Ako často vykonávate nasledujúce činnosti na Facebooku?

	Viackrát za deň	1-krát za deň	4 až 5-krát za týždeň	2 až 3-krát za týždeň	1-krát za týždeň	Menej často	Nikdy
Prezerám si informácie	40,7	16,5	8,4	7,3	5,5	9,7	11,9
Reagujem lajkom, či iným emotikonom	21,7	9,1	10,9	10,1	9,4	22,7	16,1
Komentujem príspevky	8,8	3,9	7,1	6,3	6,9	42,4	24,6
Zdieľam príspevky	9,2	6,6	7,1	8,0	8,2	39,9	21,1
Vytváram statusy	4,8	3,5	3,4	4,7	5,1	43,6	34,9
Vytváram/ pridávam fotografie alebo videá	3,6	4,0	3,2	3,5	6,6	49,4	29,6

Tab. 1: Deklarovaná frekvencia jednotlivých činností na Facebooku. v %

Vzorka 1002 respondentov

Užívateľské správanie na Facebooku

denne...	18 - 24	25 - 34	35 - 44	45 - 54	55 - 65	66 - 99
Prezerám si informácie	47,2	62,3	61,0	60,0	56,5	52,6
Reagujem lajkom	28,1	30,1	34,7	34,3	28,4	28,1
Komentujem	3,8	9,3	19,0	14,3	14,9	10,9
Vytváram statusy	6,5	7,5	11,1	7,7	10,2	6,4

Tab. 2: Deklarovaná frekvencia jednotlivých činností na Facebooku. v %

Vzorka 1002 respondentov

Name	Content	Interactions	Reactions	Comments	Shares	Views	Followers	Avg int. rate
 Robert Fico	11	169.4k	143.3k	7998	18.11k	1.187M	210.1k	7.33%
 Tomáš Špaček • Republika	34	163.6k	99.8k	6203	57.57k	1.895M	41.49k	11.6%
 Eduard Chmelár	18	78.35k	61.89k	2156	14.31k	0	63.63k	6.84%
 Milan Uhrík • Republika	12	74.35k	59.05k	3612	11.69k	464.8k	162k	3.82%
 Ereport	132	64.24k	46.09k	14.69k	3461	0	58.88k	0.83%
 Armáda Ruskej Federácie	54	57.95k	47.73k	3441	6776	286.5k	55.64k	1.93%
 Lea Lauková • Republika	32	55.62k	36.83k	6591	12.19k	453.5k	19.39k	8.96%
 Marián Ďuriš • Republika	9	52.63k	35.28k	1394	15.95k	495.7k	23.3k	25.1%
 Aktuality.sk	183	50.47k	39.56k	9837	1078	238.5k	305.5k	0.09%
 SMER - SSD	6	50.17k	39.97k	1837	8363	454.3k	137.6k	6.08%
 Armádny magazín	202	46.1k	34.59k	3653	7864	240.4k	9263	2.46%
 Slobodný vysielateľ	69	44.24k	33.09k	3766	7381	87.11k	98.42k	0.65%
 Hoaxy a podvody - Polícia SR	61	41.21k	35.8k	2083	3325	251.4k	124k	0.54%
 Televízia TA3	197	40.77k	29.12k	10.83k	814	2163	199.5k	0.1%
 Informácie bez cenzúry	75	40.48k	31.86k	6180	2445	0	70.26k	0.77%
 Rusko Online	119	39.62k	36.8k	1665	1158	94.17k	15.42k	2.16%
 InfoVojna	115	36.66k	29.97k	3250	3441	0	45.43k	0.7%
 Miroslav Suja • Republika	6	33.81k	24.06k	1154	8598	393.9k	47.81k	11.79%
 Jaro Naď - minister obrany SR	34	33.2k	29.92k	1867	1409	98.5k	57.55k	1.7%
 JUDr.Marek Géci • Republika	6	32.48k	26.29k	1426	4762	69.4k	32.55k	16.63%

Tab. 3: Zoznam 20 profilov, ktoré v marci 2023 získali na slovenskom Facebooku najviac interakcií v rámci témy vojny na Ukrajine
Zdroj: Gerulata Technologies, dáta pochádzajú od spoločnosti Meta a boli získané pomocou Facebook API

		18 - 24	25 - 34	35 - 44	45 - 54	55 - 65	66 - 99
Dôverujem	18,8	8,5	15,4	15,4	12,8	20,1	33,4
Nedôverujem	39,6	48,6	46,9	40,2	45,4	33,4	29,1
Tento profil nepoznám	29	29,6	26,1	25,9	30,6	32,1	30,3
Neviem	12,6	13,3	11,6	18,4	11,2	14,4	7,2

ALL FOR JA

		18 - 24	25 - 34	35 - 44	45 - 54	55 - 65	66 - 99
Dôverujem	39,3	51,7	43,3	41,4	40,7	34,3	31,3
Nedôverujem	26,4	22,4	30,2	20,2	25,3	25,7	32,4
Tento profil nepoznám	20,5	14,7	18,0	20,3	21,9	21,2	23,9
Neviem	13,7	11,2	8,5	18,1	12,1	18,9	12,4

HOAXY A PODVODY POLÍCIA S

		18 - 24	25 - 34	35 - 44	45 - 54	55 - 65	66 - 99
Dôverujem	30,1	43,3	44,9	32,5	30,7	22,9	15,1
Nedôverujem	26,2	27,4	22,3	23,5	26,0	23,6	33,2
Tento profil nepoznám	30,1	20,9	23,3	28,3	30,4	35,7	37,1
Neviem	13,6	8,3	9,4	15,7	13,0	17,9	14,6

Z akých profilov na Facebooku čerpáte informácie o vojne na Ukrajine?

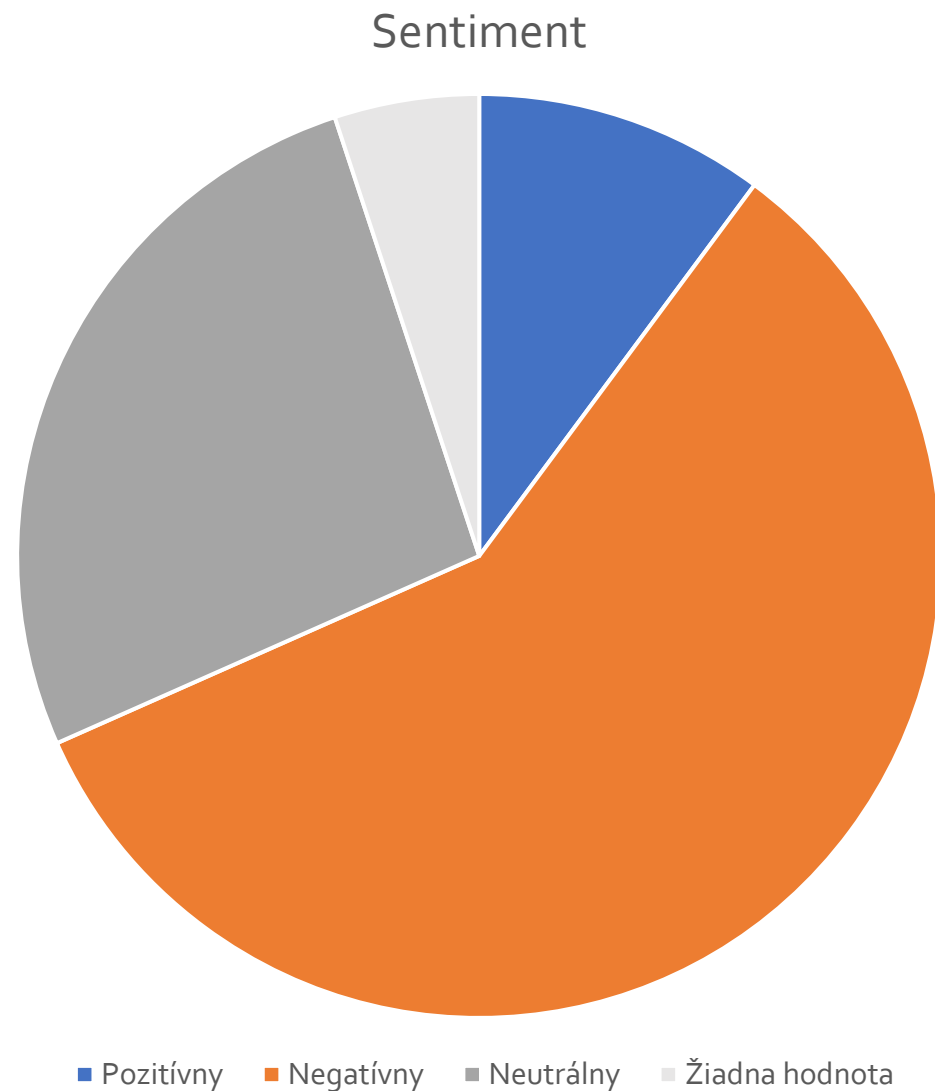

Profil na platforme Facebook	%
Aktuality.sk	6,5
Denník SME / SME.sk	4,3
Rôzne príspevky, profily, diskusie a pod.	3,9
TV noviny	3,7
Denník N	3,6
TV Markíza / Televízne noviny TV Markíza	2,5
Príspevky mojich priateľov na FB všeobecne	2,1
Topky	2,0
TV Joj / noviny.sk - spravodajstvo TV JOJ	1,7
Televízia TA3	1,6

Tab. 3: Spontánne uvedené profily na Facebooku odkiaľ čerpá užívateľ informácie o vojne na Ukrajine. v %
Otázka: Prosím, uveďte, z akých profilov na Facebooku čerpáte informácie o vojne na Ukrajine.
Vzorka 899 respondentov

304 000 komentárov
pod príspevkami o
Ukrajine na 8
najčastejšie
deklarovaných
profiloch v roku 2023

- Sociálne média sa stávajú dôležitým informačným zdrojom. Na Slovensku medziročne vzrástli najvýraznejšie
- Mladí ľudia ich využívajú ešte častejšie, než ostatné skupiny, ale na Facebooku sú pasívnejší
- Profily s najviac interakciami nie sú ani naj dôveryhodnejšie, ani najčastejšie využívané ako zdroj informácií. Tými sú najmä profily spravodajských webov a médií.
- Komentáre pod príspevkami o vojne na Ukrajine sú dominantne negatívne
- Užívateľský obsah Facebooku tvoria na Slovensku vo väčšej miere starší a menej vzdelaní užívatelia. Vytvárajú obsah organicky, ale častejšie tiež prostredníctvom interakcií pomáhajú algoritmom

Univerzita Komenského v Bratislave
Filozofická fakulta

Využitie veľkých dát v sociologickej analýze
Písomná práca k dizertačnej skúške

Mgr. Jakub Hankovský
Školiteľ dizertačnej práce: prof. PhDr. Ján Sopóci, CSc.
Študijný program: Sociológia

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Komenského
v Bratislave

Ďakujem za pozornosť

Jakub Hankovský

Doktorand, Katedra sociológie; hankovsky1@uniba.sk; 0910 875 012

Mladí ľudia a obavy zo zmeny klímy: porovnanie výsledkov z výskumov verejnej mienky

Seminár | Výskum mládeže v čase krízy. Aktuálne trendy a výzvy
(nielen) sociologického výskumu mládeže na Slovensku | RmS,
Katedra sociológie FF UK, Katedra sociálnych štúdií a etnológie UMB,
SSS pri SAV | Bratislava | 01.12.2023

Mgr. Katarína Strapcová, PhD.
Sociologický ústav SAV, v. v. i.

Grant VEGA č. 2/0111/23: Obavy o klímu, ochrana životného prostredia, zelená spotreba:
environmentálne témy a verejná mienka na Slovensku

EU27 COMPARATIVE DATA:

1/ Special Eurobarometer 538: Climate Change (2023)

Zber dát: 10.05. – 05.06. 2023

Krajiny: 27 EU Member States

Vek: 15+

Detailnejšie informácie o výskume na stránke Eurostat:

<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2954>

2/ Special Eurobarometer 527: Fairness perceptions of the green transition (2022)

Zber dát: 30.05. – 28.06. 2022

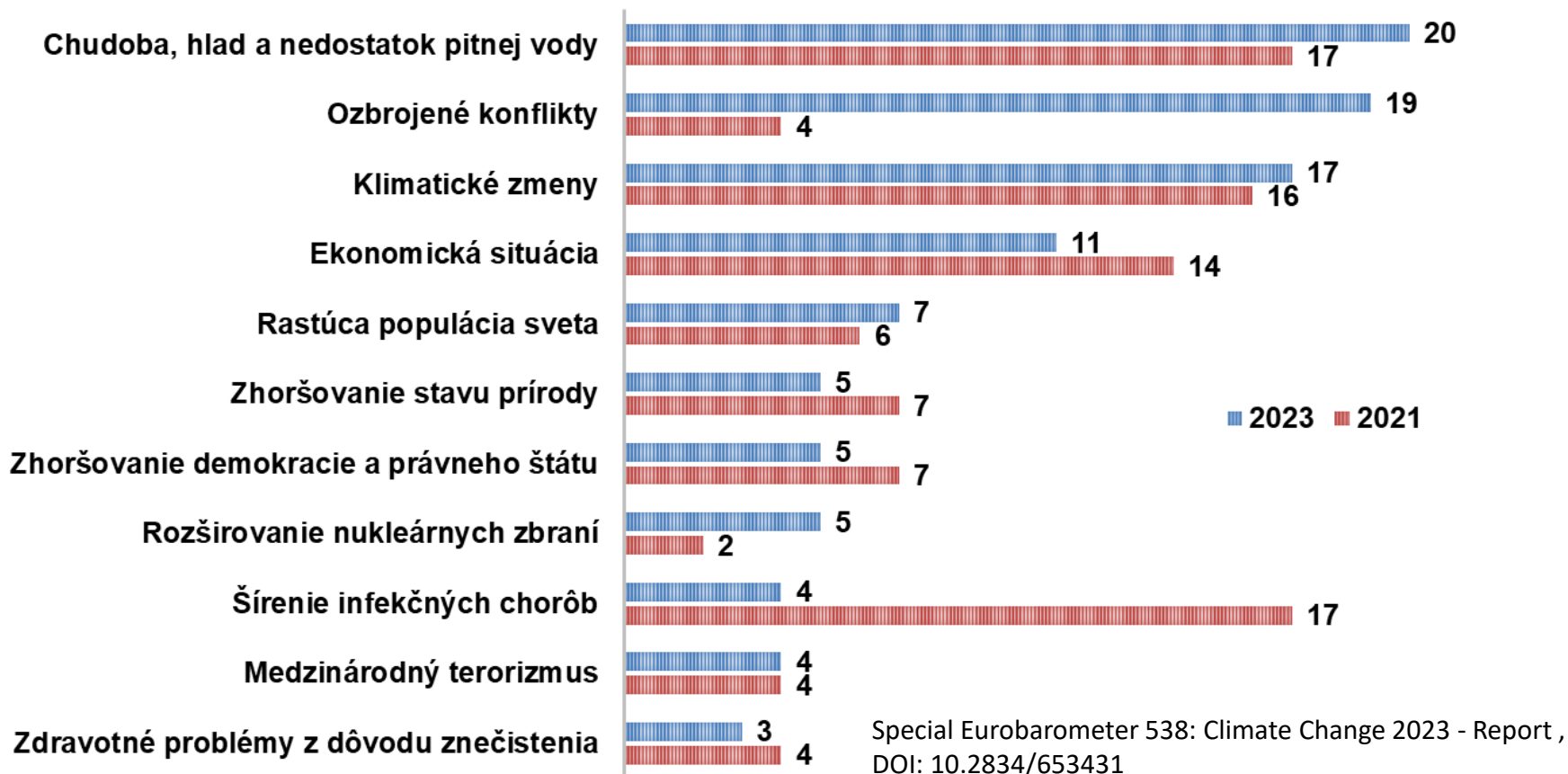
Krajiny: 27 EU Member States

Vek: 15+

<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2672>

Klimatická zmena v hierarchii globálnych problémov súčasnosti

KTORÝ Z NASLEDUJÚCICH PROBLÉMOV, KTORÝM ČELÍ CELÝ SVET, POVAŽUJETE ZA NAJZÁVAŽNEJŠÍ? (JEDEN NAJZÁVAŽNEJŠÍ PROBLÉM, EU 27)

Najmladší respondenti 15-24 rokov (24%), študenti (30%), VŠ vzdelaní (21%) s vyššou pravdepodobnosťou uvádzajú klimatickú zmenu ako najzávažnejší globálny problém.

Klimatická zmena ako súčasť vážnych globálnych problémov dneška

- **RANKING:** Pri požiadavke určiť najvážnejší globálny problém dneška, prvé tri závažné problémy v EU27 predstavujú: 1. chudoba, hlad a nedostatok pitnej vody, (20%), 2. ozbrojené konflikty (19%) and 3. klimatická zmena (17%).
- V kategórii najmladších respondentov 15-24 rokov je problém zmena klímy (24%) prvým najčastejšie spomenutým globálnym problémom dneška. Na druhom mieste je to chudoba a hlad (20%) a na treťom mieste ozbrojené konflikty (16%).

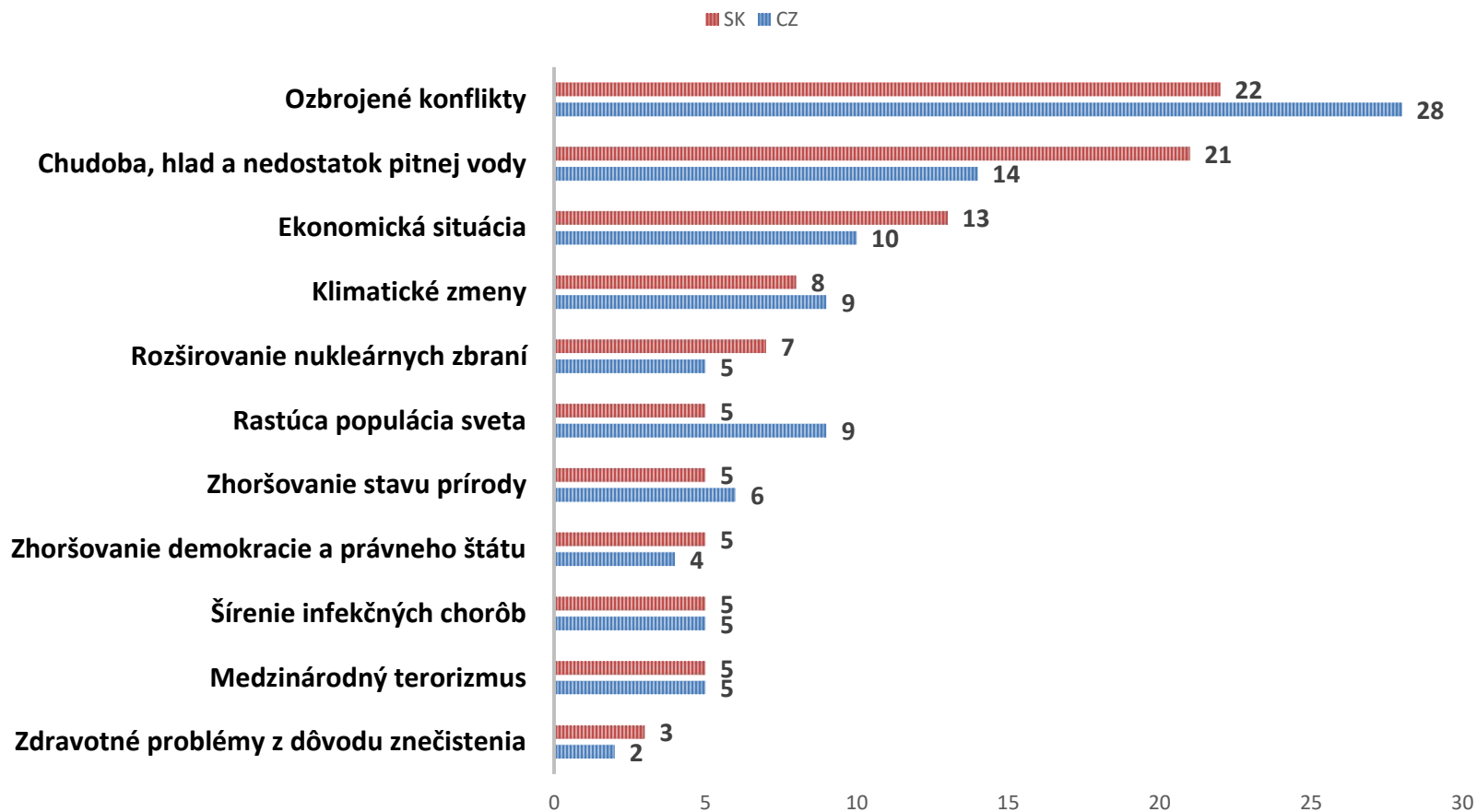
Ktorý z nasledujúcich problémov, ktorým čelí celý svet, považujete za najzávažnejší? (podiel za krajiny EU, jeden najzávažnejší problém)

	2023**	2021	2019*	2017*
CHUDOBA, HLAD, EKONOMICKÁ SITUÁCIA	31 (32)	31	39	37
OZBROJENÉ KONFLIKTY, NUKLEÁRNE ZBRANE, TERORIZMUS	28 (24)	10	27	39
KLIMATICKÁ ZMENA, PRÍRODA/ZDRAVIE A ZNEČISTENIE	25 (32)	27	23	12
INFEKČNÉ CHOROBY, RAST POPULÁCIE	11 (8)	23	10	9

* Zmena počtu skúmaných kategórií po roku 2019 (pridané 3 kategórie - zhoršovanie stavu prírody, zdravotné problémy z dôvodu znečistenia, zhoršovanie stavu demokracie a právneho štátu).

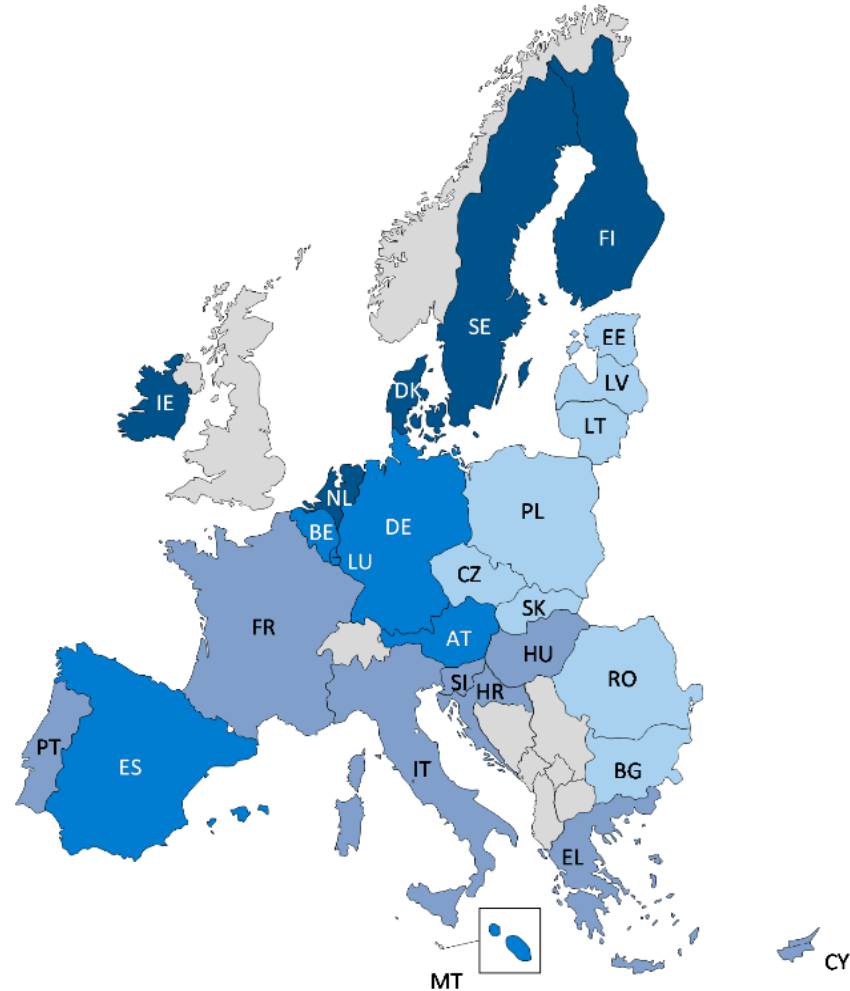
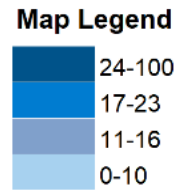
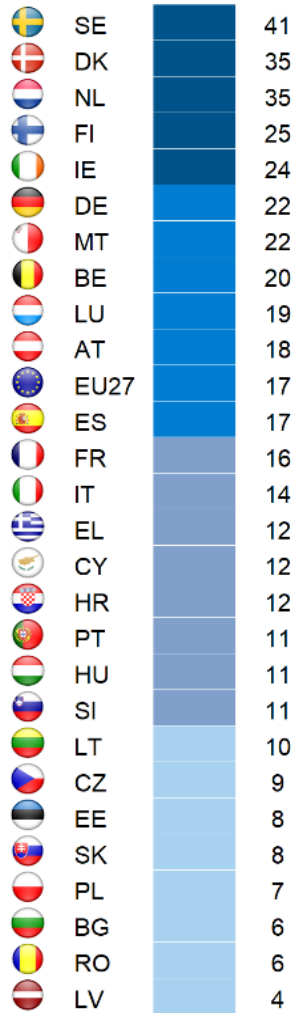
** Údaje v zátvorke sú pre kategóriu najmladších respondentov 15 – 24 rokov.

KTORÝ Z NASLEDUJÚCICH PROBLÉMOV, KTORÝM ČELÍ CELÝ SVET, POVAŽUJETE ZA NAJZÁVAŽNEJŠÍ? (JEDEN NAJZÁVAŽNEJŠÍ PROBLÉM, V SR A ČR 2023)

Podobne vyššie obavy z ozbrojených konfliktov v roku 2023 - Poľsko 37 %, Estónsko 33%, Litva 28 %, Bulharsko 26%, Lotyšsko 26 % a Rumunsko 18 %.

**QC1a Which of the following do you consider to be the single most serious problem facing the world as a whole?
(% - Climate change)**

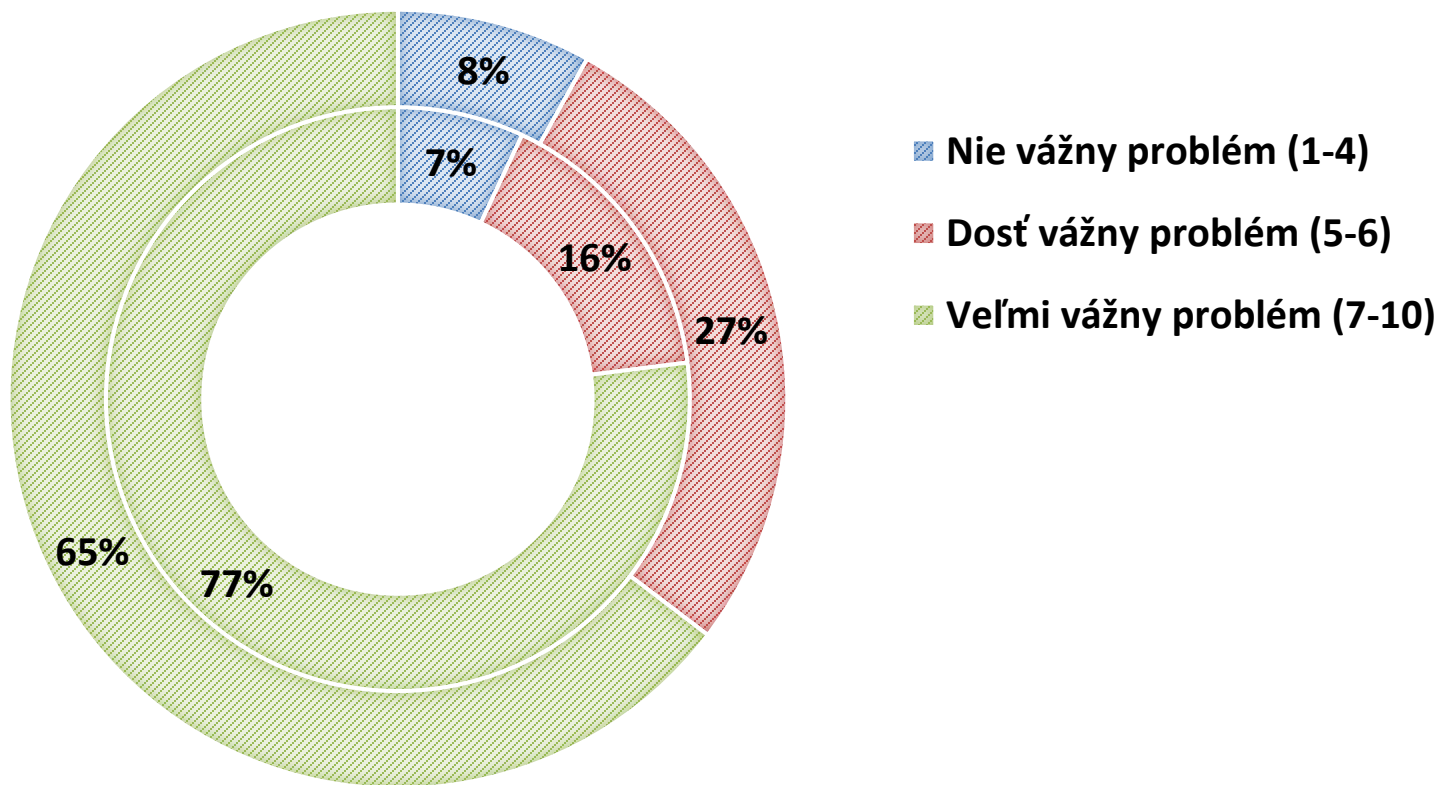

**Aký vážny problém predstavuje
klimatická zmena?**

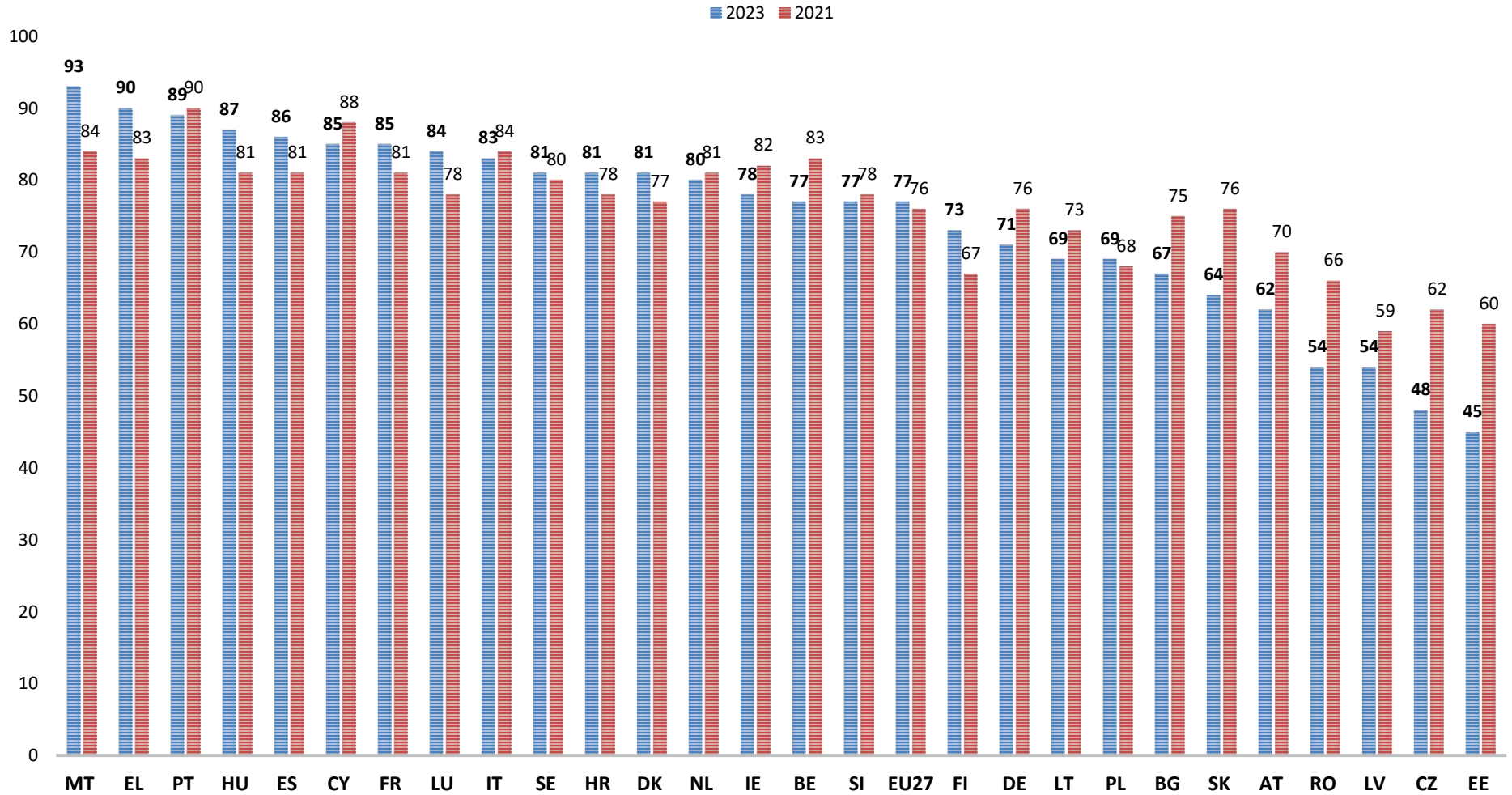
Závažnosť klimatickej zmeny: obavy sú vysoké

- **RATING:** Pri hodnotení závažnosti problému klimatických zmien na bodovej škále – až 77 % všetkých respondentov v EU27 countries deklaruje, že klimatická zmena predstavuje veľmi vážny problém dneška.
- Spolu až 31 % respondentov pritom vyberá maximálne skóre (10) aby vyjadrila svoje obavy, čo indikuje že klimatická zmena je hodnotená ako mimoriadne vážny problém.
- Najsilnejšie pritom rezonujú prevládli v skupine najmladších respondentov 15-24 r. (81 %), medzi študentmi (86 %) a respondentmi s dosiahnutým VŠ vzdelaním (81 %).

AKÝ VÁŽNY PROBLÉM JE PODĽA VÁS KLIMATICKÁ ZMENA V SÚČASNOSTI ? (% , EU27 – VNÚTORNÝ KRUH A SK - VONKAJŠÍ KRUH)

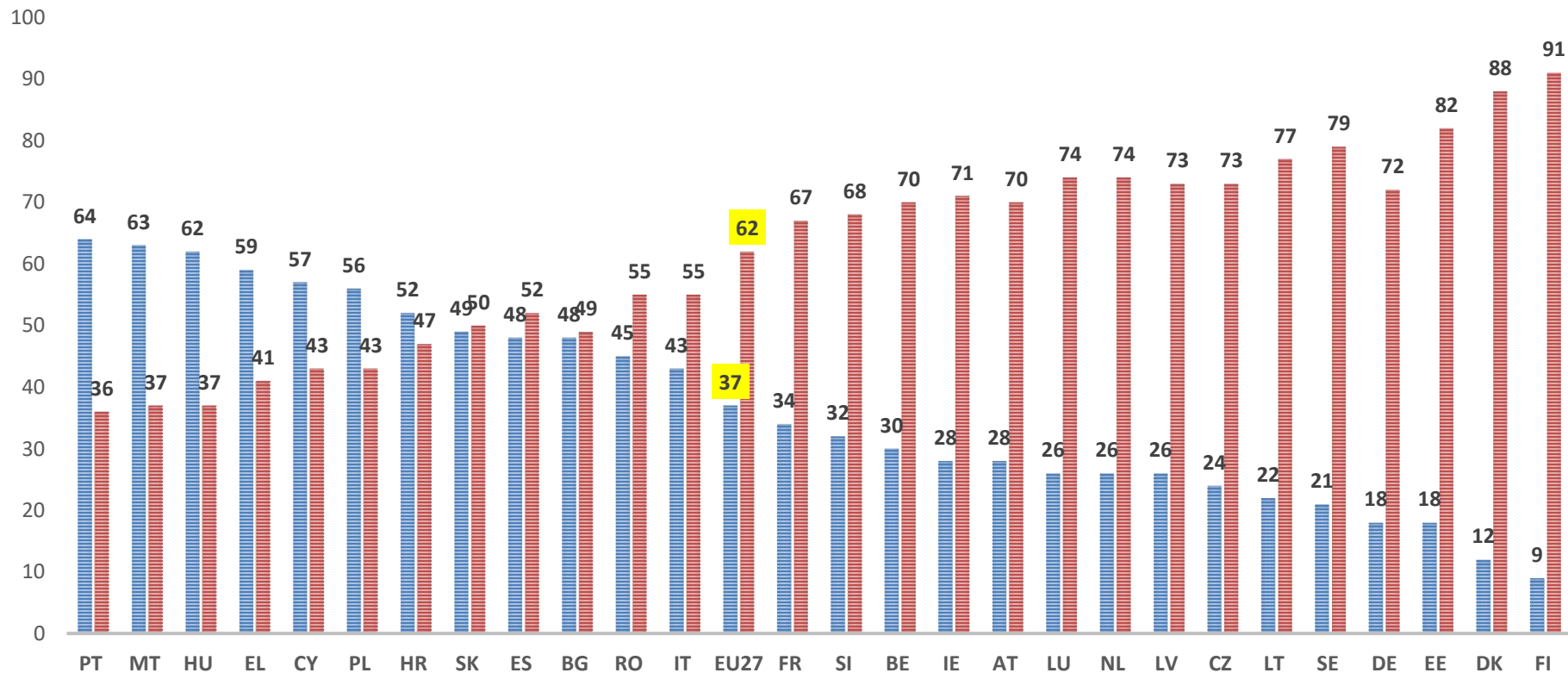

KLIMATICKÁ ZMENA AKO VEĽMI VÁŽNY PROBLÉM

NAKOĽKO STE VY OSOBNE VYSTAVENÝ(-Á) ENVIRONMENTÁLNYM A KLIMATICKÝM RIZIKÁM A HROZBÁM (NAPR. POŽIARE, ZÁPLAVY, ZNEČISTENIE, EXTRÉMNE POVETERNOSTNÉ PODMIENKY ATĎ.)?

■ Celkovo "Som vystavený rizikám" ■ Celkovo "Nie som vystavený rizikám"

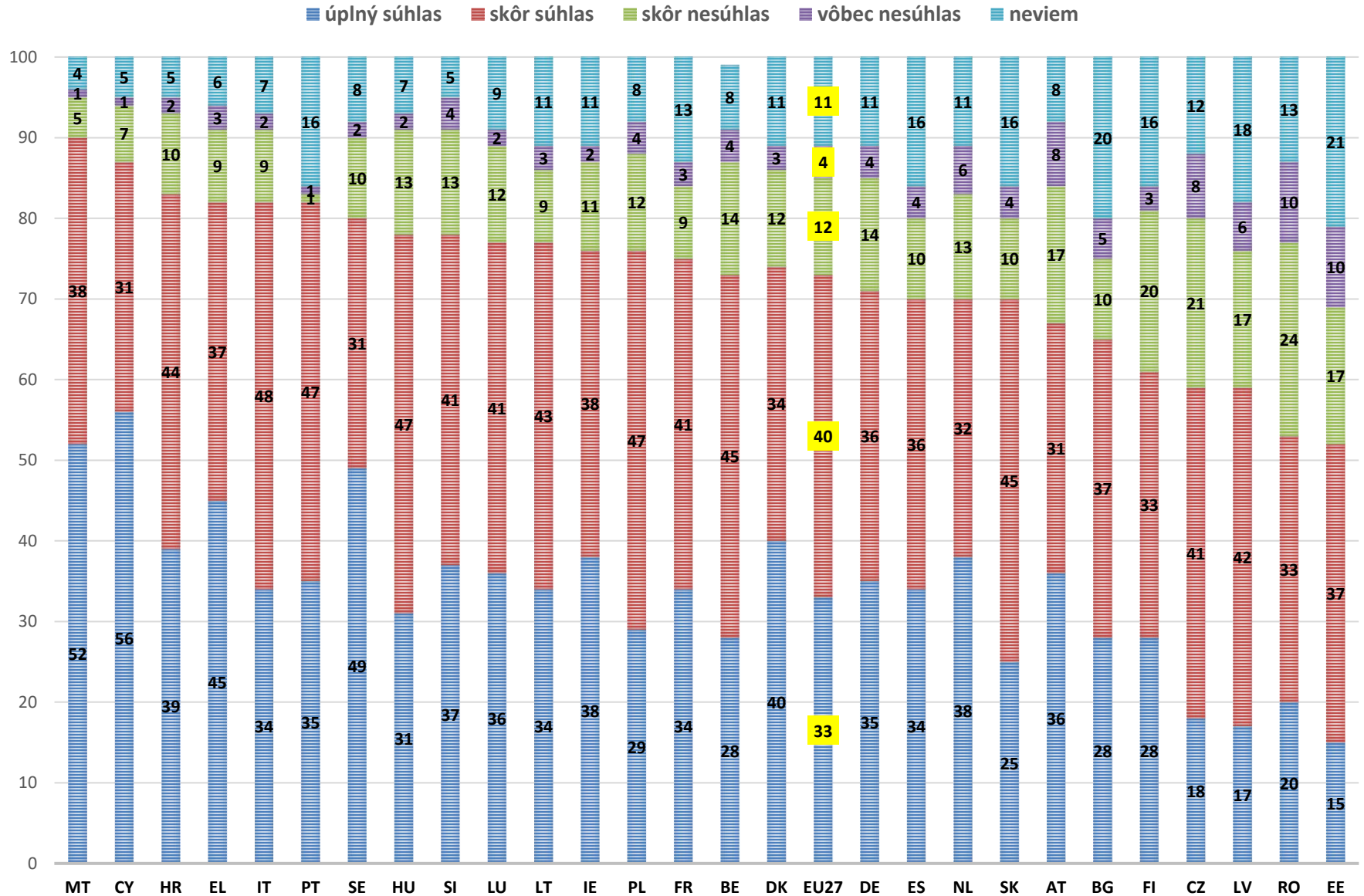

Pohľad respondentov na environmentálne dilemy

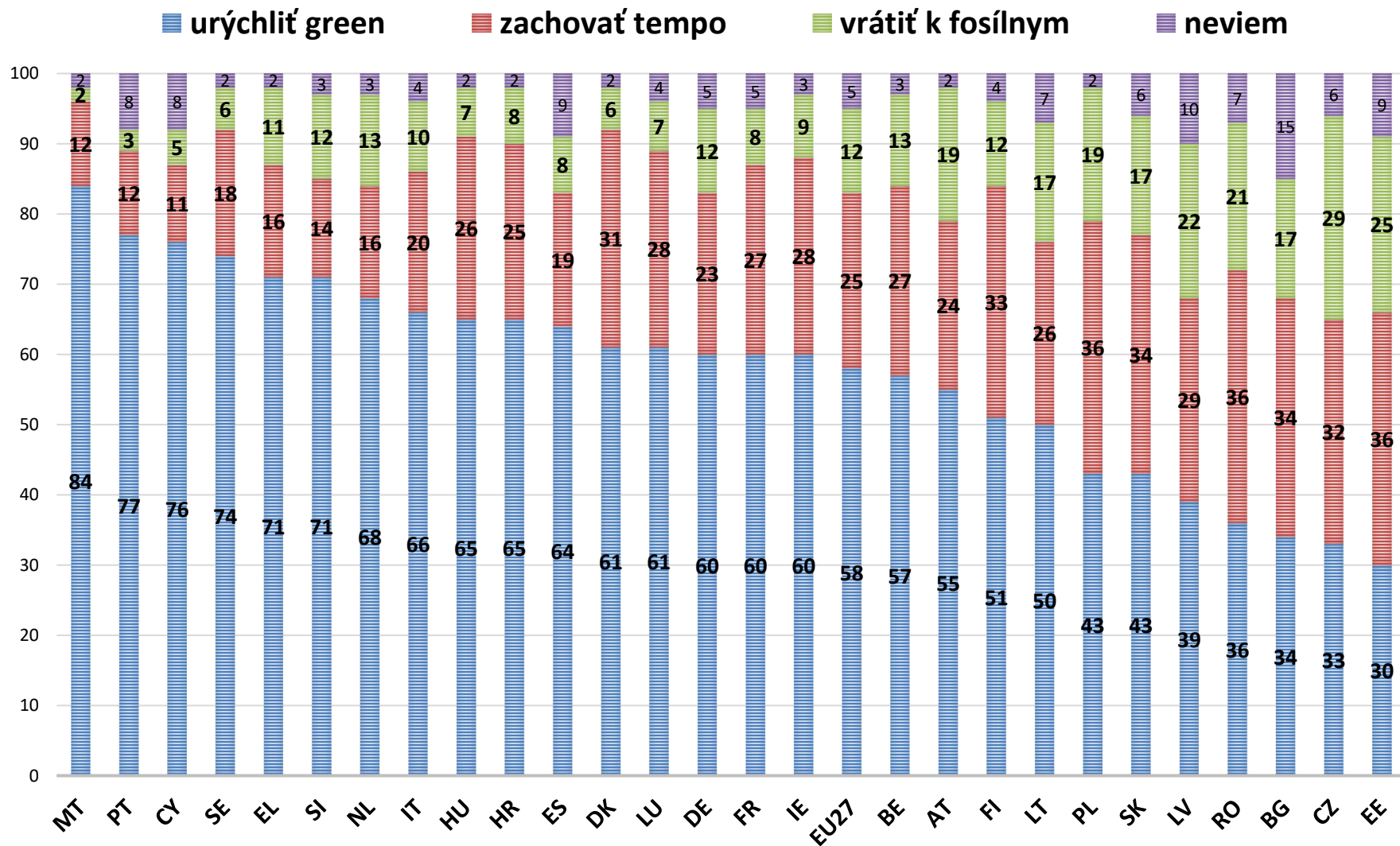
Postoje ku klimatickej zmene:

- V EU27 prevažuje súhlas s tvrdením, že náklady na škody spôsobené zmenou klímy sú oveľa vyššie ako náklady na investície potrebné na zelenú transformáciu (73% respondentov súhlasí, v kateg. 15-24 r. až 80% podiel).
- 75% oslovených si myslí, že aktívne opatrenia proti zmene klímy nám prinesú inovácie, ktoré posilnia konkurencieschopnosť podnikov (v kateg. 15-24 r. až 83% podiel).
- 58 % opýtaných súhlasí, že je potrebné urýchliť prechod na zelenú ekonomiku, berúc do úvahy prudké nárasty cien energií a obmedzenia dodávok plynu v dôsledku krokov Ruska (v kateg. 15-24 r. až 64% podiel súhlasí). 25 % (24%) podiel je za zachovanie súčasného tempa a 12 % (8%) za návrat k podpore fosílnych palív.

NÁKLADY NA ŠKODY SPÔSOBENÉ ZMENOU KLÍMY SÚ OVEĽA VYŠŠIE AKO NÁKLADY NA INVESTÍCIE POTREBNÉ NA ZELENÚ TRANSFORMÁCIU

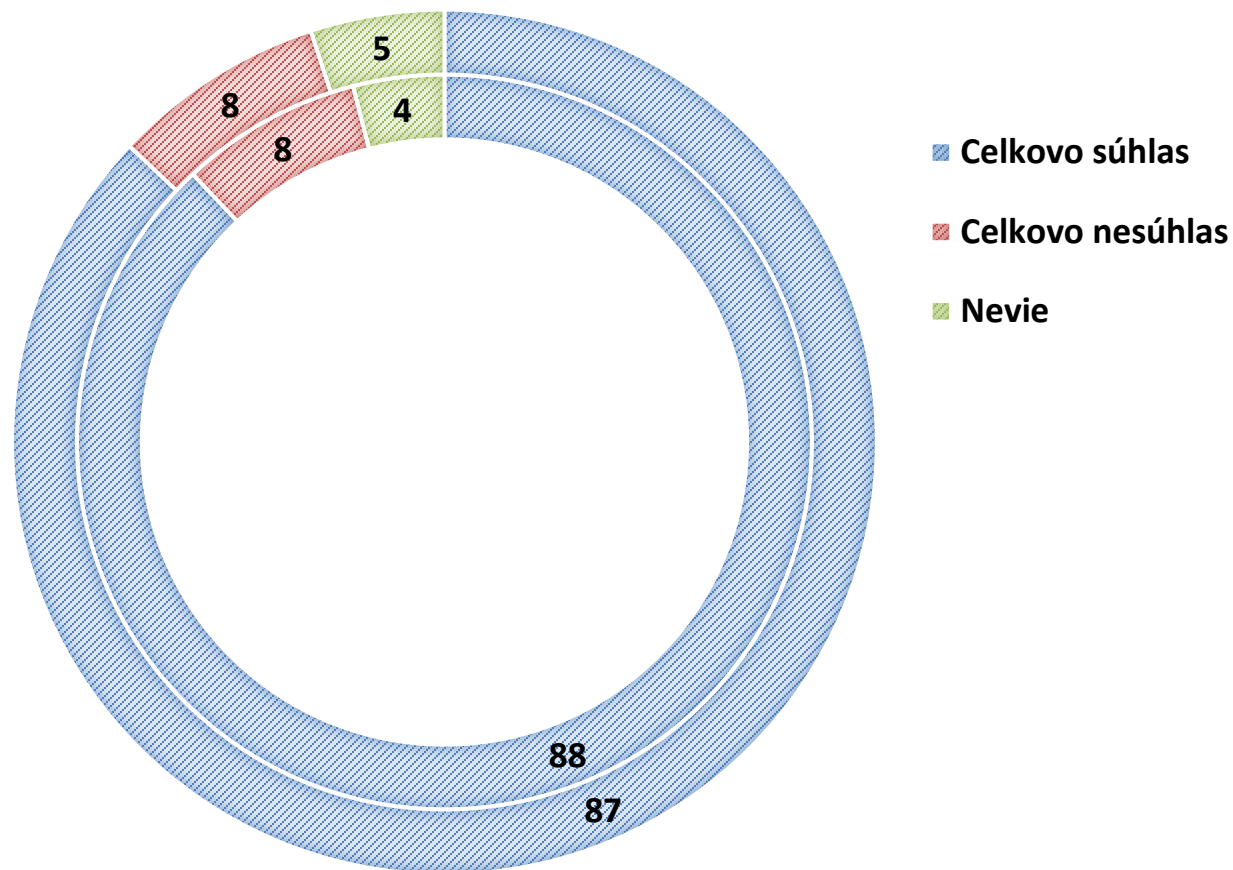

REAKCIA KRAJÍN EÚ NA ENERGETICKÚ KRÍZU A POLITIKA V OBLASTI ZELENEJ ENERGIE

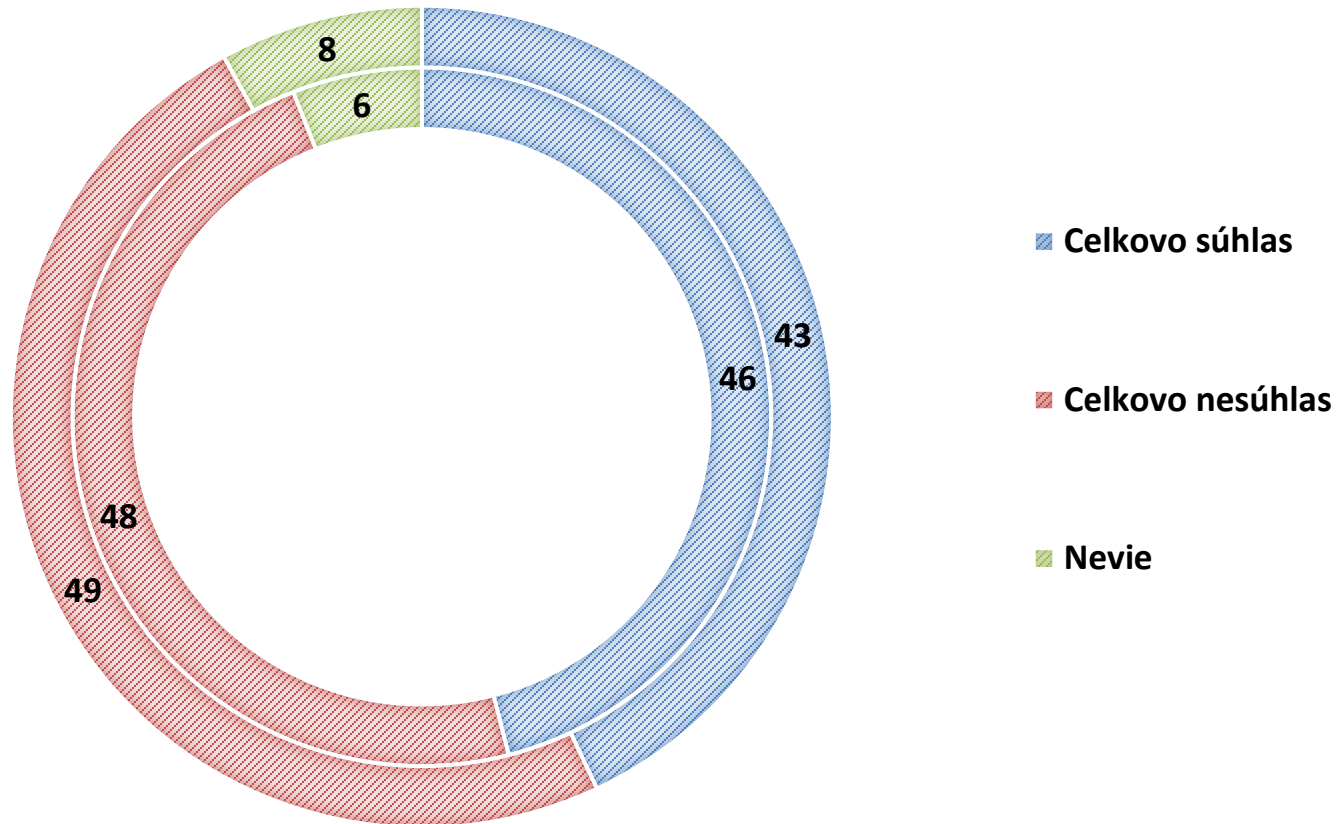
Dilemy spravodlivej zelenej transformácie

PRI ZELENEJ TRANSFORMÁCII BY SA NA NIKOHO NEMALO ZABUDNÚŤ (% , EU A SK - VONKAJŠÍ KRUH)

Zelená transformácia, ktorá nikoho nenechá pozadu: 89% mladých ľudí v EU / 88% podiel v EU27 / 87% podiel na Slovensku podporuje tento cieľ.

**DO ROKU 2050 SI BUDE MÔČŤ KAŽDÝ VRÁTANE CHUDOBNEJŠÍCH
DOVOLIŤ UDRŽATEĽNÚ ENERGIU, VÝROBKY A SLUŽBY (% , EU A SK
- VONKAJŠÍ KRUH)**

Len 43 % opýtaných na Slovensku (46% podiel EU, 52 % young EU) je však v súčasnosti presvedčených, že do roku 2050 budú udržateľná energia, produkty a služby dostupné pre každého, vrátane chudobnejších ľudí a zraniteľné domácnosti.

Dilemy spravodlivej zelenej transformácie

1. Viac ako polovica respondentov v EU (57 %, 63% young EU) je optimistická a myslí si, že klimatické politiky vytvoria viac nových pracovných miest, ako odstránia, a 61% (66% young EU) si myslí, že tieto pracovné miesta budú kvalitné (dobré platy, trvalé úväzky, kvalitné prac. prostredie).
2. Tri štvrtiny opýtaných - 77 % (80% young EU) cíti osobnú zodpovednosť za konanie s cieľom obmedziť zmenu klímy a viac ako polovica (53 %, 62% young EU) je presvedčená, že by dokázali spotrebovať menej energie ako doteraz.

Inkluzívne a spravodlivé politiky pri prechode na udržateľné hospodárstvo – podpora v %

- investície do infraštruktúry hromadnej dopravy (vlak, bus...) – 89% young EU/ 89 % EU27 a 92 % SK
- dotácie na zvýšenie energ. efektívnosti chudobným a zraniteľným domácnostiam - 90% young EU/ 89 % EU27 a 85 % SK
- vyššie zdanenie najviac znečisťujúcich výrobkov a služieb a prerozdelenie týchto daní zraniteľným skupinám - 72% young EU / 71 % EU27 a 76 % SK
- spravodlivé podiely emisií jednotlivcov - pridelenie emisnej kvóty energií každému občanovi, 65% young EU / 62 % EU27 a 66 % SK

Závery

1. Mladí ľudia v EU a aj na Slovensku sú informovaní o zmene klímy a jej negatívnych dôsledkoch a vo svojich názoroch častejšie deklarujú svoje obavy
2. V súvislosti so zmenou klímy sú presvedčení, že je potrebné konať a deklarujú vyššiu ochotu obmedziť svoju enegr. spotrebu, spotrebiteľské správanie, resp. zrieknuť sa určitých výhod
3. Väčšina mladých Európanov si myslí, že zelená transformácia má byť spravodlivá a nemala by nikoho nechať pozadu
4. Väčšina mladých ľudí podporuje inkluzívne a spravodlivé politiky a formy opatrení na prechod na udržateľné hospodárstvo
5. Zároveň mnohí vyjadrujú obavy z ekonomických dôsledkov a cenovej dostupnosti, z toho, že zelená transformácia znevýhodní časť chudobnejších obyvateľov a nie každý si bude môcť dovoliť udržateľnú energiu, výroby a služby

Sociologický ústav SAV, v. v. i.

www.sociologia.sav.sk

Slovenský archív sociálnych dát (SASD)

www.sasd.sav.sk

CESSDA - Consortium of European Social Science
Data Archives

www.CESSDA.eu

*Mladí ľudia na trhu práce v čase
doznievajúcej pandémie
koronavírusu.*

Zlatica Pecháčová

#EYY2022

RmS Rada mládeže Slovenska

Od roku 1990 – platforma mládežníckych organizácií na Slovensku

29 / 65 000 / 300 000

Naše hodnoty: Inklúzia, Podpora plurality a rôznorodosti, Demokracia, Porozumenie mladým ľuďom, Komunita

Naša činnosť: Advokácia; Výskum mládeže; Služby pre členské organizácie

METODIKA VÝSKUMU

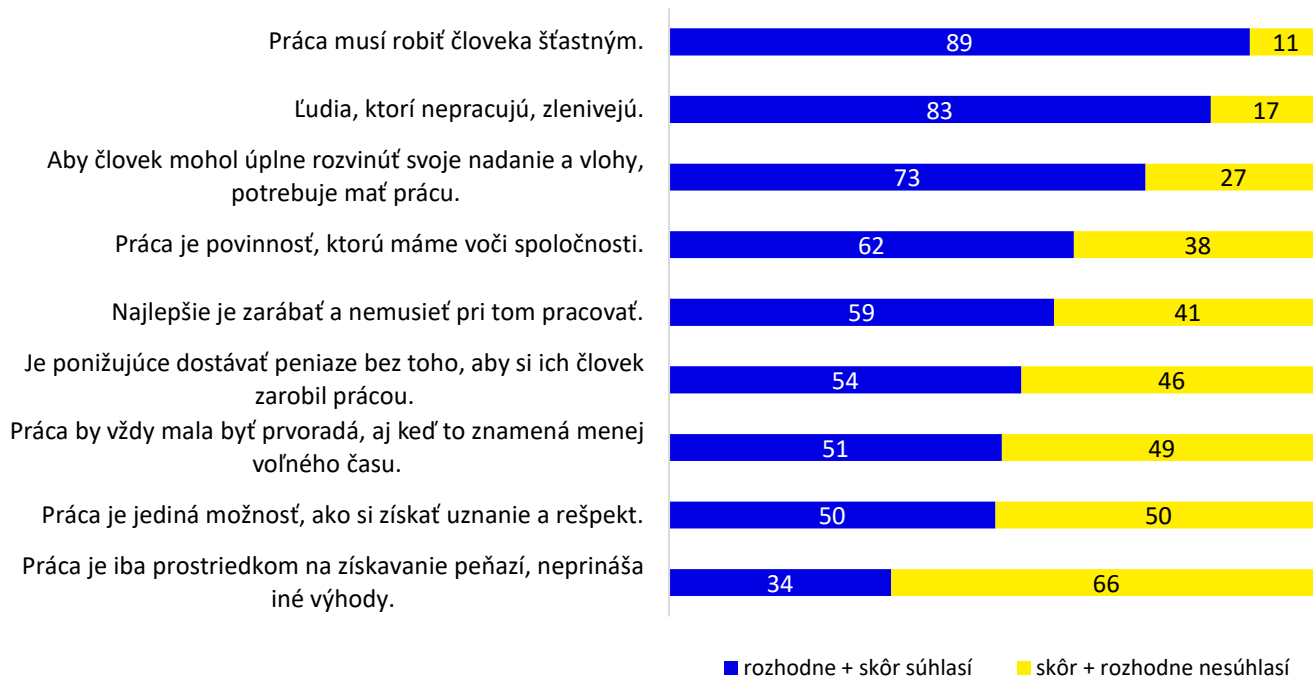
- **Typ výskumu** : reprezentatívny kvantitatívny výskum + 4 fokusové skupiny
- **Metódy zberu repre dát:** CAPI + CAWI
- **Zber dát:** repre 21.10 - 6.11.2022 (agentúra FOCUS), FG: nov. – dec.
- **Miesto:** celá SR (vek, pohlavie, veľkosť sídla a kraj)
- **Cieľová skupina:** mládež vo veku 18-29
- **Veľkosť vzorky:** Repre n=702, FG n=21

MLADÍ ĽUDIA A TRH PRÁCE

***Zistenia z reprezentatívneho kvantitatívneho
výskumu***

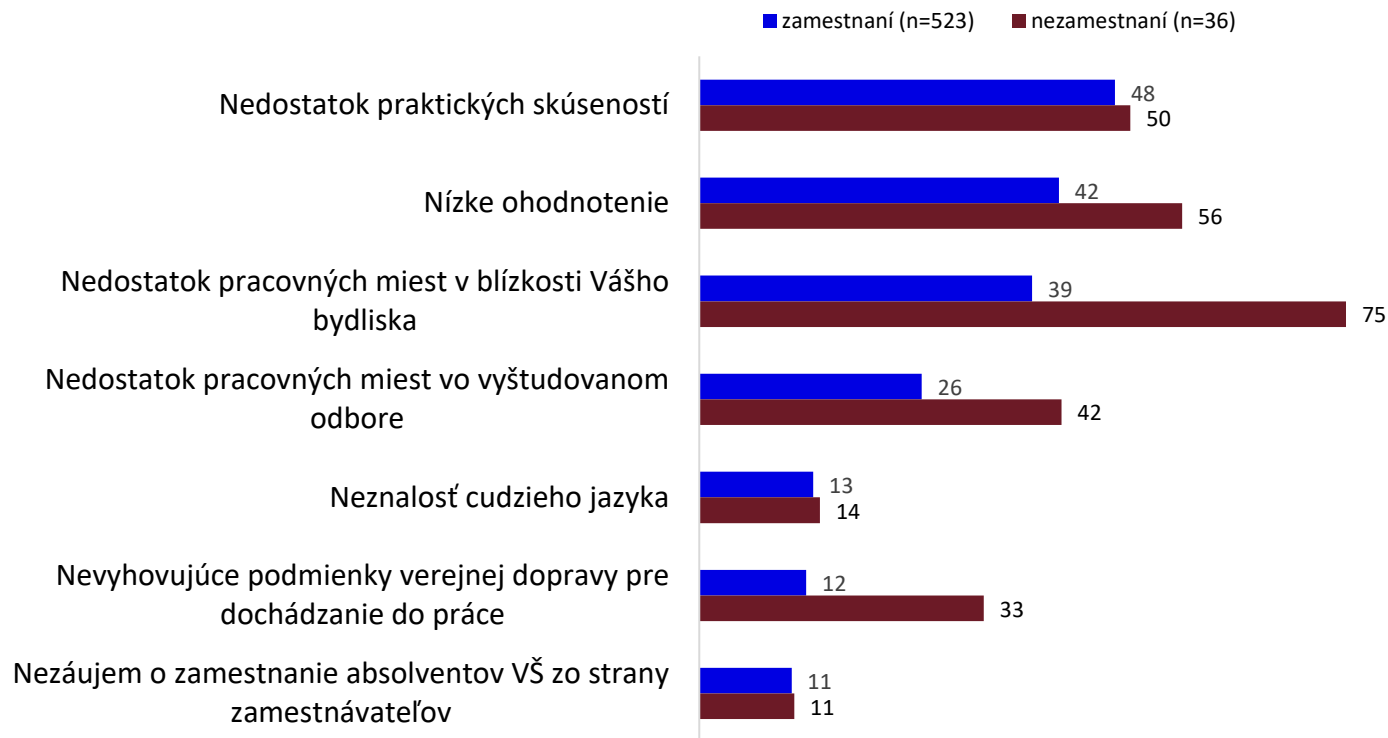
Postoje k práci

v %, n=702

O1. Pre rôznych ľudí znamená práca rôzne veci. Do akej miery súhlasíte alebo nesúhlasíte s nasledujúcimi výroky? Vyjadrite sa ku každému z výrokov samostatne.

Problémy pri hľadaní zamestnania

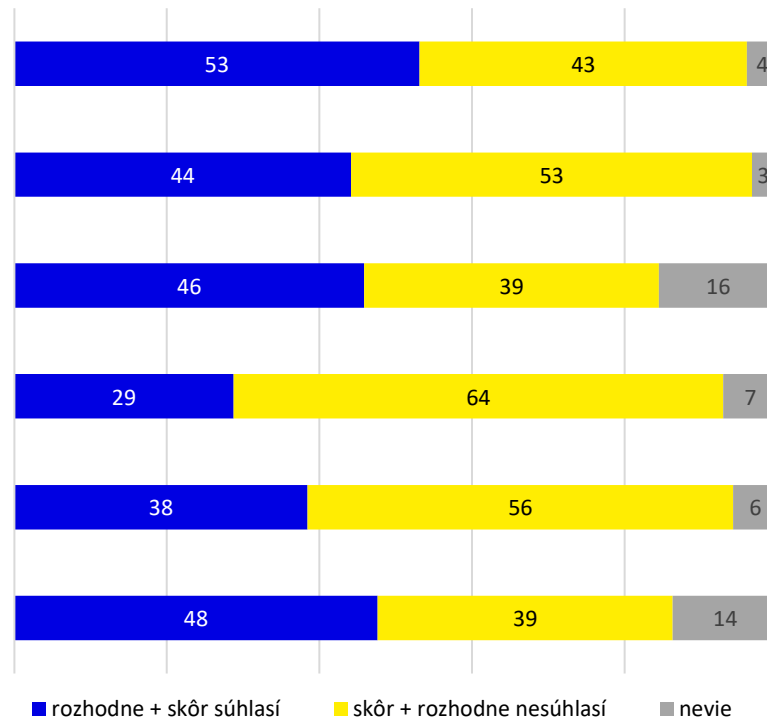

O15. Aké problémy ste najviac vnímali po ukončení štúdia pri hľadaní zamestnania? (možnosť viacerých odpovedí), výber odpovedí

Príprava a podpora pri nástupe na trh práce

- Mladí ľudia majú prístup ku kvalitným informáciám a primeranej podpore, ktorá ich dokáže pripraviť na prácu.
- Všetci mladí ľudia majú rovnaké podmienky na rozvoj svojich zručností a získavanie skúseností, ktoré potrebujú na uplatnenie na trhu práce.
- Vzdelávanie, ktoré sa odohráva mimo školského vyučovania, ako napríklad dobrovoľníctvo, stáže alebo neformálne vzdelávanie, je zamestnávateľmi uznávané a oceňované.
- Mladí ľudia sa stretávajú s férovým prístupom a rovnakými podmienkami na trhu práce.
- Mladí ľudia majú prístup ku kvalitným pracovným miestam, ktoré im garantujú férové pracovné podmienky.
- Mladí pracujúci majú dobré sociálne poistenie a zdravotnú starostlivosť.

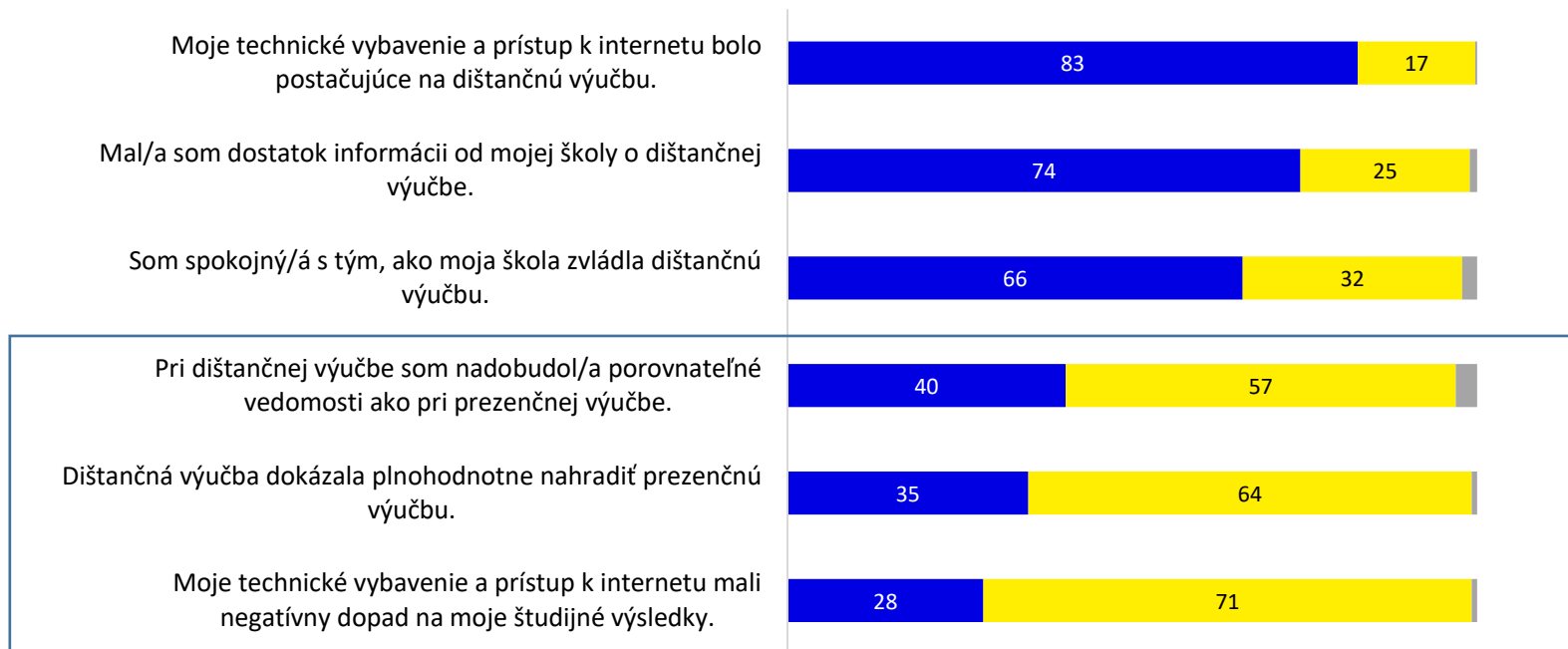

v %, n=702

O15. Aké problémy ste najviac vnímali po ukončení štúdia pri hľadaní zamestnania? (možnosť viacerých odpovedí), výber odpovedí

Skúsenosti s dištančným vzdelávaním

■ rozhodne + skôr súhlasí ■ skôr + rozhodne nesúhlasí ■ nevie

v %, n=359 (skúsenosť s dištančným vzdelávaním)
O28. Do akej miery súhlasíte alebo nesúhlasíte s nasledujúcim výrokom?

MLADÍ ĽUDIA A TRH PRÁCE

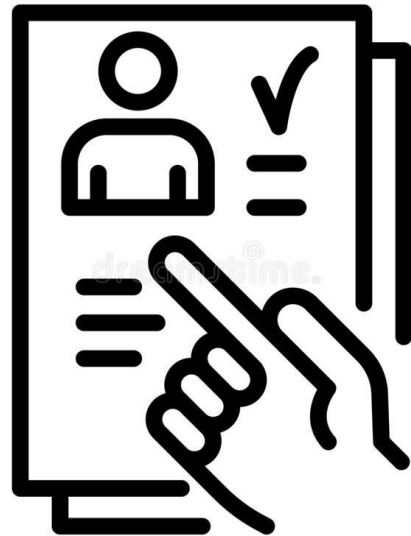
Zistenia z fokusových skupín

Faktory výberu práce

1. **Sebanaplnenie („práca by ma mala baviť“)**
2. **výška platu**
3. atmosféra na pracovisku (pracovný kolektív)
4. práca v odbore
5. zmysluplnosť/užitočnosť profesie pre spoločnosť/komunitu
6. možnosť pracovať z domu (spôsob výkonu práce)
7. pracovný čas (nočná práca, práca na zmeny, nadčasy...)
8. pracovné benefity poskytované zamestnávateľom

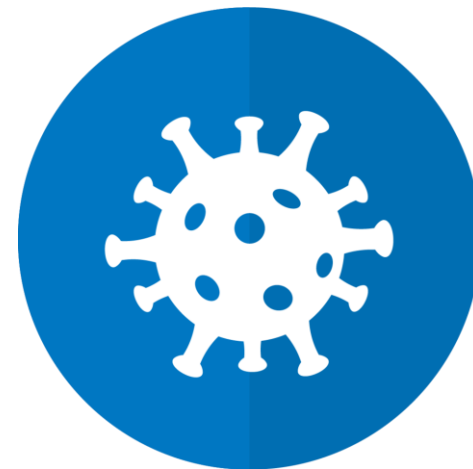
Bariéry spojené s hľadáním práce

1. **Nedostatočná prax**
2. Nedostatočná kvalifikácia/stupeň vzdelania
3. Nedostatok pracovných príležitostí v menších mestách a na vidieku

Dopady pandémie koronavírusu

1. Obmedzené možnosti získania pracovných skúseností počas štúdia
2. Zhoršená kvalita vzdelávania
3. Návrat k rodičom ako krok späť na ceste k osamostatneniu sa
4. Absencia prechodových rituálov do dospelosti

ZRUČNOSTI

Tvrde zručnosti

1. Znalosť cudzích jazykov
2. Vodičský preukaz
3. Znalosť MS Office
4. Ovládanie rôznych digitálnych nástrojov

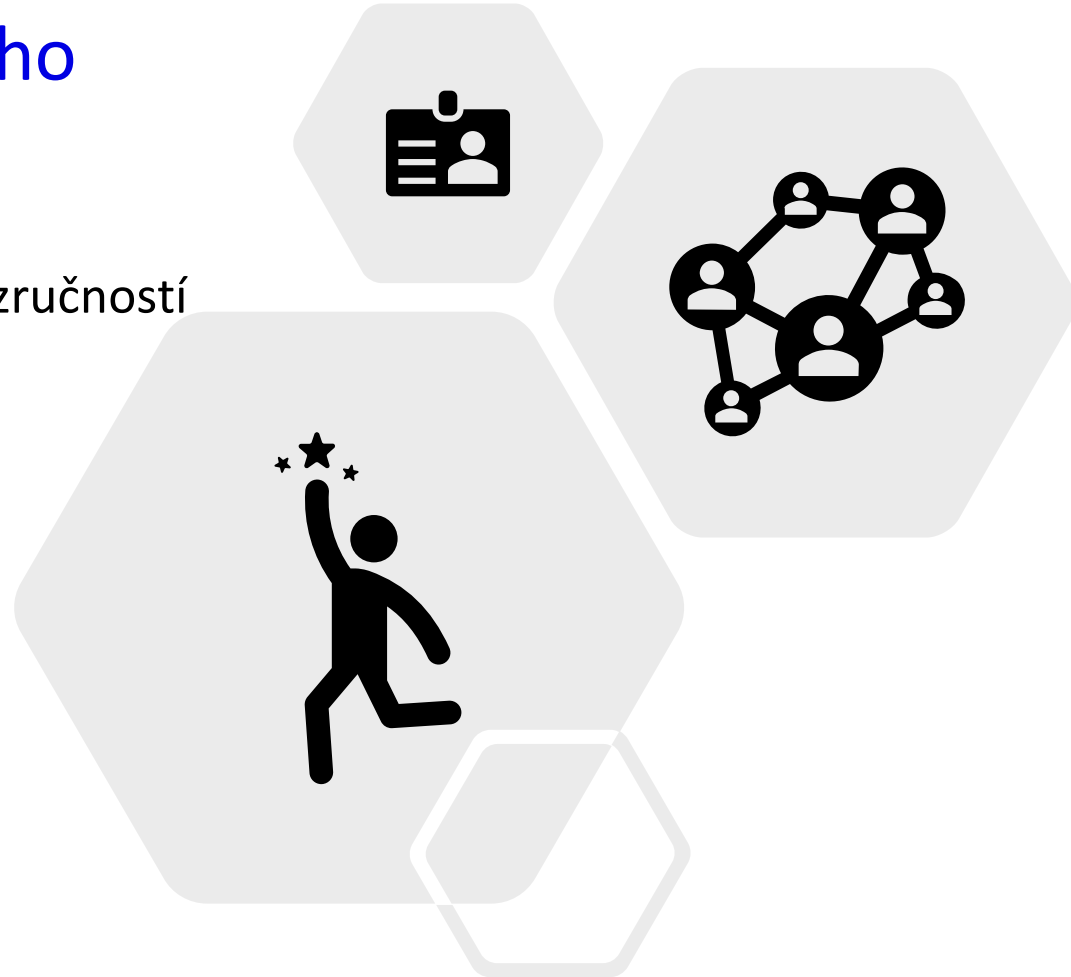
Mäkké zručnosti

1. Kvalitný prejav
2. Komunikačné zručnosti
3. Flexibilita
4. Schopnosť riešiť problémy
5. Systematickosť
6. Kreativita
7. Schopnosť zvládať záťažové situácie
8. Schopnosť pracovať v tíme
9. Organizačné zručnosti

Prínosy neformálneho vzdelávania

- Získanie a rozvoj mäkkých zručností
- Získanie nových kontaktov (networking)
- Získanie skúseností, ktoré zamestnávateľa oceňujú

ODPORÚČANIA

1. Posilniť prax na stredných i vysokých školách
2. Aktívne riešiť problém neplatených stáží
3. Sprístupniť aktivity neformálneho vzdelávania širšiemu spektru mladých
4. Posilniť kariérne poradenstvo na všetkých úrovniach vzdelávania
5. Zvýšiť informovanosť o administratívnych povinnostiach absolventov po skončení štúdia
6. Zvýšiť informovanosť o príspevkoch a službách pre absolventov, ktoré sú poskytované úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny

Ďakujem za pozornosť!

4. blok: Občiansko-politická participácia mladých ľudí

Korupcia a podvádžanie očami stredoškolákov

ÚRAD NA OCHRANU
OZNAMOVATEĽOV

Dizajn prieskumu a cieľová skupina

Cieľová skupina: študenti 1. a 2. ročníka stredných škôl

Metodológia zberu: online dotazník (CAWI) distribuovaný cez NIVAM

Výber: reprezentatívne na región (západ, stred, východ) a typ školy (gymnázium, iný typ strednej školy) z databázy stredných škôl CVTI

Terénny zber: 30.11.2022 – 26.1.2023

Ciele prieskumu I.

Ako mladí ľudia chápu bezúhonnosť a čestnosť a koncept osobnej integrity v kontexte podvádzania a korupcie

(kognitívne vnímanie podvádzania a korupcie).

- Porozumenie kto a čo je človek s osobnou integritou a kto nie je
- Povedomie o škodlivom vplyve podvádzania a korupcie a za akých okolností by pre nich boli takéto formy správania sa akceptovateľné
- Aktuálne vnímanie integrity inštitúcií a slovenskej spoločnosti ako takej
- Akú rolu hrajú mladí ľudia pri zvyšovaní integrity a v boji proti korupcii
- Aké vzdelávanie o bezúhonnosti a čestnosti mladí ľudia absolvovali

Aký je vzťah mladých ľudí ku korupčnému správaniu a podvádzaniu

(afektívne vnímanie korupcie).

- Vzťah medzi vybranými hodnotami a úspešnosťou v osobnom a pracovnom živote, vlastným záujmom a rodinou.

Ciele prieskumu II.

Aké sú postoje a skúsenosti mladých ľudí s podvádzaním a korupciou (behaviorálne nastavenie ku korupcii a podvádzaniu).

- Postoj ku korupčnému správaniu a podvádzaniu sa cudzích ľudí, priateľov, rodiny ako aj ich samotných - jednotlivcov
- Postoj k problematickým situáciám (ako by sa zachovali/ ochota dať/prijat' úplatok)
- Skúsenosť s podvádzaním a korupciou
- Či by boli ochotní oznámiť takéto formy správania sa

Popis vzorky a jej limity

Do prieskumu sa zapojilo celkovo 36 stredných škôl;

Veľkosť vzorky: $n = 2508$

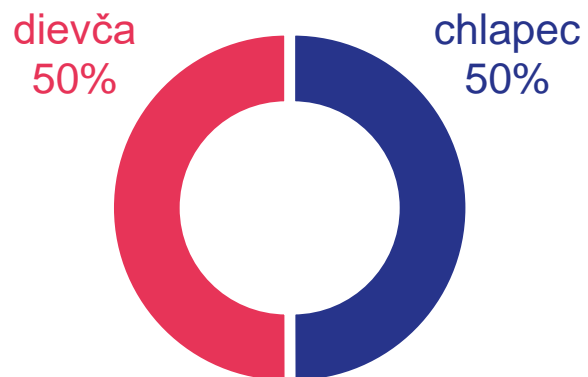
Celkový počet žiakov cieľovej skupiny				Celkový počet žiakov zo vzorky				
	GYM v %	SOŠ v %	KON v %	Celkovo v %	GYM v %	SOŠ v %	KON v %	Celkovo v %
Západ	14 %	28 %	0 %	43 %	7%	33%	0%	40%
Stred	8 %	17 %	0 %	25 %	12%	12%	0%	24%
Východ	9 %	23 %	0 %	32 %	8%	29%	0%	36%
Súčet	30 %	69 %	1 %	100 %	26%	74%	0%	100%

Pre zabezpečenie reprezentatívnosti sa vzorka nazbieraných odpovedí vážila na pohlavie a kraj samostatne (minimálna váha 0,56, maximálna váha 1,58, efektívna veľkosť vzorky 2325 – 93%).**

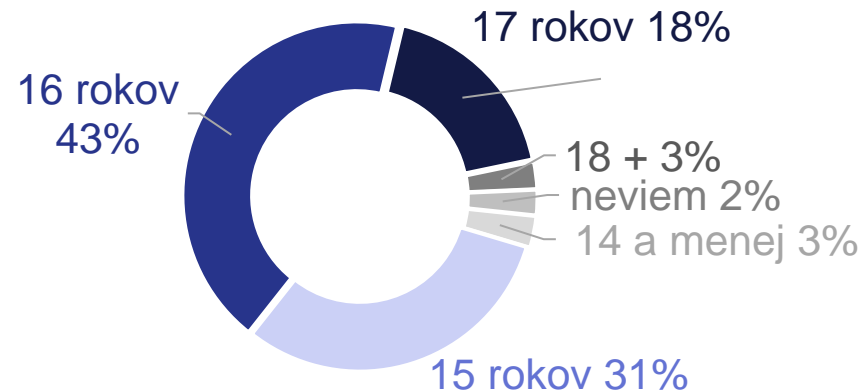
**Vo výnimočných prípadoch sa vzorka vážila aj na pohlavie, druh školy a región (minimálna váha 0,49, maximálna váha 2,59, efektívna veľkosť vzorky 2122 – 85%). Druhý typ váhy už môže priniesť výraznejšie skreslenie pri testovaní štatistickej významnosti, preto funguje iba ako doplnková váha. efektívna veľkosť vzorky je odhad veľkosti vzorky potrebnej na dosiahnutie rovnakej úrovne presnosti, aká by sa očakávala pri jednoduchej náhodnej vzorke.

Základné údaje o vzorke

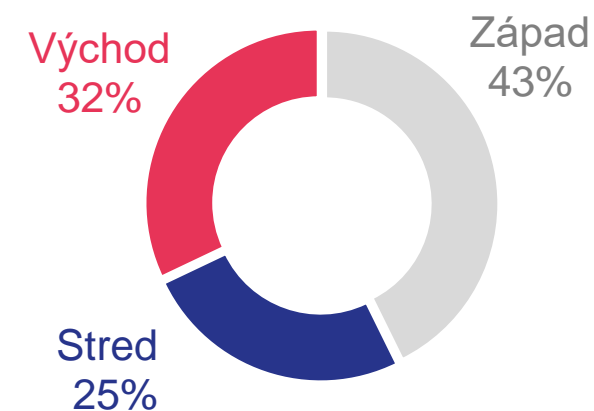
Pohlavie

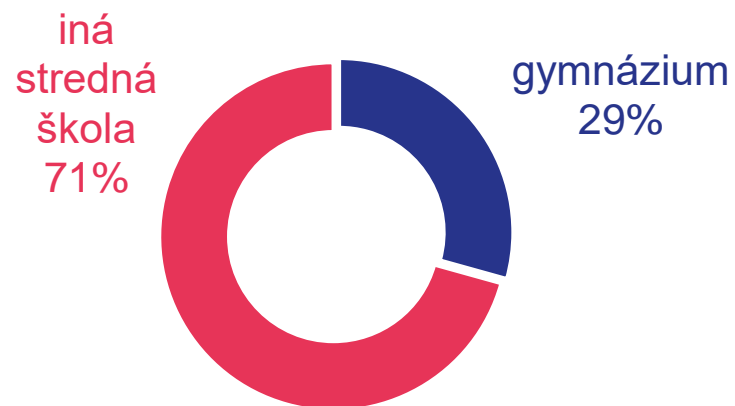
Vek

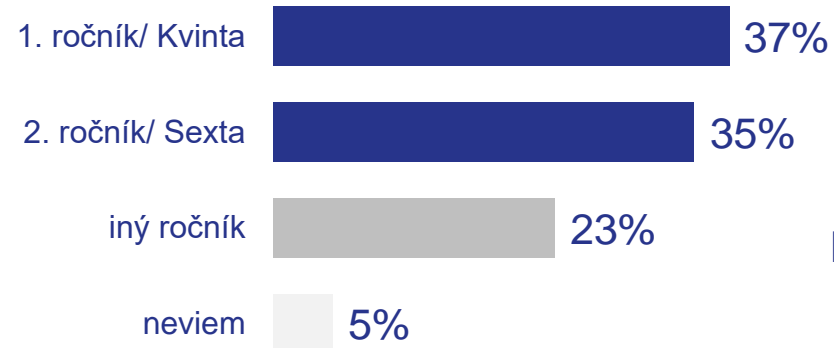
Región

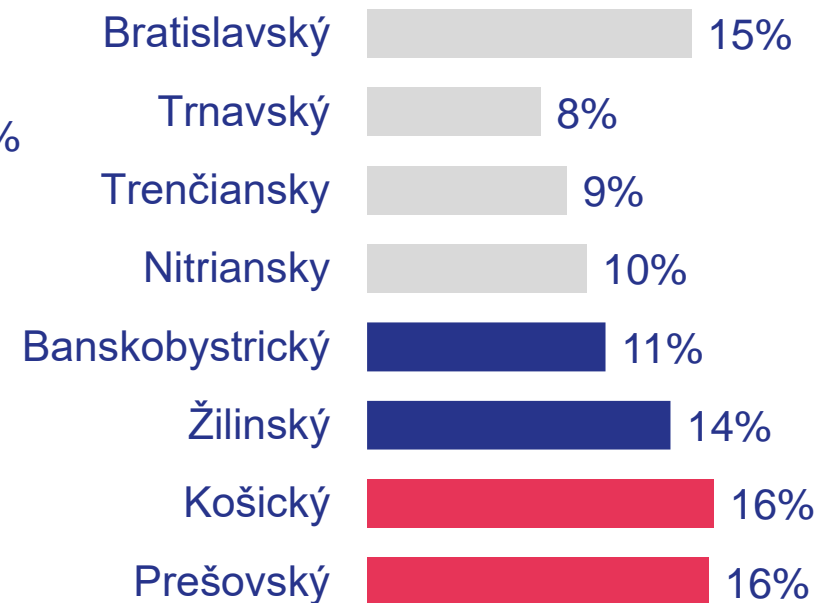
Druh školy*

Ročník

Kraj

Vybrané výsledky

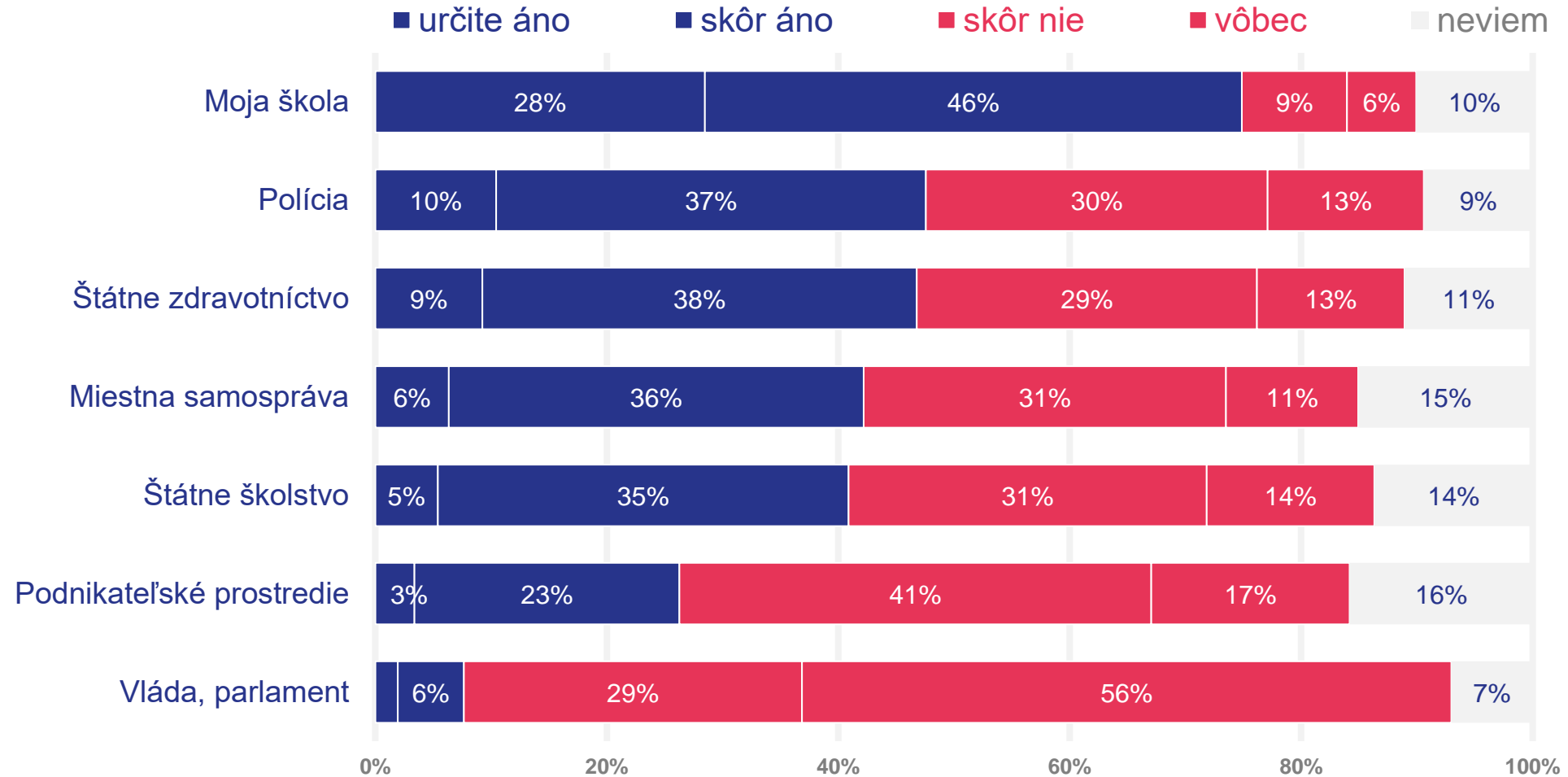

ÚOO

ÚRAD NA OCHRANU
OZNAMOVATEĽOV

Aktuálne vnímanie integrity inštitúcií a okolia

Do akej miery sú čestní zamestnanci v ...

Podľa teba, do akej miery môžeme o zamestnancoch pracujúcich v týchto odvetviach povedať, že konajú čestne?

Vážene na pohlavie a kraj samostatne

n = 2508, efektívne n = 2326 (93 %)

Ako bežná je na Slovensku korupcia podľa mladých

RODINKÁRSTVO

pomôžu rodinnému príslušníkovi, ktorý nemá vhodnú kvalifikáciu, získať prácu, napriek tomu, že sa o ňu...

AKAD. NEČESTNOSŤ

zaplatia alebo vybaví, že niekto iný za nich vypracuje projekt alebo záverečnú prácu do školy

PODPLÁCANIE

kvôli lepšej starostlivosti dajú lekárovi alebo sestričke peniaze/darček

RODINA

urobia niečo nezákonné (krádež, korupcia, konflikt záujmov), aby pomohli vlastnej rodine

PODPLÁCANIE

zamestnanec žiada neoficiálne peniaze navyše za službu, ktorú bežne vykonáva v rámci svojej práce

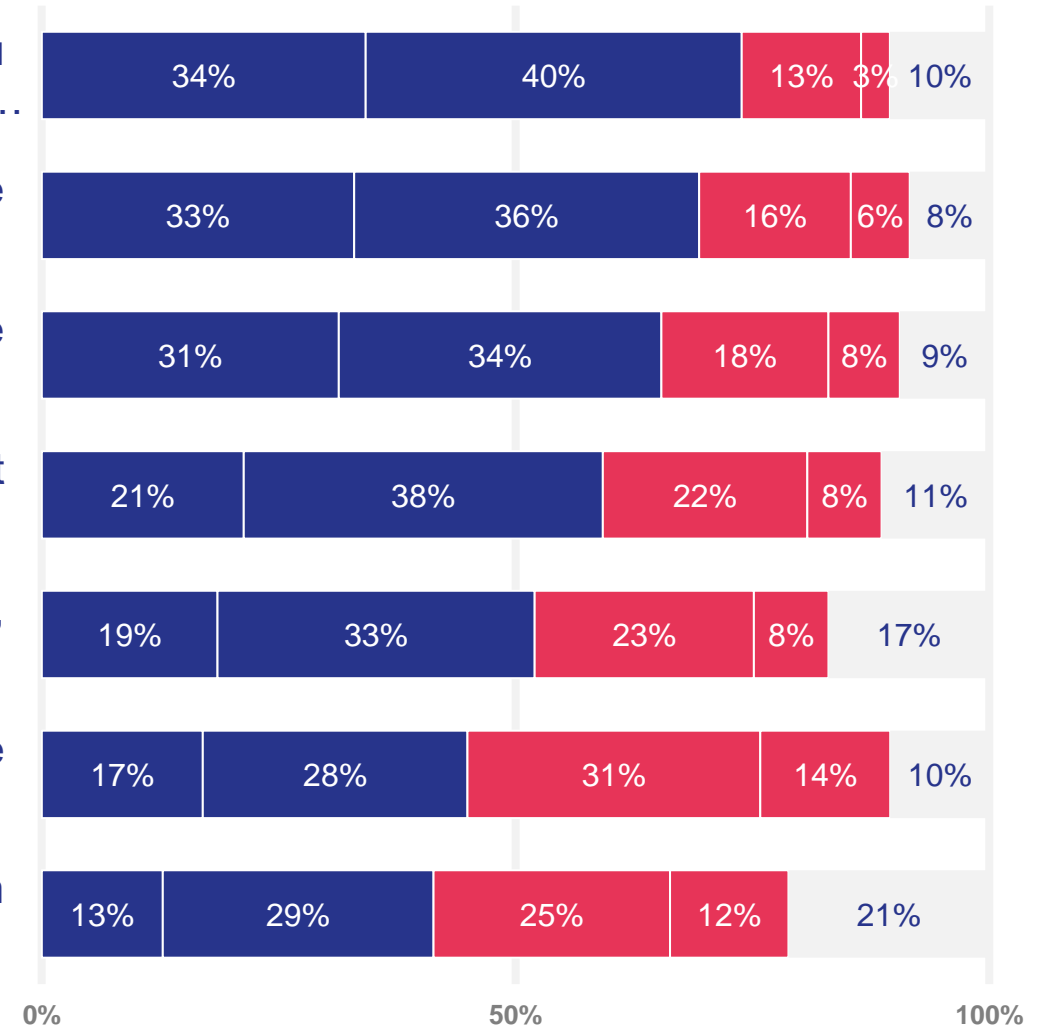
PODPLÁCANIE

dajú učiteľovi peniaze alebo darček, aby dostali dobré výsledky zo skúšky

PODPLÁCANIE

zaplatia za možnosť neoprávnene poľovať v chránenom parku alebo mimo povolené obdobie

■ určite áno ■ skôr áno ■ skôr nie ■ určite nie ■ neviem

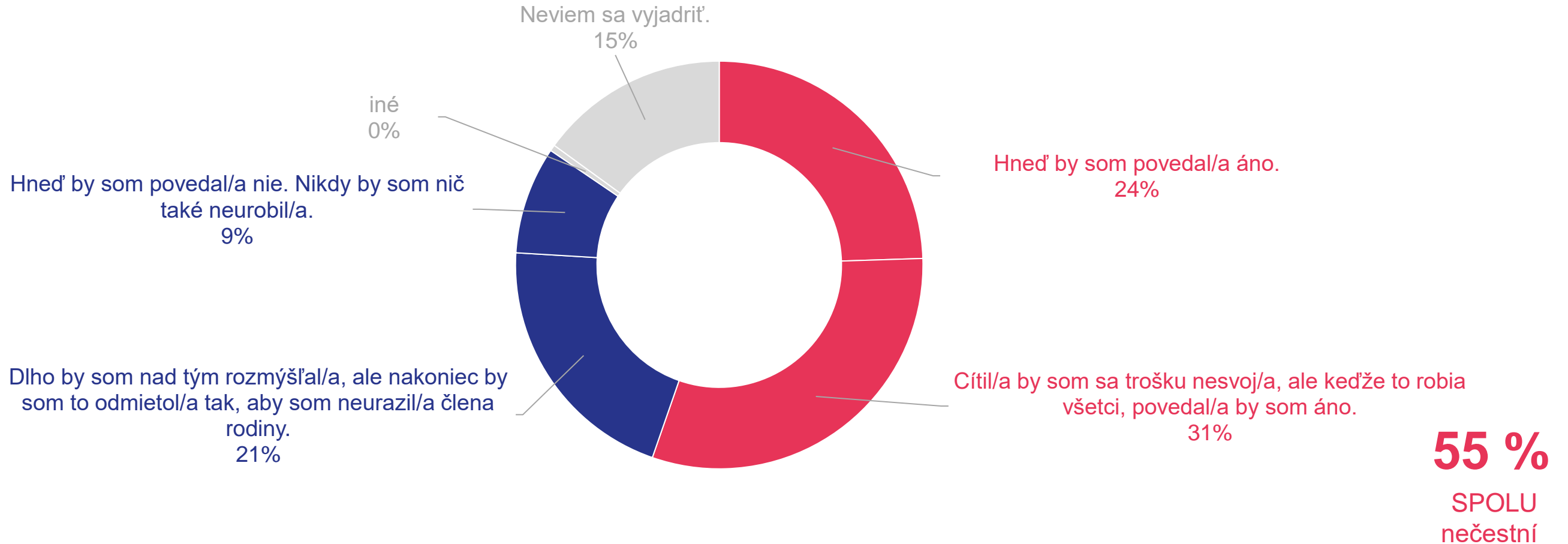

Skúsenosť s korupciou v nasledujúcich situáciách

Postoj k problematickým situáciám

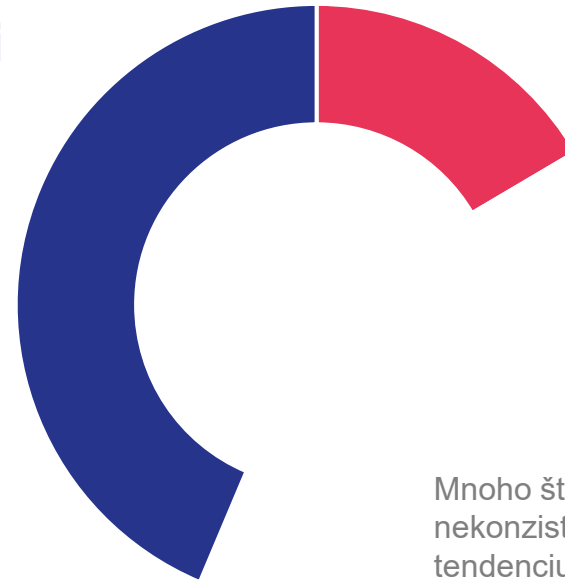
Prijatie na univerzitu alebo získanie práce

Mladí, ktorí chcú byť aktívni v šírení čestnosti a protikorupčného správania

Odmieťa prvý výrok
a súhlasí
s druhým výrokom

Aktívni
44%

Pesimisti
17%

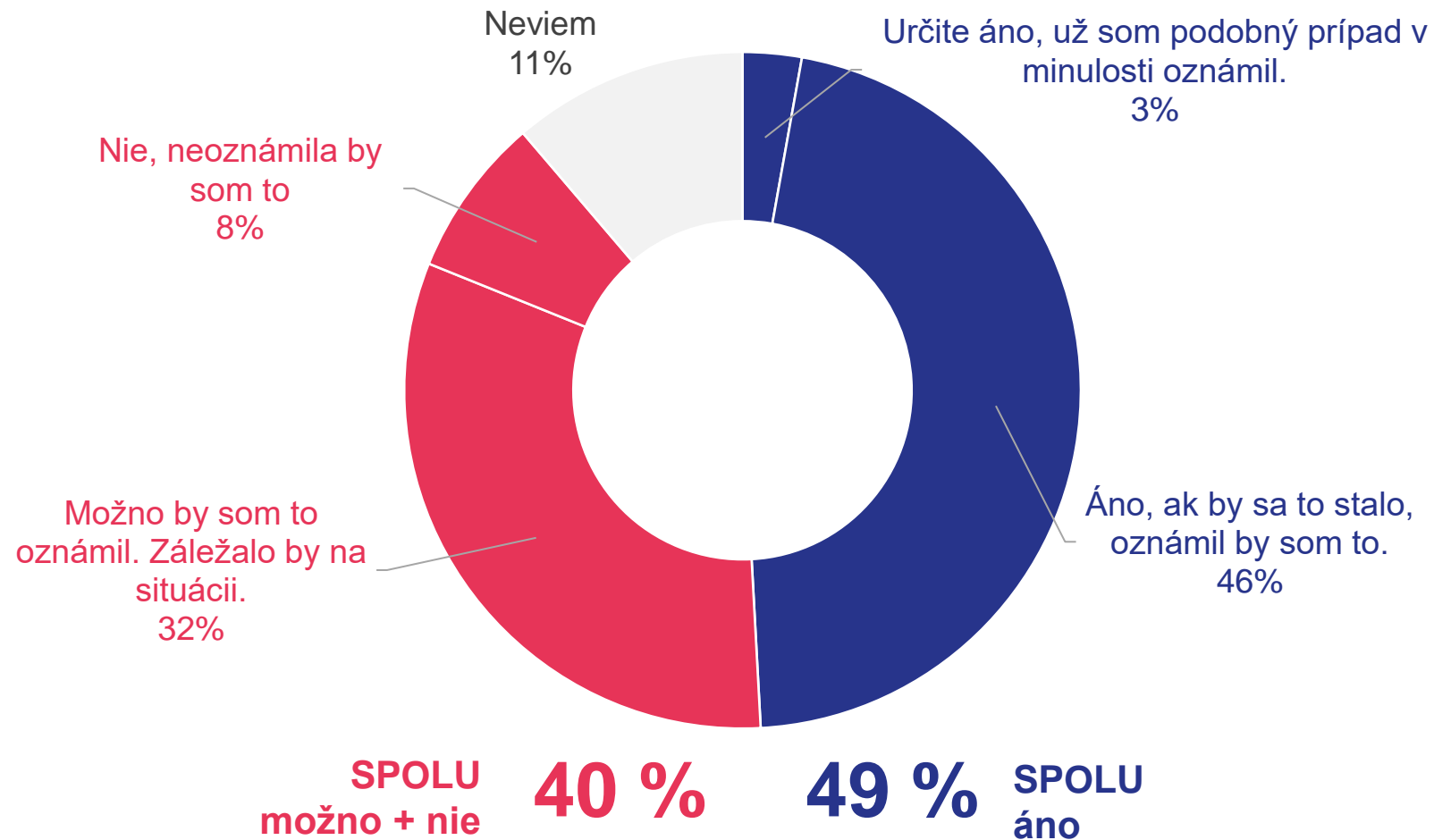
Súhlasí s prvým
výrokom a odmieta
druhý výrok

Mnoho študentov odpovedalo na výroky nekonzistentne (40 %). Najčastejšie mali tendenciu súhlasiť s oboma výrokmi.

Vážene na pohlavie a kraj samostatne, n = 2508, efektívne n = 2326 (93 %)

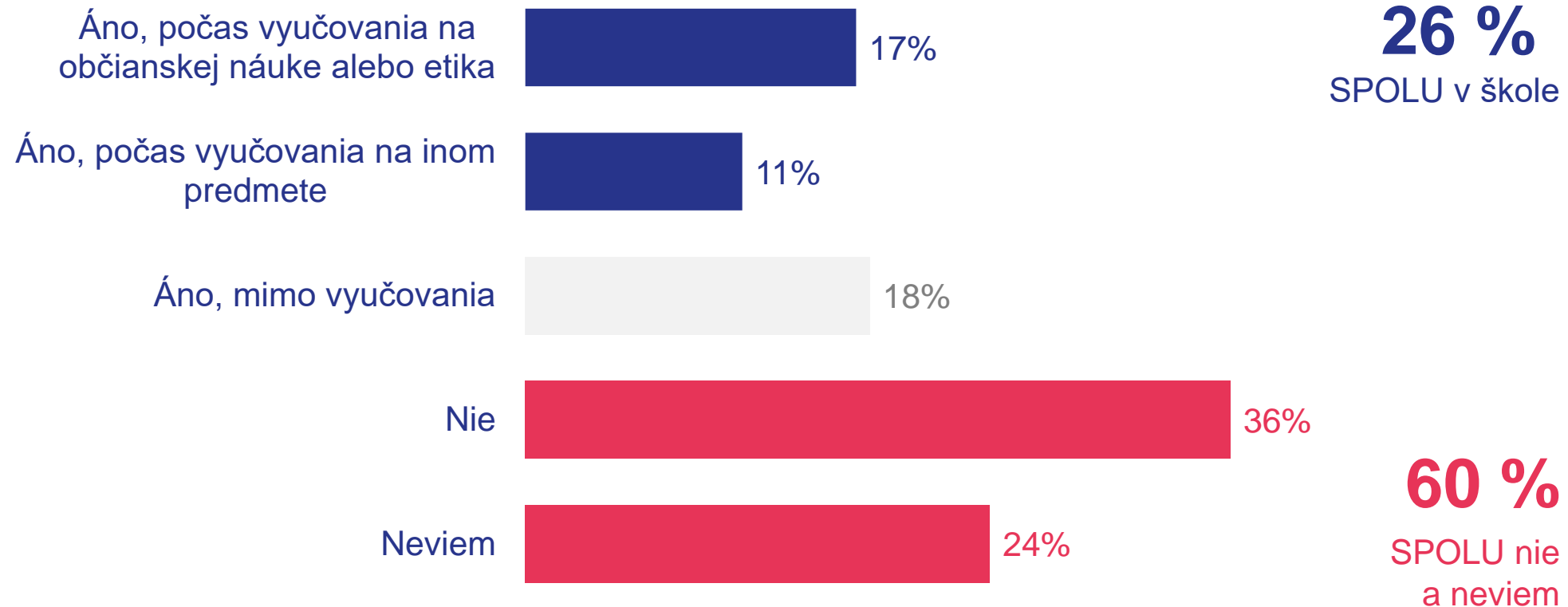
Podvod a podplácanie sú v živote bežné. Ani mladí ľudia nemôžu prispieť k zmene tohto správania v krajine. Mladí ľudia môžu zohrávať dôležitú úlohu pri šírení čestnosti a protikorupčného správania v krajine.

Boli by mladí ochotní oznámiť korupčné správanie?

Aké vzdelávanie o bezúhonnosti a čestnosti mladí ľudia absolvovali

Absolvované vzdelávanie za posledné 2 roky o témach ako je protikorupčné správanie a/alebo hodnotová orientácia

ÚOO

ÚRAD NA OCHRANU
OZNAMOVATEĽOV

Dozvedel si sa za posledné 2 roky v rámci školy o témach ako je protikorupčné správanie a/alebo hodnotová orientácia?
Vážene na pohlavie a kraj samostatne, n = 2508, efektívne n = 2314

Zhrnutie

úooú

ÚRAD NA OCHRANU
OZNAMOVATEĽOV

Zhrnutia I.

Mladí ľahko identifikujú absolútne výroky o tom, ako sa správa čestná osoba. Avšak pri nastolení **hodnotových dilem** ako je čestnosť verzus osobné výhody, či pomoc rodine, sa prejaví akceptácia neférového správania.

- Kritickí sú aj v tom, ako vnímajú **čestnosť konania jednotlivých aktérov v krajine.** Žiakom stredných škôl sme prezentovali sedem príkladov korupčného správania, tí v priemere označili štyri príklady zo siedmych ako bežné korupčné správanie na Slovensku. **Najviac sa priklonilo k tomu, že je u nás bežné rodinkárstvo, akademická nečestnosť a drobné úplatky v zdravotníctve.**
- Tínedžeri považujú nami vybrané príklady korupčného správania zväčša za nesprávne. Takmer polovica z nich (44 %) odmietla každý jeden z príkladov. Inklinácia k čestnosti súvisela u mladých s častejšou deklaráciou čestného správania či frekventovanejším neschvaľovaním korupčného správania a naopak.

Uprednostňovanie rodiny pred osobnou integritou je podľa väčšiny mladých na Slovensku bežné správanie. Zároveň polovica mladých by využila rodinu pre získanie dobrej práce alebo prijatie na prestížnu univerzitu. Taktiež viac ako štvrtina je aj priamo hodnotovo nastavená v prospech rodiny na úkor osobnej integrity. Rodina je jednou z najdôležitejších hodnôt na Slovensku a rovnako to platí pre tínedžerov. Nie je preto prekvapením, že etické dilemy spojené práve s touto hodnotou boli pre mladých najťažšie na riešenie aj v našom dotazníku.

Zhrnutia II.

Top trojicu najviac bežných korupčných situácií uzatvára akademický podvod, v podobe kupovania si prác. S týmto typom neférového konania sa stredoškoláci, podľa vlastných slov, aj najviac stretávajú. **Hoci drvivá väčšina mladých hodnotí vlastnú školu ako čestného aktéra, o školstve ako takom už nie sú úplne presvedčení a čestnosť rezortu školstva hodnotia výrazne horšie.** Vnímanie častých akademických podvodov v spoločnosti pravdepodobne vedie väčšinu mladých ku kritickému nazeraniu na integritu školstva na Slovensku. Kritické vnímanie čestnosti školstva môže naznačovať, že je v rezorte školstva slabé vyhranenie sa, či zapojenie sa do aktivít bojujúcich voči korupcii a akademickým podvodom.

Len polovica stredoškolákov by bola ochotná upozorniť na korupčné správanie. Odráža to nerozvinutú kultúru nemlčania na Slovensku. Dôvodom sú strach z odvety, nevnímanie osobnej zodpovednosti, nedôvera v riešenie problému, relativizácia korupčných skutkov ako nezávažných. Zároveň aj vidno, že inklinácia k čestnosti, neschvaľovanie korupčného správania súvisí s vyššou ochotou oznamovať korupčné správanie. Povzbudenie mladých cez hodnotové vzdelávanie by mohlo zvrátiť toto celospoločenské nastavenie.

Mladí, ktorí sú viac zorientovaní v hodnotách, pritom deklarovali čestnejšie postoje, správanie či preferenciu týchto hodnôt. **Zároveň takmer polovica mladých verí, že by oni sami mohli zohrávať aktívnu rolu pri šírení čestnosti a protikorupčného správania v krajine.**

Viac na: https://www.oznamovatelia.sk/wp-content/uploads/2023/09/Korupcia-a-podvadzanie-ocami-stredoskolakov_vyskuma-sprava_2023.pdf

POCTIVO

KATARÍNA ČAVOJSKÁ

Občianska a politická participácia
(2017 – 2023)

KTO SME?

Od roku 1990 – strešná organizácia mládežníckych organizácií na Slovensku

29 / 65 000 / 300 000

Naše hodnoty:
Inklúzia, podpora plurality a rôznorodosti, demokracia, porozumenie mladým ľuďom, komunita

Naša činnosť:

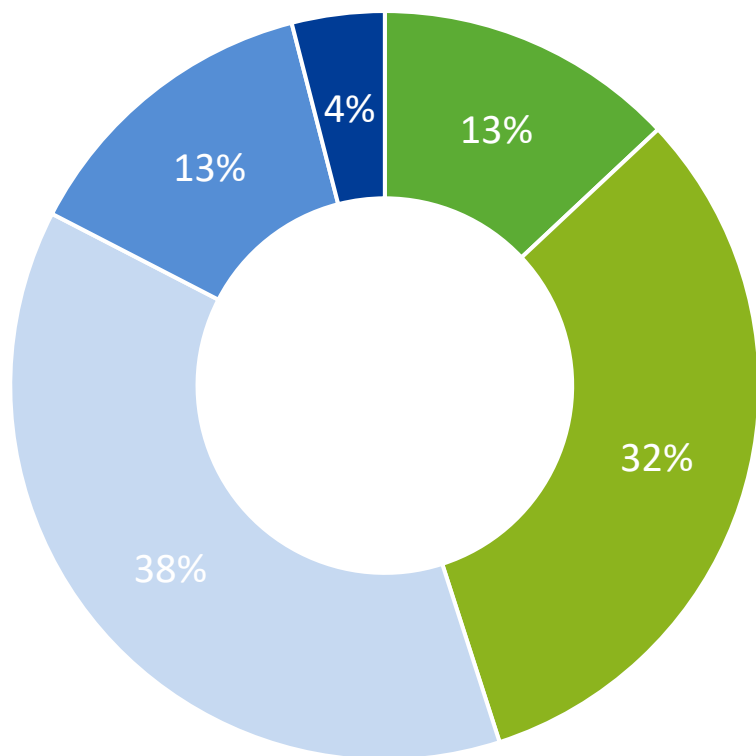
- Advokácia
- Výskum mládeže
- Služby pre členské organizácie

GENERÁCIA Z

Občianska výchova, demokracia, politika

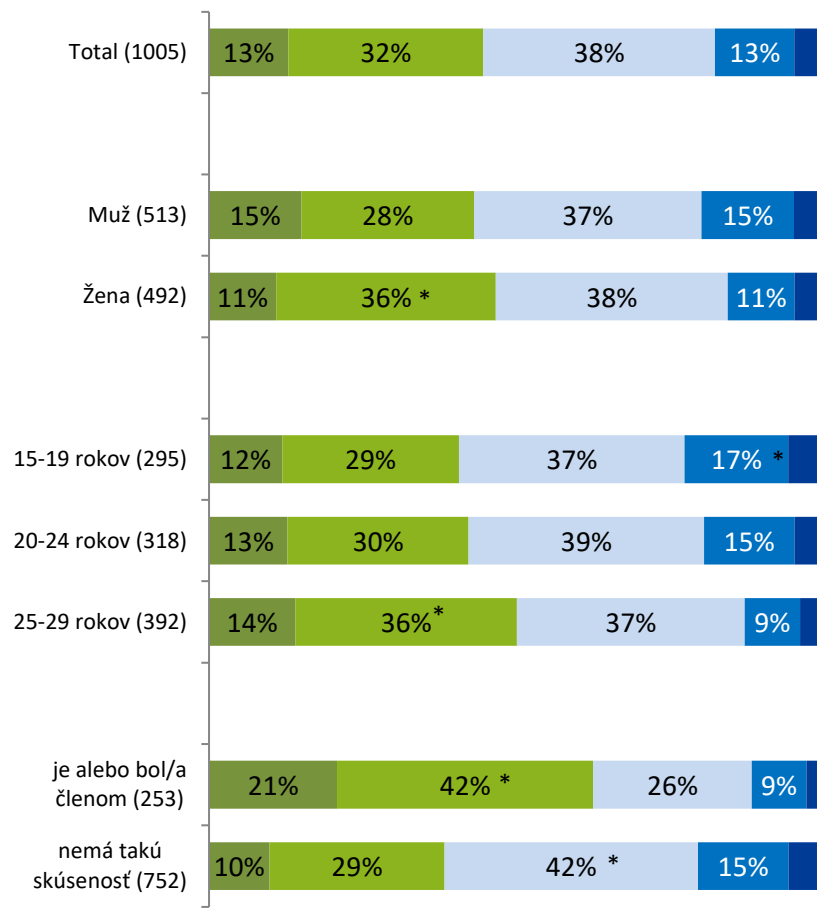
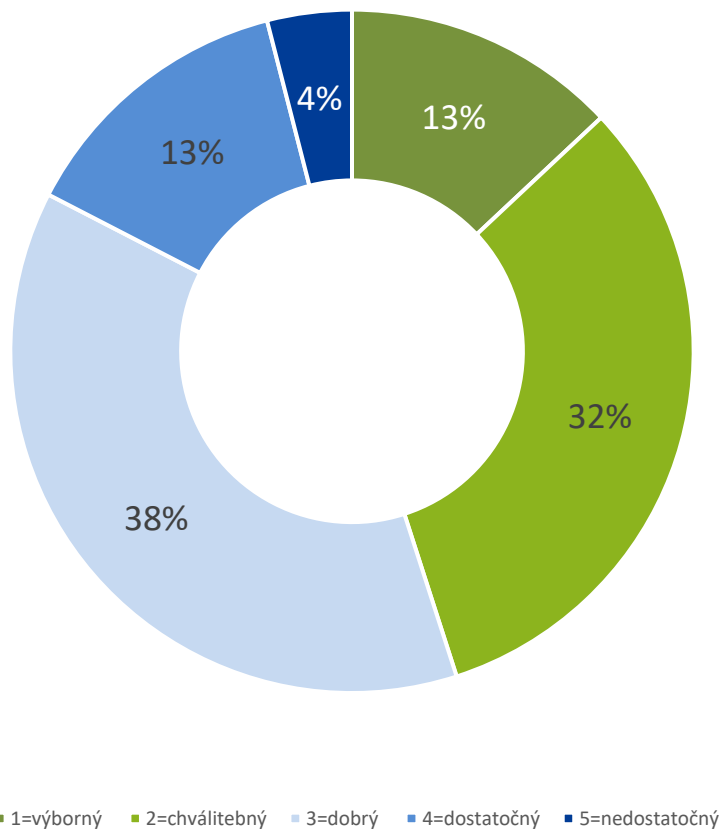
Občianska výchova - sebahodnotenie

Priemer = 3

- 1=výborný
- 2=chválitebný
- 3=dobry
- 4=dostatočný
- 5=nedostatočný

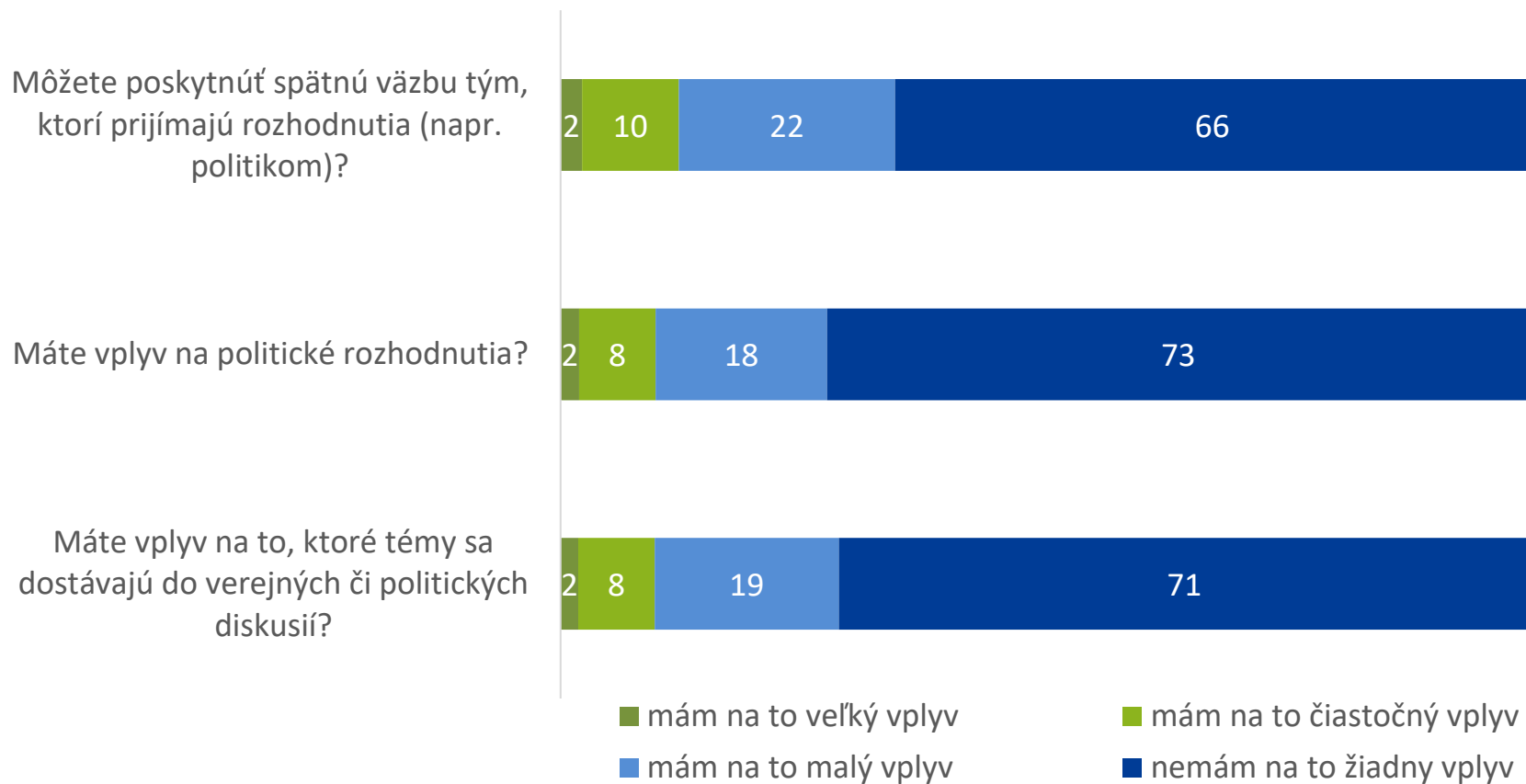
Občianska výchova - sebahodnotenie

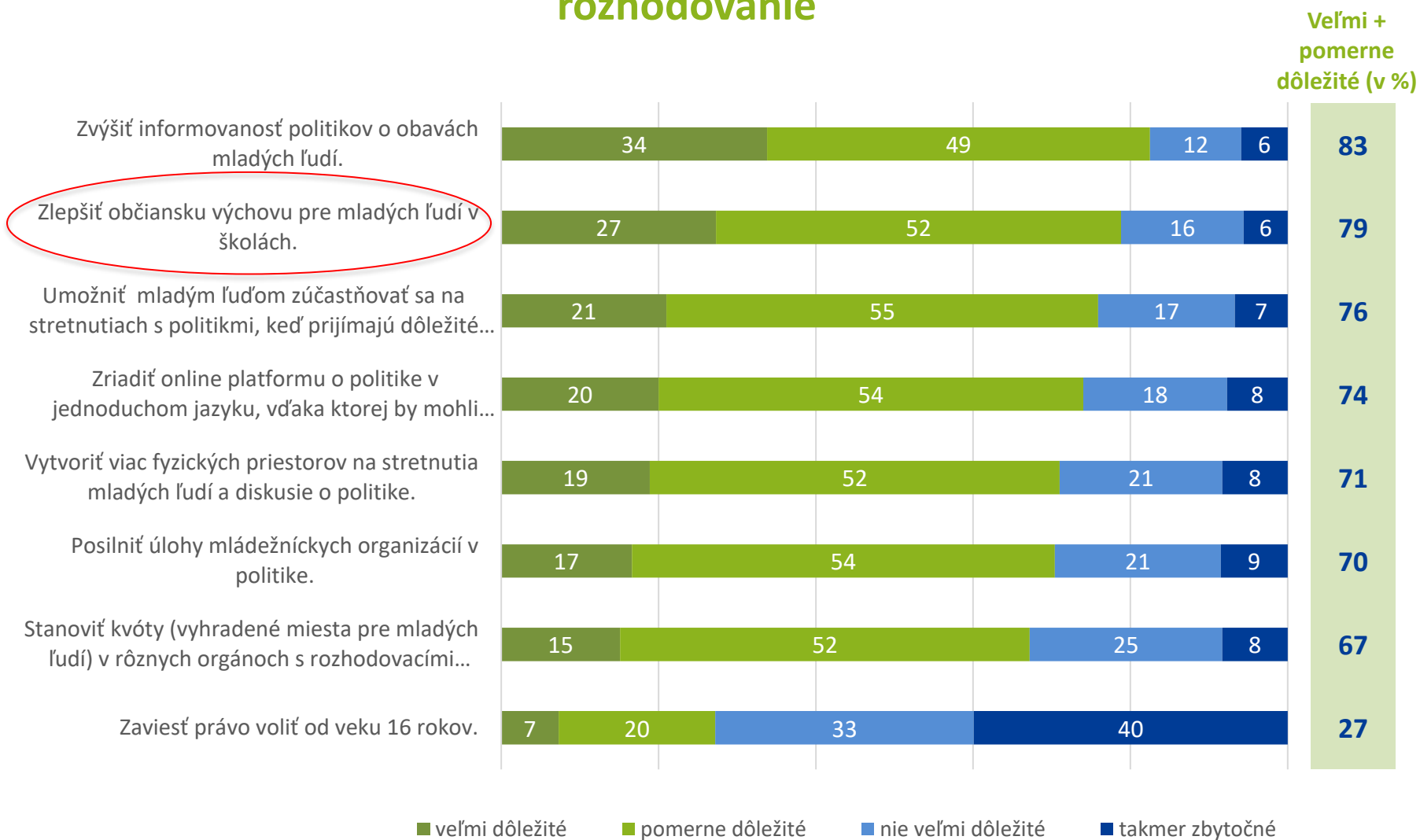
v %, n=1005

*Rozdiel je signifikantný oproti totalu

Vplyv na verejnú politiku a politické rozhodovanie

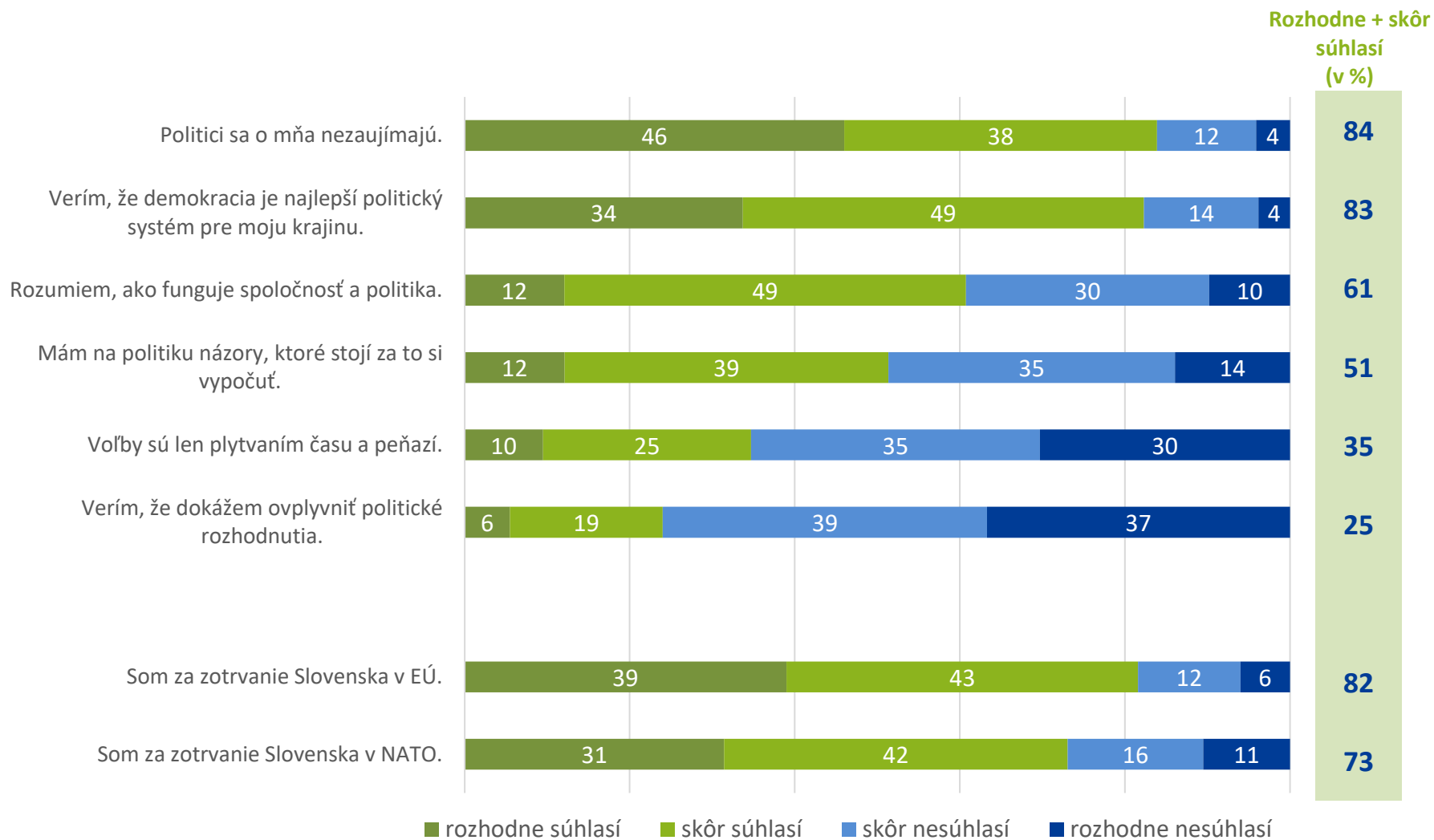

Opatrenia na zvýšenie vplyvu mladých na verejnú politiku a politické rozhodovanie

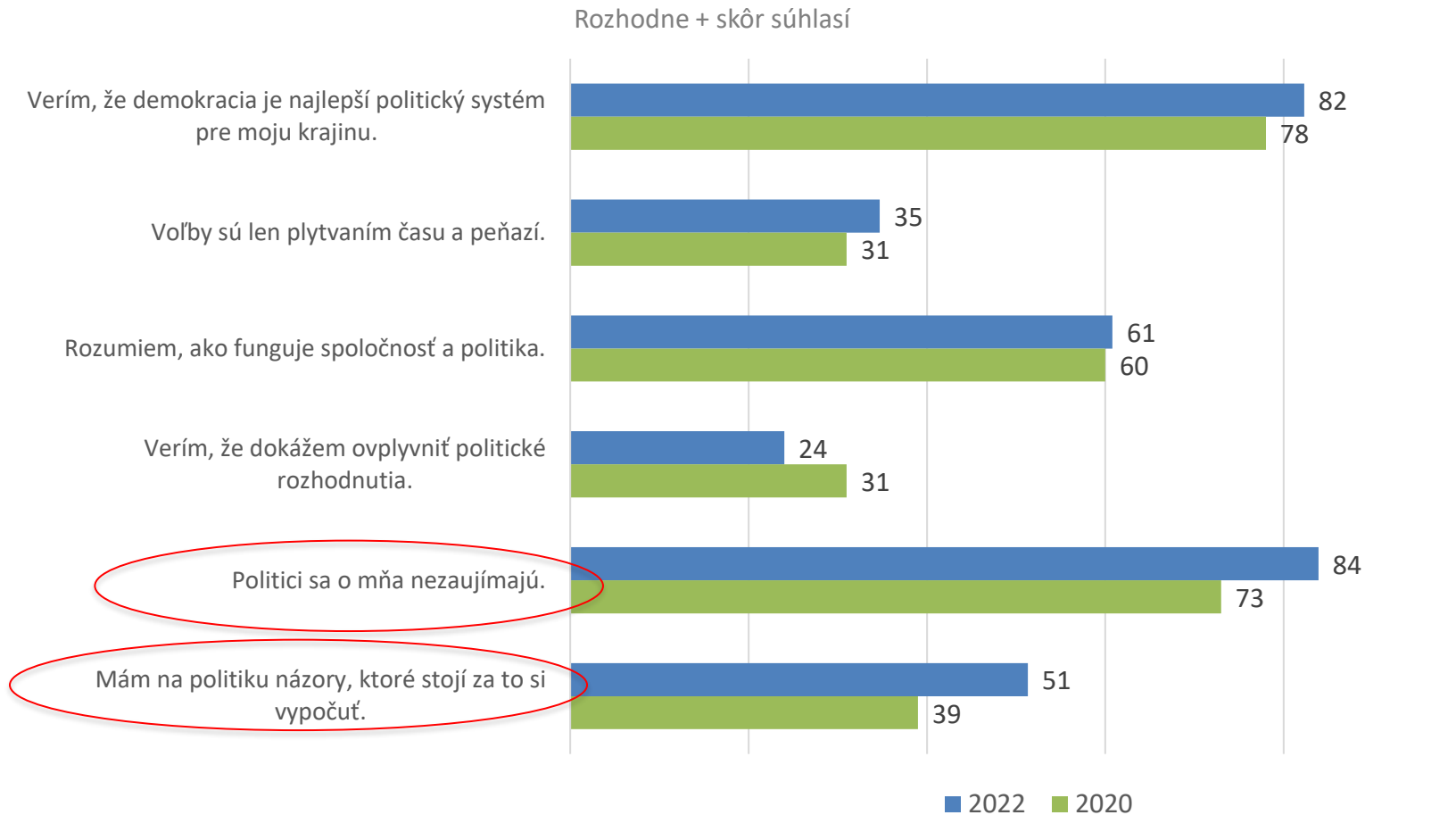

E2. Aké dôležité sú podľa vás nasledujúce opatrenia na to, aby mohli mladí ľudia dosiahnuť väčší vplyv na verejnú politiku a politické rozhodovanie?

Názory na demokraciu a politiku

Názory na demokraciu a politiku

E7. Do akej miery súhlasíte alebo nesúhlasíte s nasledujúcimi výrokmí?

v %,
2022 (n=1005),
2020 (n=1500)

Názory na demokraciu a politiku – podľa obč. sebahodnotenia

Verím, že demokracia je najlepší politický systém pre moju krajinu

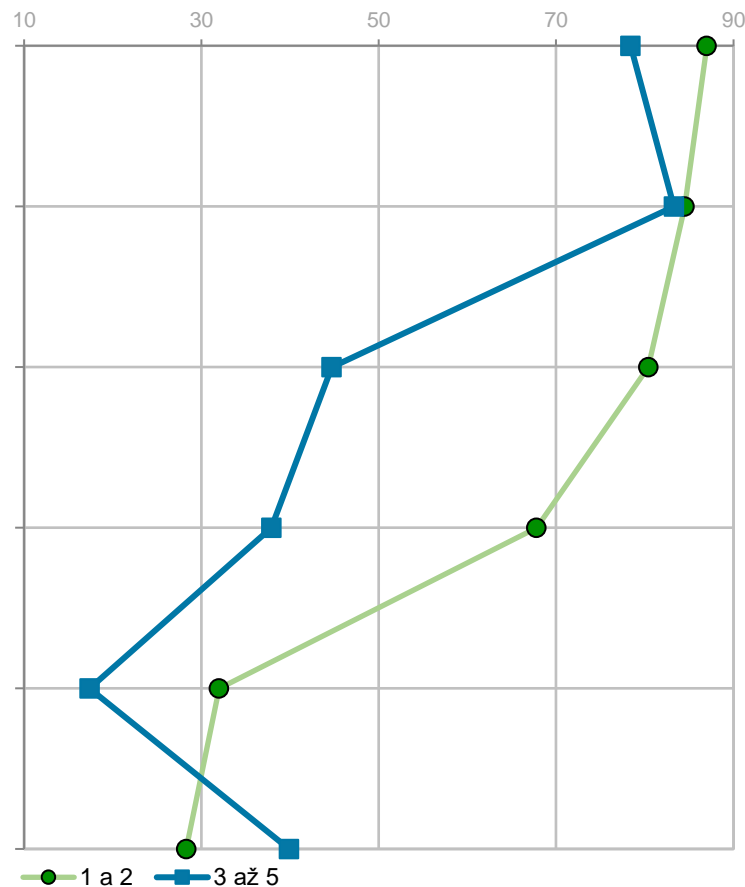
Politici sa o mňa nezaujímajú

Rozumiem, ako funguje spoločnosť a politika

Mám na politiku názory, ktoré stojí za to si vypočuť

Verím, že dokážem ovplyvniť politické rozhodnutia

Voľby sú len plytvaním času a peňazí

Rozhodne + skôr súhlasím

v %, n=1005

Občianska a politická participácia

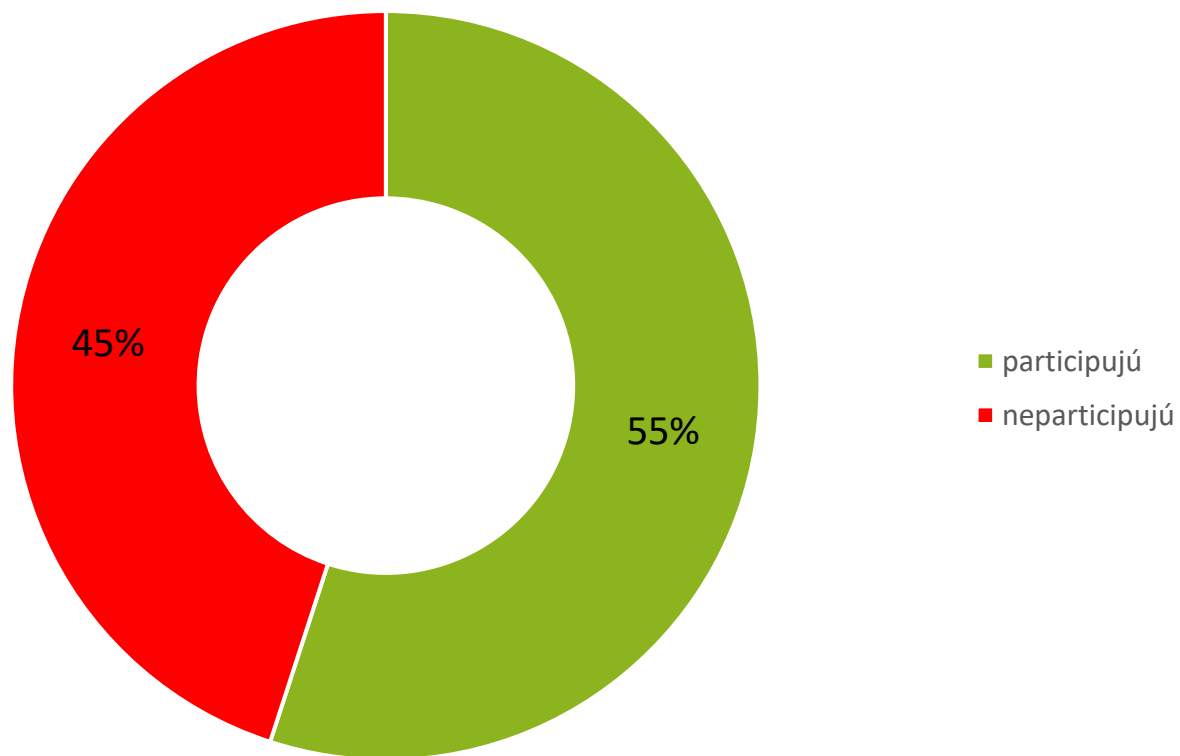
Občianska a politická participácia

Dobrovoľnícke aktivity	23%	On-line protest (vrátane on-line petícií)	8%
Preposielanie on-line liniek , článkov, videí apod., ktoré súviseli so sociálnymi alebo politickými témami	20%	Sledovanie / pripojenie k fanpage nejakej sociálnej alebo politickej skupiny	8%
Účasť na charitatívnom podujatí (napr. koncert, športový zápas, ...) za účelom podpory sociálnej alebo politickej témy	18%	Osobná účasť na verejnom zhromaždení alebo demonštrácii	8%
Nosenie symbolu , napr. tričko, náramok, odznak a pod. na podporu alebo propagáciu sociálnej alebo politickej témy	13%	Publikovanie vyhlásenia s politickým obsahom na sociálnych sieťach	6%
Navštevovanie web stránok politických strán	13%	Roznášanie letákov alebo novin s politickým obsahom	5%
Navštevovanie web stránok občianskych združení alebo mimovládnych organizácií	12%	Ovplyvnenie nejakého politického rozhodnutia	3%
Bojkot produktov z etických, politických alebo ekologických dôvodov	10%	Účasť na politickej aktivite, ktoré je považovaná za nelegálnu (napr. blokáda, hádzanie kameňov...)	2%
Finančná podpora sociálnej alebo politickej organizácie	9%	Písanie politických vyhlásení alebo graffiti na stenu	1%

E10. Ktorých z nasledujúcich aktivít ste sa počas uplynulých 12 mesiacov zúčastnili? (možnosť viacerých odpovedí)

2022, v %, n=1005

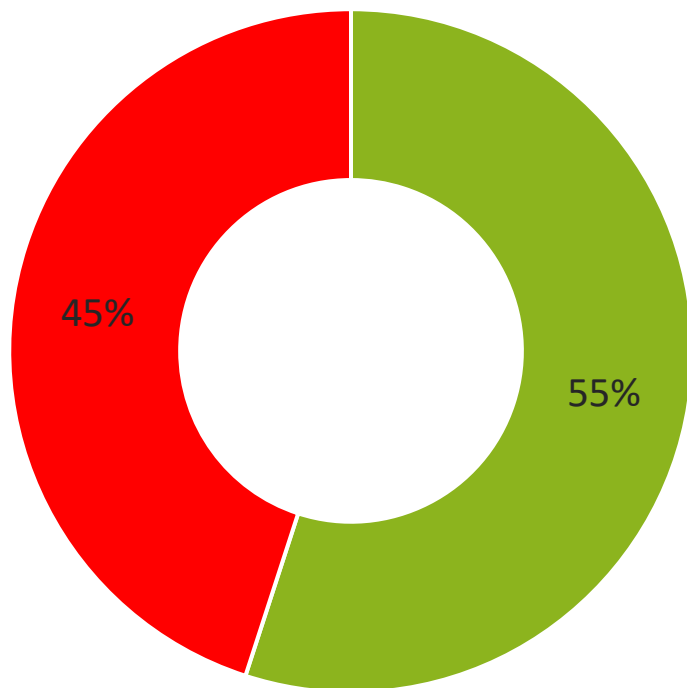
Občianska a politická participácia

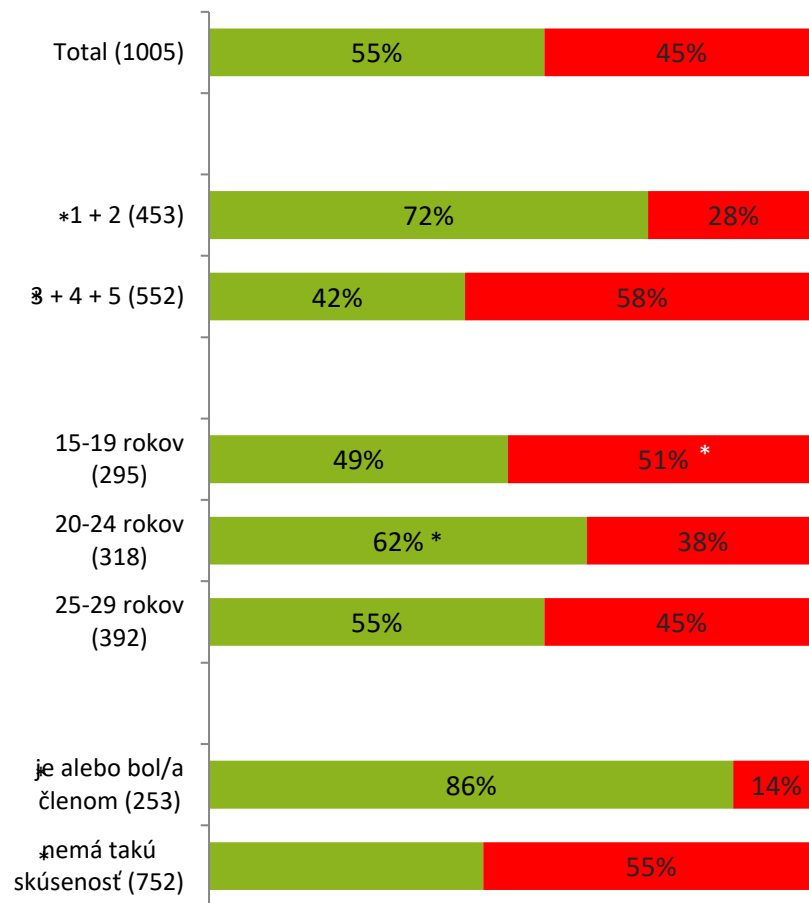
E10. Ktorých z nasledujúcich aktivít ste sa počas uplynulých 12 mesiacov zúčastnili?

v %, n=1005

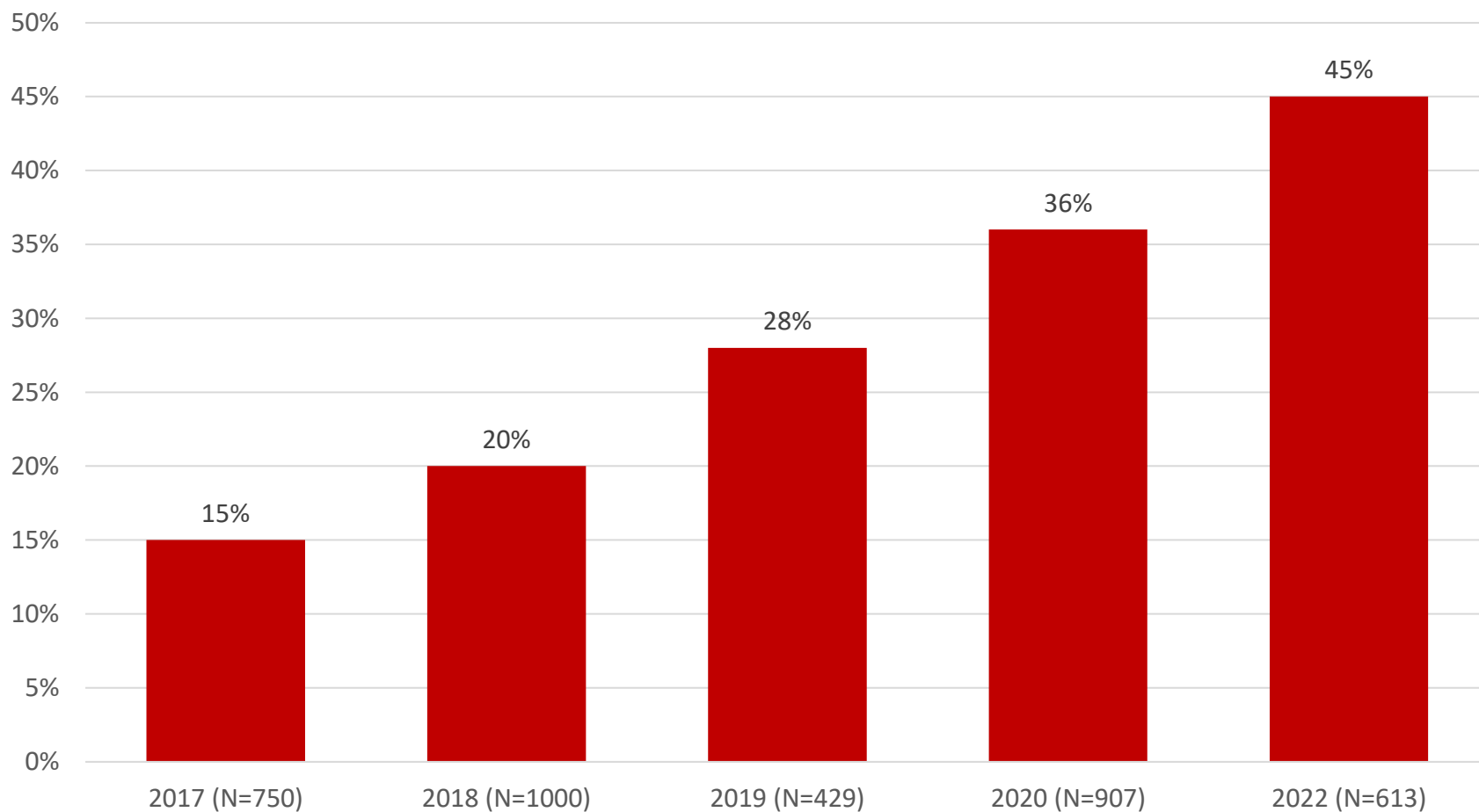
Participácia

■ participujú ■ neparticipujú

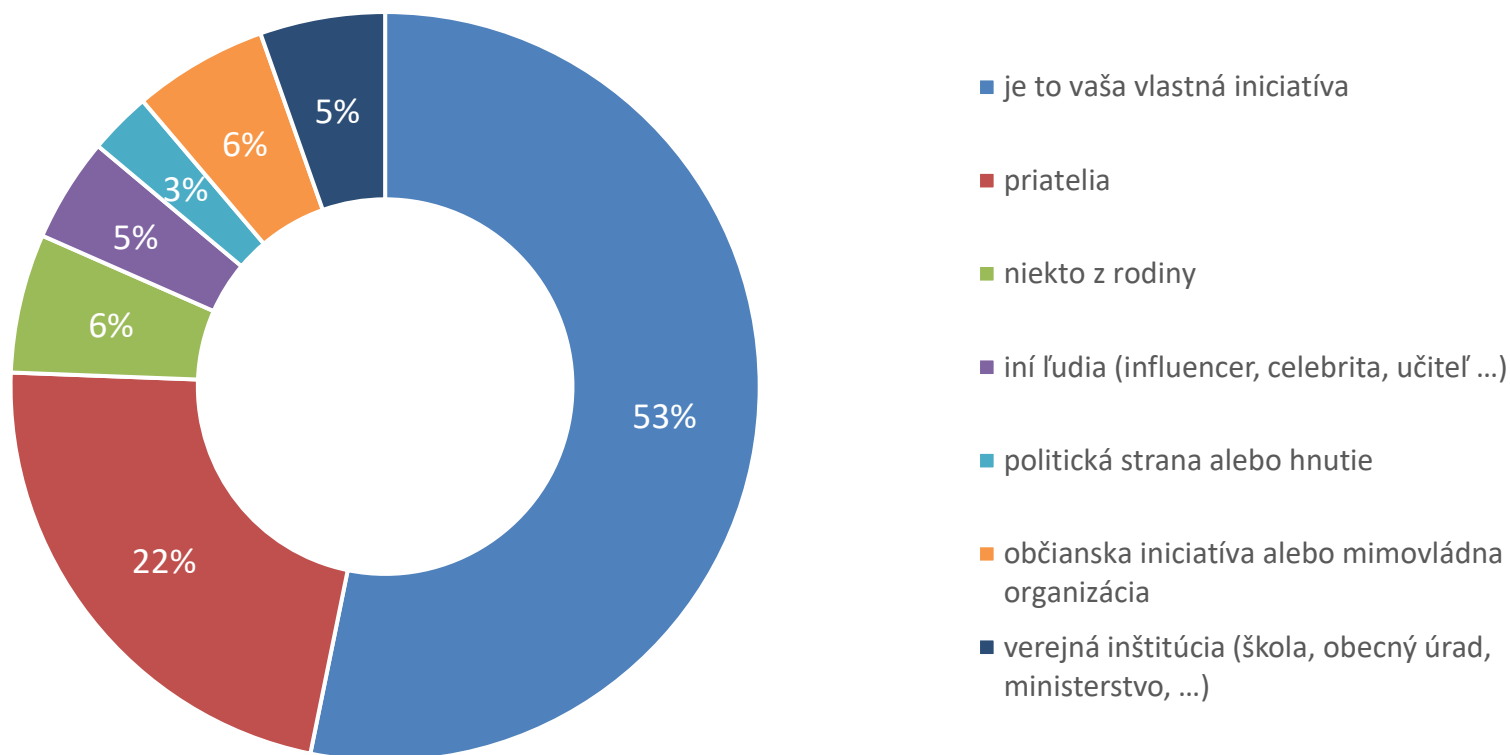

Porovnanie neúčasti na participácii 2017 - 2022

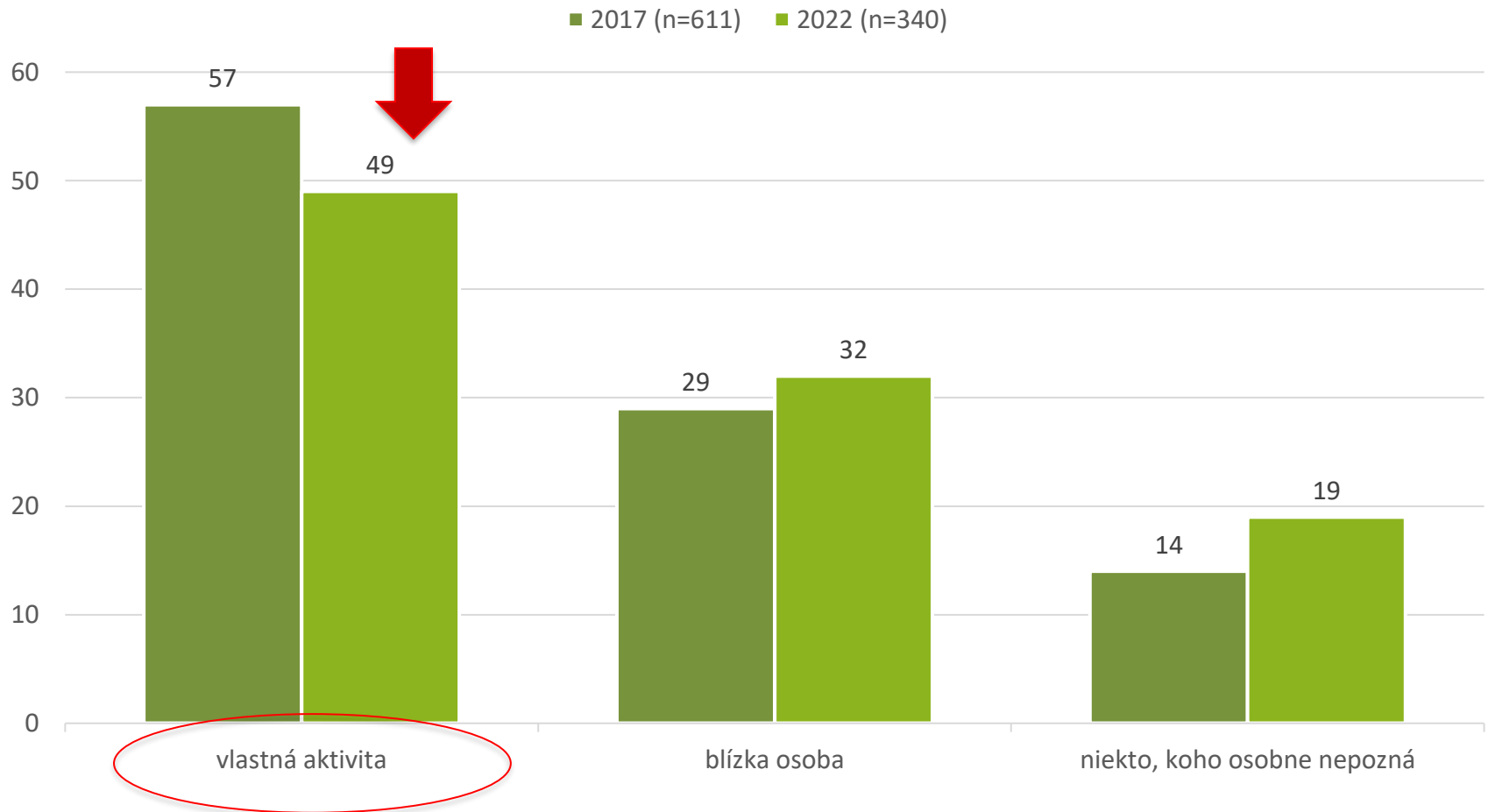

Poznámka: prepočet na vekovú kategóriu 15 – 24 rokov

Iniciátor občianskej a politickej participácie

Iniciátor občianskej a politickej participácie 2017 - 2022

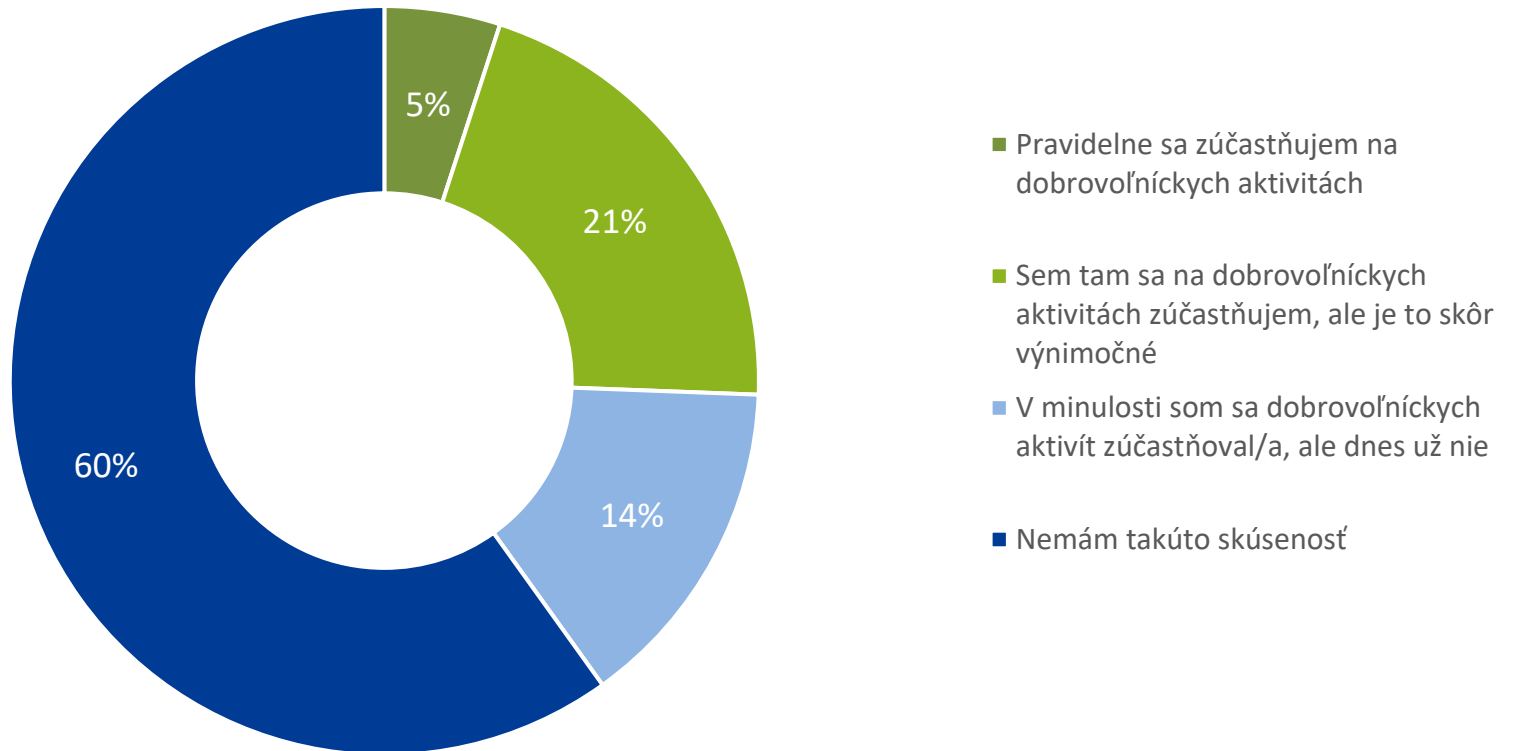

e11. Kto je zvyčajne hlavným iniciátorom Vašej účasti na takýchto aktivitách?

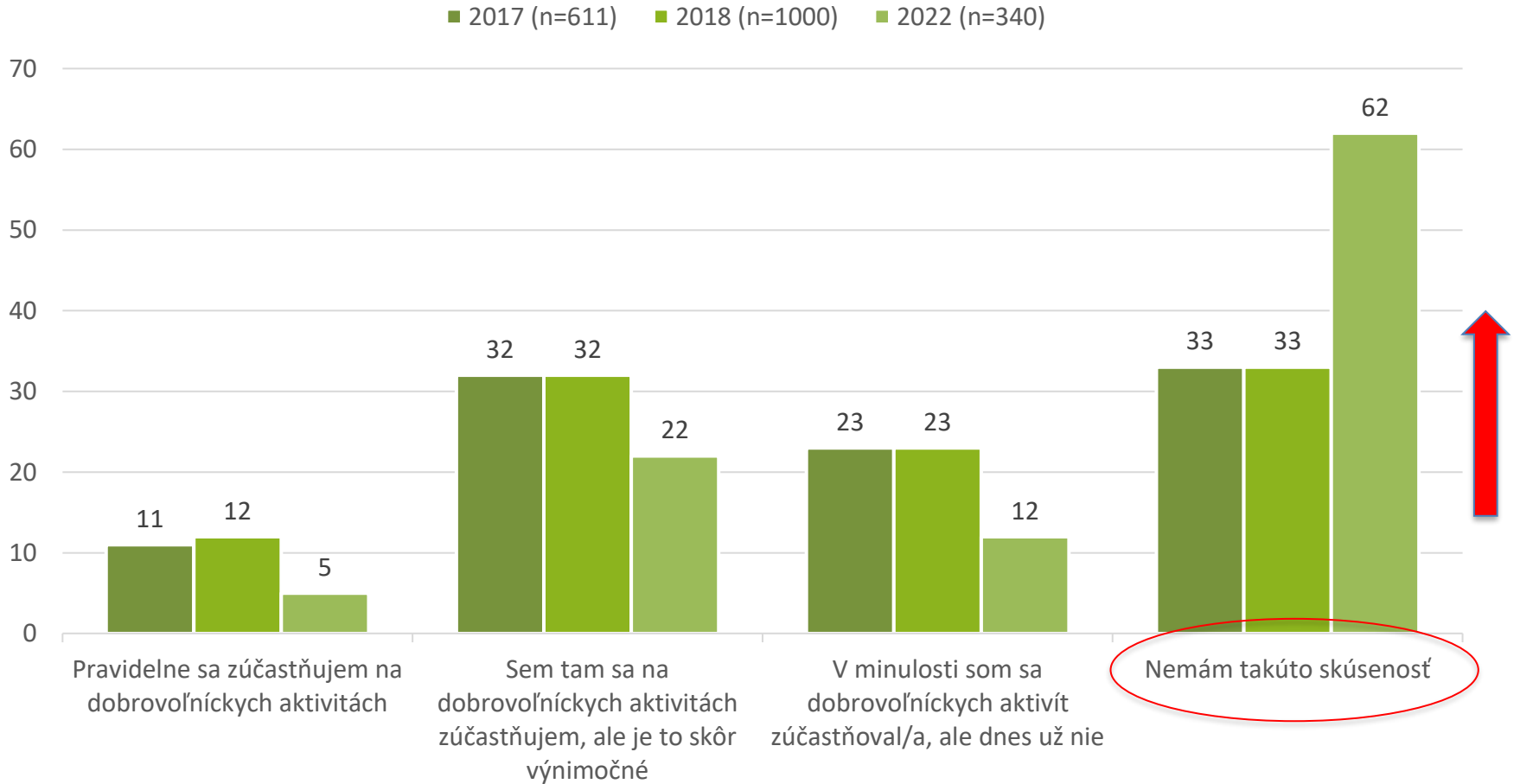
v %, n=1005

Poznámka: prepočet na vekovú kategóriu 15 – 24 rokov

Skúsenosť s dobrovoľníctvom

Skúsenosť s dobrovoľníctvom 2017 - 2022

q3. Máte skúsenosť s dobrovoľníctvom alebo dobrovoľníckou činnosťou?

Poznámka: prepočet na vekovú kategóriu 15 – 24 rokov

Zhrnutie

- Máme nedostatky v občianskom vzdelávaní. Nedržíme krok s potrebami, nedokážeme efektívne odovzdávať potrebné občianske kompetencie.
- Mladí ľudia sú prodemokratickí, aj keď nie vždy celkom dobre rozumejú, čo demokracia v praxi znamená.
- Necítia sa byť dostatočne vypočutí pri tvorbe politík. Majú však záujem stať sa súčasťou týchto procesov.
- Záujem sa nepremieta do aktivity. Občianska a politická participácia dlhodobo klesá.
- Pandémia významne zasiahla do občianskej socializácie, chýbajú nielen skúsenosti, ale aj zručnosti, kontakty či znalosť prostredia na to, aby mohli vo väčšej miere participovať.

Ďakujem za pozornosť!

V prípade záujmu o bližšie informácie sme Vám k dispozícii

Katarína Čavojská

Rada mládeže Slovenska

cavojska@mladez.sk

www.mladez.sk, www.eudialogsmladezou.sk

+421 903 033 373

POLITICKÁ DÔVERA A PARTICIPÁCIA Z POHL'ADU MLADEJ GENERÁCIE

TÍMEA SZABÓ, SÚ SAV

1. 12. 2023, KONFERENCIA RMS

POLITICKÁ DÔVERA A DEMOKRACIA

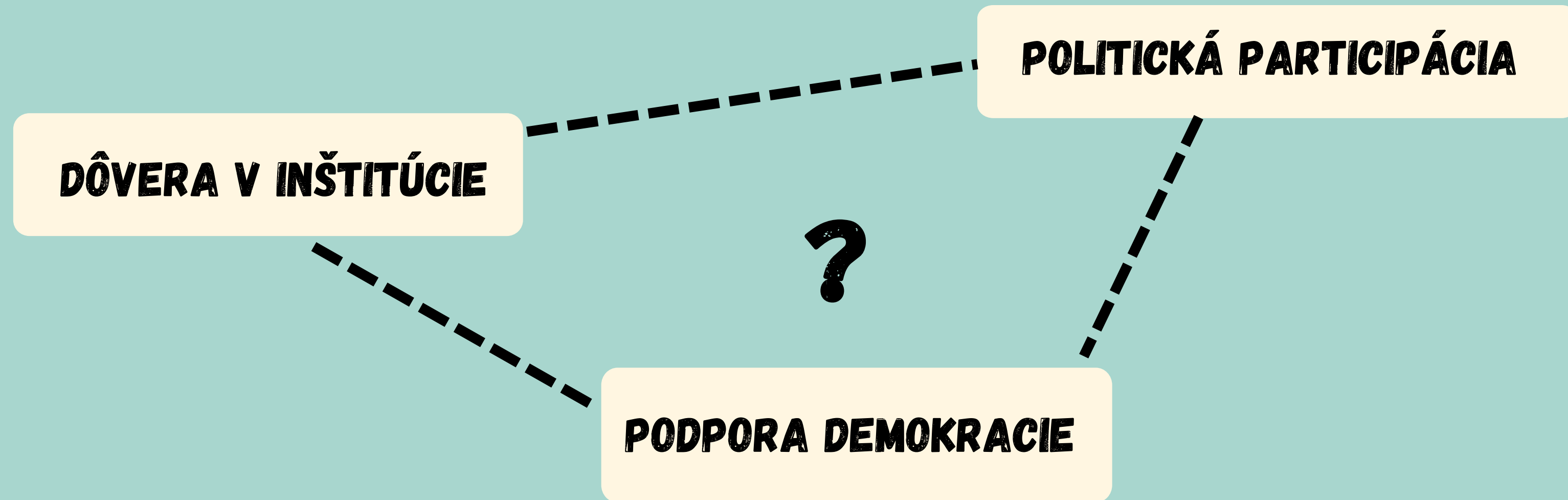
- Politická dôvera ako dôležitý prvok podpory režimu a faktor stability režimu (Easton, 1975); je spojená s efektívnym fungovaním a stabilitou politického systému (Haerpfer et al. 2019).

POLITICKÁ DÔVERA A PARTICIPÁCIA

- Politická dôvera podnecuje záujem a angažovanosť občanov v politike, zvyšuje volebnú účasť (Putnam, 1993).
- „Kým niektorí autori tvrdia, že politická dôvera je predpokladom akejkoľvek formy politickej participácie, iní predpokladajú, že nedostatok dôvery môže viesť k intenzívnejšej forme participácie občanov“ (Hooghe a Marien, 2013).
- Neinštitucionalizovaná participácia negatívne koreluje s inštitucionálnou dôverou, hoci vplyv inštitucionálnej dôvery na inštitucionalizovanú participáciu bol nevýznamný (Hooghe a Quintelier, 2014)

PARTICIPÁCIA A DEMOKRACIA

- Demokracia a participácia majú vzájomne stimulujúci účinok: demokracia povzbudzuje občanov k participácii a na druhej strane, účasťou na demokratických rozhodovacích procesoch občania posilňujú svoje demokratické postoje (Barber, 1984; Dahl, 1998).
- Participatívne správanie hrá dôležitú úlohu pri formovaní demokratických hodnôt mladých ľudí (Quintelier & van Deth 2014)
- Sociálne médiá umožňujú pohodlné a flexibilnejšie formy participácie (Boulianne, 2009; Gustafsson, 2012). uľahčujú spojenie s podobne zmýšľajúcimi ľuďmi, čím sa zvyšuje sociálny kapitál, ktorý je pozitívne spojený s participáciou (Steinfield et al., 2008).

Existuje...

- vzťah medzi politickou dôverou a inštitucionalizovanou formou participácie (účasť na voľbách)
- vzťah medzi politickou dôverou a neinštitucionalizovanými formami participácie (online a offline)
- vzťah medzi participáciou a podporou demokracie

VÝSKUM HODNOTY MLADÝCH – RADA MLÁDEŽE SLOVENSKA

zber dát: 28. 5. 2020 do 15. 7. 2020

Kombinovaný zber online panel 2/3 a osobné rozhovory s podporou tabletu TAPI 1/;

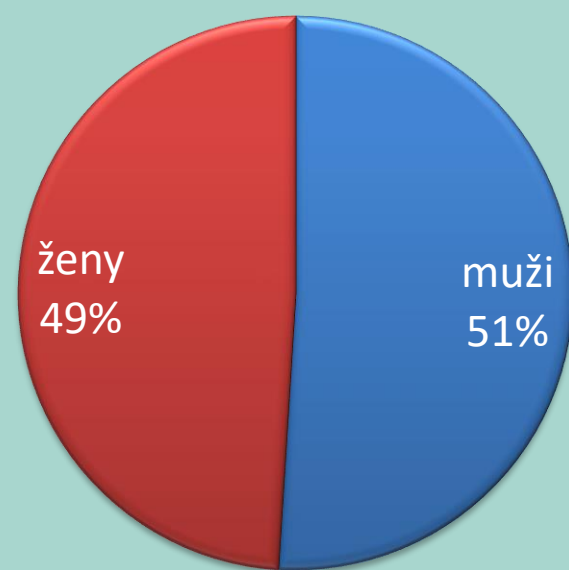
Kvóty: vek, pohlavie, vzdelanie, kraj, veľkosť sídla, národnosť; Náhodný výber

Veľkosť vzorky: 1500 respondentov

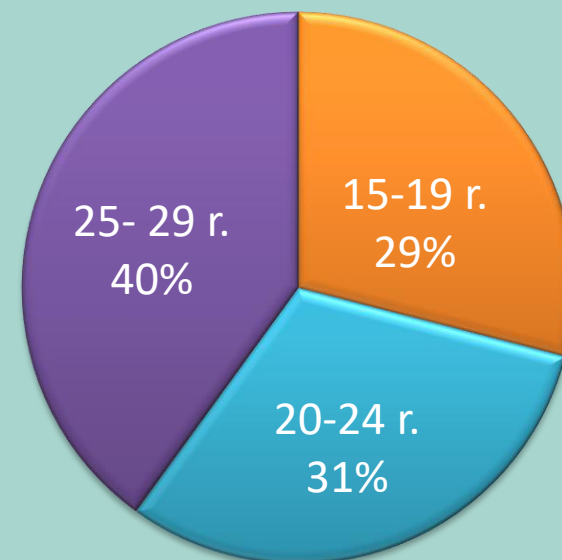
Cieľová vzorka: mladí ľudia vo veku 15 – 29 rokov

CHARAKTERISTIKA VZORKY

POHLAVIE

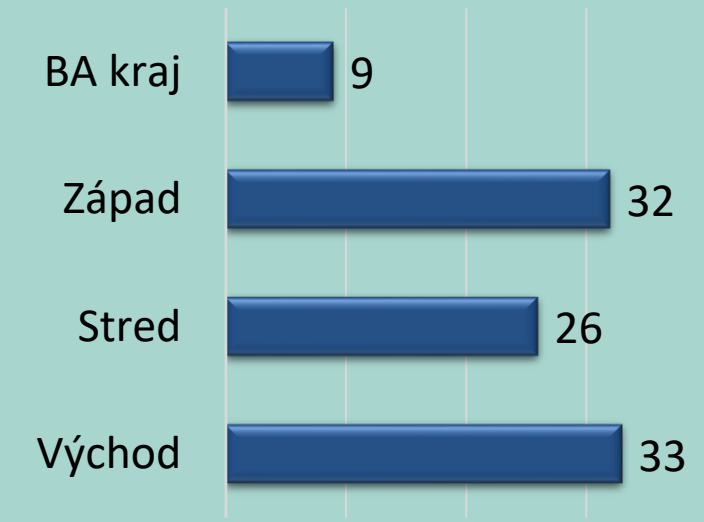
VEK

VZDELANIE (%)

REGIÓNYP (%)

DÔVERA V INŠTITÚCIE

Analýza komponentov

Občianske/medzinárodné inštitúcie
(Cronbach's Alpha: 0,842)

	Component	
	1	2
Občianske iniciatívy	0,754	
Iniciatívy študentov a mladých ľudí	0,736	
Mimovládne a neziskové organizácie	0,719	
Európsky súd pre ľudské práva	0,671	
NATO	0,668	
Európska únia	0,533	
Vláda SR		0,825
Národná rada SR (parlament)		0,812
Politické strany		0,745
Súdy na Slovensku		0,652

Politické inštitúcie
(Cronbach's Alpha: 0,821)

KMO: 0,912

PARTICIPÁCIA – NEINŠTITUCIONALIZOVANÉ FORMY

Analýza komponentov

Online aktivity

Cronbach's Alpha: 0,775)

- návšteva webovej stránky občianskej organizácie so spoločenským či politickým obsahom
- pripojenie sa k stránke či online komunite na sociálnych sieťach, ktoré sa venujú sociálnym alebo politickým témam (vrátane sledovania tejto komunity)
- návšteva webovej stránky politickej strany
- preposielanie (zdieľanie) akýchkoľvek online odkazov, článkov, hudby, videí apod., ktoré súviseli so sociálnymi alebo politickými témami
- účasť na online bojkote či proteste (vrátane online petície)

Offline aktivity

Cronbach's Alpha: 0,748

- účasť na nejakej politickej aktivite, ktorá je považovaná za nelegálnu (napr. pálenie vlajky, hádzanie kameňov, nedovolené zhromažďovanie a pod.)
- písanie politických vyhlásení alebo grafitov
- odborovej aktivity
- roznášanie letákov (vrátane novín) s politickým obsahom
- osobná účasť na verejnom zhromaždení alebo demonštrácii, ktorých cieľom bolo riešiť sociálne alebo politické otázky
- vytváranie výrokov alebo správ s politickým obsahom na internete/sociálnych sieťach

KMO: 0,869

	Component	
	1	2
návšteva webovej stránky občianskej organizácie so spoločenským či politickým obsahom	0,759	
pripojenie sa k stránke či online komunite na sociálnych sieťach, ktoré sa venujú sociálnym alebo politickým témam (vrátane sledovania tejto komunity)	0,756	
návšteva webovej stránky politickej strany	0,739	
preposielanie (zdieľanie) akýchkoľvek online odkazov, článkov, hudby, videí apod., ktoré súviseli so sociálnymi alebo politickými témami	0,709	
účasť na online bojkote či proteste (vrátane online petície)	0,535	
účasť na nejakej politickej aktivite, ktorá je považovaná za nelegálnu (napr. pálenie vlajky, hádzanie kameňov, nedovolené zhromažďovanie a pod.)		0,794
písanie politických vyhlásení alebo grafitov		0,726
odborovej aktivity		0,663
roznášanie letákov (vrátane novín) s politickým obsahom		0,632
osobná účasť na verejnom zhromaždení alebo demonštrácii, ktorých cieľom bolo riešiť sociálne alebo politické otázky		0,545
vytváranie výrokov alebo správ s politickým obsahom na internete/sociálnych sieťach		0,544

Correlations

	Online_PP	Offline_PP	Záujem o politiku	Dôvera - Politické inštitúcie	Dôvera-Občianske/medzinárodné inštitúcie	Spoločenská dôvera*	Voľby - účasť*
Online_PP	1	0,000	,373**	,168**	,075**	-0,003	,321**
Offline_PP	0,000	1	,112**	0,040	0,048	,088**	-,061*
Záujem o politiku	,373**	,112**	1	,250**	,252**	0,040	,415**
Dôvera - Politické inštitúcie	,168**	0,040	,250**	1	0,000	,127**	,210**
Dôvera-Občianske/medzinárodné inštitúcie	,075**	0,048	,252**	0,000	1	,150**	,184**
Spoločenská dôvera	-0,003	,088**	0,040	,127**	,150**	1	,063*
Verím, že demokracia je najlepší politický systém pre moju krajinu.	,178**	-,053*	,254**	,270**	,199**	,061*	,254**
Viera vo vlastnú politickú účinnosť*	,328**	,202**	,552**	,152**	,188**	,067**	,216**

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

- *Záujem o politiku: Ako veľmi sa zaujímate alebo nezaujímate o nasledujúce záležitosti?*
- *Spoločenská dôvera: Myslíte si, že vo všeobecnosti sa dá väčšine ľudí veriť, alebo že v styku s inými treba byť veľmi opatrný?*
- *Voľby – účasť : odpovede iba tých, ktorí majú nad 18 rokov (N: 1063)*
- *Viera vo vlastnú politickú účinnosť - Komponenty: Do akej miery súhlasíte alebo nesúhlasíte s nasledujúcimi výroky?: Mám na politiku názory, ktoré stojí za to si vypočuť. Verím, že dokážem ovplyvniť politické rozhodnutia. zapájať sa do politickej diskusie. Rozumiem, ako funguje spoločnosť a politika. zúčastňovať sa pokojného protestu*

- Existuje pozitívny vzťah medzi online formami PP mladých a ich záujmom o politiku a deklarovanou účasťou na voľbách
- Záujem o politiku sa ukazuje byť významným aj vo vzťahu k viere o vlastnej politickej účinnosti a k dôvere v inštitúcie (mierny vzťah)
- Spoločenská dôvera nezohráva významnú rolu pri žiadnej zo skúmaných javov - okrem dôvery v inštitúcie - korelácia (hoci významná) je však veľmi nízka

Ďakujem za pozornosť

